Spydeberg kommune

Skolebruksplan Spydeberg kommune 2013 – 2025
Høringsutkast

Strukturutredning for barnetrinnet

2013-09-10 Oppdragsnr.: 5130680

F01	10.09.13	Høringsutkast	hahog wium	tegre	hahog wium
F00	21.06.13	For gjennomgang	hahog wium		
Rev.	Dato: 12.06.2013	Beskrivelse: Skolebruksplan for Spydeberg kommune 2013 – 2025. Strukturutredning for barnetrinnet.	Utarbeidet hahog wium	Fagkontroll	Godkjent

Dette dokumentet er utarbeidet av Norconsult AS som del av det oppdraget som dokumentet omhandler. Opphavsretten tilhører Norconsult. Dokumentet må bare benyttes til det formål som oppdragsavtalen beskriver, og må ikke kopieres eller gjøres tilgjengelig på annen måte eller i større utstrekning enn formålet tilsier.

Norconsult AS | Pb. 1199, NO-5811 Bergen | Valkendorfsgate 6, NO-5012 Bergen

Innhold

1	**Skolens plass i samfunnet**	8
1.1	Skolen som arena for allsidig aktivitetsutfoldelse	8
1.2	Folkehelse	9
2	**Skolen som læringsarena**	13
2.1	En framtidsrettet skole i et kunnskapssamfunn	13
2.2	Skolens organisering og arbeidsformer	14
2.3	Læring	15
2.4	Kompetanseoppdraget til skolene	16
3	**Prinsipper for utforming av skoleanlegg**	18
3.1	Generelle krav	18
3.2	Føringer for utforming av hovedfunksjonene i skoleanlegg	19
3.3	Forslag til veiledende arealnorm for skoler	23
4	**Elevtallsprognoser**	25
5	**Viktige moment i vurderingen av framtidig skolebehov**	30
5.1	Behovs- og kapasitetsfokuset	31
5.2	Langsiktig plan- og utviklingsfokus	31
5.3	Økonomisk fokus	32
5.4	Organisatorisk og pedagogisk fokus	35
5.5	Bygningsmessig fokus	38
5.6	Folkehelse-, nærmiljø- og lokalsamfunnsfokus	39
6	**Forutsetninger for økonomiske beregninger**	41
6.1	Lønnskostnader	41
6.2	Kostnader ved rehabilitering og nybygg (investerings- og kapitalkostnader)	41
6.3	Skyssutgifter	42
6.4	Forvaltnings-, drifts- og vedlikeholdskostnader (FDV)	42
6.5	Kostnader i Spydebergskolen	43
7	**Hvordan møte framtidig skolebehov**	44
7.1	Premisser	44
7.2	Alternativ 0 – dagens struktur	45
7.3	Alternativ 1 – skole for 1. – 4. trinn og skole for 5. – 7. trinn	49
7.4	Alternativ 2 – en samlet skole for barnetrinnet	54

8 Byggeteknisk vurdering av vedlikeholdsbehov for barneskolene i Spydeberg kommune 56

Vedlegg 59

Vedlegg 0	Eksisterende skoleanlegg - skolebeskrivelse, arealanalyse og kapasitetsvurdering
Vedlegg 0A	Lovverk, forskrifter og retningslinjer
Vedlegg 1A	Bilder Spydeberg skole
Vedlegg 1B	Bilder Hovin skole
Vedlegg 2A	Tilstandsanalyse Spydeberg skole
Vedlegg 2B	Tilstandsanalyse Hovin skole
Vedlegg 3A	Tiltak og vedlikeholdskost Spydeberg skole
Vedlegg 3B	Tiltak og vedlikeholdskost Hovin skole
Vedlegg 4	Vedlikeholdsregnskap
Vedlegg 5	Brann-notat Spydeberg skole
Vedlegg 6	Kontoplan NS2454:2000

Sammendrag

Det er prognostisert at elevtallet på grunnskolens 1. – 7. trinn vil bli oppunder 600 elever innen utgangen av 2031. Prognosen viser at det på sikt vil bli tre paralleller på 1. – 7. trinn, og at elevene fordeler seg med en parallell i Spydeberg skoles opptaksområde og to paralleller i Hovin skoles opptaksområde. Den største veksten er prognostisert å komme de neste åtte årene, og det bør settes i verk tiltak for å møte denne elevtallsveksten.

Standarden, utformingen og funksjonaliteten i dagens skolebygg er varierende. Fra det eldste bygget ved Spydeberg skole hvor standard og funksjonalitet ikke lengre tilfredsstiller dagens krav, til det nyeste bygget som er funksjonelt og vil kunne brukes langt utover planperioden. Dersom kommunen ønsker at alle elever og ansatt i Spydebergskolen skal ha tilnærmet like areal- og funksjonskvaliteter er det behov for å gjøre investeringer i skolesektoren.

For å kunne ta en godt begrunnet avgjørelse om framtidig struktur innledes planen med en oversikt over skolens plass i samfunnet og hvordan Spydebergskolen skal tilrettelegges for å bli en god læringsarena for elevene. I diskusjonen rundt skolestruktur må en rekke ulike moment og ønsker holdes opp mot hverandre, og beslutningen må bygge på en avveiing mellom immaterielle verdier og den kostnaden kommunenes økonomi kan bære. Til hvert alternativ gjøres det derfor en vurdering av i hvilken grad alternativet møter det framtidige kapasitetsbehovet, kommunens langsiktige utviklingsplaner, de organisatoriske og pedagogiske premissene skolen bygger sin virksomhet på, hvert anleggs bygningsmessige kvalitet og hvordan det påvirker folkehelsen, nærmiljøet og lokalsamfunnet. Videre presenteres de økonomiske konsekvensene ved alternativet.

Spydeberg har i dag en struktur med to barneskoler som ligger i ytterkant av boligområdene i kommunen, og det er derfor naturlig at det utredes tre hovedalternativ:

- Fortsette dagens struktur
- Etablere en skole for 1. – 4. trinn og en skole for 5. – 7. trinn.
- Etablere en felles barneskole i kommunen.

I tillegg er det i noen av alternativene presentert flere mulige løsninger.

I alle de tre alternativene viser prognosen at det er behov for 21 elevgrupper på 1. – 7. trinn. Den desidert største utgiftsposten i skolenes budsjetter er knyttet til antall lærerårsverk. Når en strukturendring ikke gir reduksjon i antall elevgrupper vil de driftsøkonomiske forskjellene mellom forslagene være små. I den grad det er en økonomisk vinning i å redusere fra to til en skole er dette knyttet til innsparing av en rektorstilling, driftspersonell, spesialpedagogisk personale, SFO-stillinger og kontorpersonell. Samtidig er det en mulighet for at en større skole må øke administrasjonsressursen i forhold dagens skolestørrelser. For sentraladministrasjonen er det liten forskjell på arbeid med å administrere en skole framfor to.

Tabellen under viser kostnadene ved hvert hovedalternativ og underalternativ.

	Alternativ	"Levetid"	Investerings-kostnad	Endring årlig FDV-kostnad	Kommentar
Fortsette dagens struktur	Minimumsløsning	5 - 10 år	3,20 mill	-	
	For å møte kapasitetsbehovet	Hele planperioden	28 - 56 mill	-0,46 mill	
	"Nybyggstandard"	Hele planperioden	80 - 85 mill	-0,46 mill	
1-4 skole og 5-7 skole	Hovin og Spydeberg	Hele planperioden	35 mill	-0,23 mill	
	Hovin og Spydeberg "Nybyggstandard"	Hele planperioden	87 - 180 mill	-0,23 mill	
	Hovin og ved ungdomsskolen	Hele planperioden	85 mill	-0,49 mill	
En felles barneskole	Ny skole på ny tomt	40 -50 år	177,50 mill	-1,33 mill	Kun byggkostnader
	Hovins skole	Hele planperioden	122 - 150 mill	-0,16 mill	Kun byggkostnader

Det er stor forskjell i kvaliteten en får ved de ulike alternativene. Å fortsette dagens struktur er en løsning hvor kommunen ikke bedrer forholdene for elever og lærere, og det må derfor planlegges for nye investeringstiltak de kommende 10 årene. Dette alternativet er aktuelt dersom en har en klar plan på hvordan kvaliteten på arealene og kapasiteten skal bedres gjennom planperioden.

Å etablere en skole for 1. – 4. trinn og en for 5. – 7. trinn vil gi bedre arealkvalitet for en del av elevene i kommunen, men langt fra alle, og samtidig innebærer denne delingen ett ekstra skolebytte i løpet av grunnskoletiden. Alternativet er heller ikke i tråd med føringene gitt i læreplanen, og kommunen vil fortsatt stå framfor større investeringer i skolesektoren de kommende 5 – 10 årene.

Å etablere en ny skole på ny tomt vil gi alle elever og ansatte i skolen like arealkvaliteter. Dette alternativet er også det som har den lengste antatte «levetiden», men og det med den høyeste investeringskostnaden. Samtidig vil en ny skole ha et mindre areal enn dagens to skoleanlegg, noe som gir en reduksjon i årlig FDV-kostnad. I kostnadsanslaget for ny skole er det ikke inkludert kostnader knyttet til tomtekjøp eller infrastruktur.

Konklusjonen i utredningen er at kommunen må gjøre et valg mellom følgende to alternativ:

1. Begge skolene beholdes, og det utarbeides en Masterplan som beskriver nødvendig tiltak på skolene med en investeringsplan for både sanering av gamle bygg og nybygg.

+	−
Relativ lav investeringskostnad.	Gir ikke bedre arealer og funksjoner ved Hovin skole, dvs for 2/3 av kommunenes barneskoleelever.
Gir bedre undervisningsarealer og funksjoner på Spydeberg skole, dvs. for ca. 1/3 av kommunenes barneskoleelever	Gir uhensiktsmessige personalareal ved Spydeberg skole.
Samlet bruttoareal, og dermed også FDV-kostnadene, blir redusert.	Gir stor forskjell i areal- og funksjonskvalitet mellom de to barneskolene.
	Årlig justering av skolekretsgrensene gjennom vedtak av ny forskrift.
	Kommunen står fortsatt framfor større investeringer i skoleanlegg de kommende årene.

2. Det skal bygges en ny felles skole midt i bygda innen en 5 til 10 års periode. Som en konsekvens vil de eksisterende skolene da kun få tilført et absolutt minimum av vedlikeholdsmidler, evt. nye tiltak på skolene vil kun være etter pålegg fra offentlige myndigheter og tilleggsareal begrenses til kun å møte kapasitetsutfordringen.

+	−
Reduserer samlet skoleareal, og dermed også FDV-kostnadene.	Høyere investeringskostnad enn i de andre alternativene.
Gir en lik kvalitet til alle barneskoleelevene i kommunen.	Man må se bort fra allerede medgåtte kostnader til investeringer i skolene (sunk cost), men aralene benyttes av annen kommunal virksomhet eller andre brukere som lokale lag og foreninger.
Mulighet for å lokalisere skolen slik at flest mulig elever bor innenfor skyssgrensene.	
Gir større faglig fellesskap for skolenes ansatte.	
Forutsigbart investeringsbehov i skolesektoeren de kommenede 20 - 40 årene.	

Dette er en kort, og på ingen måte utfyllende oversikt, over de ulike alternativene. For å danne seg et godt bilde av de ulike alternativene, er det viktig at en setter seg inn i grunnlaget i planen og konsekvensene de gir for alternativene.

1 Skolens plass i samfunnet

Skolen har en sentral plass i barn og unges liv, og i deres læring og utvikling. Den er trolig den samfunnsinstitusjonen som i størst grad former og lar seg forme av samfunnsutviklingen. Et skoleanlegg som huser ulike lag og organisasjoner med aktivitet utenom skoletid blir et viktig samlingspunkt i samfunnet. Både aktiviteter som gjelder kulturskole, lag og organisasjoner, FAU (Foreldrenes arbeidsutvalg), uorganiserte aktiviteter og skolens egen bruk på ettermiddag og kveld, gjør de fleste skoler til et nærmiljøanlegg. En samlokalisering av skole, barnehage, idrettsanlegg, kulturarenaer og grønne friområder er med å forsterke dette.

1.1 SKOLEN SOM ARENA FOR ALLSIDIG AKTIVITETSUTFOLDELSE

Barn og unge tilbringer mye av sin hverdag på skolen, og det er barna som benytter skoleanlegget på dagtid, som også vender tilbake til fritidsaktiviteter på kveldstid. Kroppsøvingsfaget i skolen er ikke omfangsrikt nok til å kompensere for en passiv og stillesittende hverdag mange elever opplever. For å motvirke denne passive livsførsel må vi i fellesskap bidra til at forholdene ved skoleanlegget blir lagt godt til rette for allsidig aktivitetsutfoldelse både i og utenom skoletiden.

En viktig innfallsvinkel for å få flere barn, ungdom, familier og eldre til å drive fysisk aktivitet, er å tilrettelegge for sosiale treffsteder med lavterskelpreget aktivitet. Det er derfor viktig at man ikke undervurderer idretts- og skoleanleggenes betydning som sosiale treffsteder i nærmiljøet.

Spydebergskolene har en viktig oppgave som nettverksbygger i nærmiljøet, både gjennom samarbeid mellom skole og hjem, og som fysisk arena for kulturaktiviteter for alle aldersgrupper. Skolens beliggenhet og samlokalisering av andre kommunale anlegg har betydning for hvordan anlegget blir brukt.

Selv om skolene i Spydeberg kommune tradisjonelt har vært brukt av nærmiljøet, er det potensiale for bedre tilrettelegging for allsidig bruk. Dette gjelder like mye dagens organisering av utleie/utlån, som å tilstrebe gode fysiske løsninger ved den enkelte skole. Gode rutiner for bruk og utleie av lokaler sikrer god utnyttelse og bruk av skoleanlegget også uten om ordinær skoletid. Som eksempel vil tilrettelegging av uteområdene ved skolene kunne bidra til å skape mer fysisk aktivitet og gode sosiale møteplasser. Samlokalisering av skoleanlegg og kulturarenaer vil kunne skape et lokalmiljø med et stort mangfold av aktiviteter som igjen vil være identitetsskapende og gi en god utnyttelse av det offentlige rom.

Spydeberg kommune har gjennom utbygging av flerbrukshall og satsing på idrettsanlegg skapt spennende aktivitetsarenaer i nærmiljøet. Men kommunen opplever fortsatt et stort behov for aktivitetsskapende arealer, og det er av den grunn viktig at dette behovet blir tatt med ved planlegging av fremtidige skoleanlegg.

1.1.1 Anlegg for idrett, fysisk aktivitet og nærmiljøanlegg

Staten har som mål å bidra til bygging og rehabilitering av infrastruktur, slik at flest mulig kan drive idrett og fysisk aktivitet. Departementets tildeling av spillemidler til bygging og rehabilitering av anlegg for idrett og fysisk aktivitet med stort brukspotensial, samt nærmiljøanlegg, er sentrale virkemidler for å innfri de statlige målene på anleggsfeltet. Spillemidler til bygging og rehabilitering av idrettsanlegg skal bidra til en infrastruktur som gir befolkningen mulighet til å drive både egenorganisert aktivitet og aktivitet i regi av den frivillige medlemsbaserte idretten. Spillemidler til anlegg for idrett og fysisk aktivitet er hjemlet i lov om pengespill med videre (pengespilloven) av 28. august 1992 nr. 103 § 10. Ved planlegging av nye skoler bør det vurderes om det er mer hensiktsmessig for kommunen å bygge en idrettshall/flerbrukshall fremfor gymsal, slik at anlegget kan tilfredsstille skolens behov, idrettens behov og ikke minst nærmiljøets behov for gode tilrettelagte løsninger. Behovet bør også vurderes ved rehabilitering av eksisterende skoleanlegg.

Informasjon om bestemmelser for tildeling finnes på Det kongelige kulturdepartementets nettside.

1.1.2 Skolen som sosialt treffsted

Mange nyere skoler i Norge har de senere årene etablert kantine, gode formidlingsarealer og kombinasjonsløsninger med skolekjøkkenareal, allrom/amfi, scene osv. og dette gir muligheter for å ta i bruk arealer til ulike formål både i og utenom skoletiden. I byggeprosjekter bør det derfor tenkes på at fleksible løsninger for kantine, formidlingsarealer, kunst- og håndverksareal, kombinasjons-løsninger med mat og helseareal, allrom/amfi, scene osv. gir en mulighet for nettopp dette.

1.2 FOLKEHELSE

Ny Lov om folkehelsearbeid (folkehelseloven) trådte i kraft 1. januar 2012 og erstattet deler av kommunehelsetjenesteloven og lov om fylkeskommuners oppgaver i folkehelsearbeidet. Folkehelseloven skal bidra til en samfunnsutvikling som fremmer folkehelse, herunder utjevne sosiale helseforskjeller.

Folkehelsearbeid er samfunnets innsats for å påvirke faktorer som direkte eller indirekte fremmer befolkningens helse og trivsel, forebygger psykisk og somatisk sykdom, skade eller lidelse, eller som beskytter mot ytre helsetrusler, samt arbeid for en jevnere fordeling av faktorer som direkte eller indirekte påvirker helsen. Folkehelsearbeidet er sektorovergripende og omfatter tiltak i mange samfunnssektorer med sikte på å:

- Utvikle et samfunn som legger til rette for positive helsevalg og sunn livsstil
- Fremme trygghet og medvirkning for den enkelte og gode oppvekstsvilkår for barn og ungdom
- Forebygge sykdommer og skader

I dette arbeidet er det vesentlig at folkehelsehensyn ivaretas på tvers av sektorer. Folkehelseloven løfter frem fem grunnleggende prinsipper for folkehelsearbeidet; prinsippet om å utjevne sosiale helseforskjeller, "helse i alt vi gjør" (Health in All Policies), bærekraftig utvikling, føre-var og medvirkning. Kommuner, fylkeskommuner og statlige myndigheter har alle et ansvar i folkehelsearbeidet, og loven retter seg mot alle forvaltningsnivåer. Regelverket legger til rette for bedre samordning på tvers av forvaltningsnivåene og på tvers av sektorer. Statlige helsemyndigheter og fylkeskommunene får en tydeligere rolle i å bistå kommunene.

Lokalnivået er den viktigste arena i det helsefremmende arbeidet, og tverrsektorielt samarbeid i kommunen er avgjørende for at nasjonale handlingsplaner og regionale programmer skal lykkes. Politikk og tiltak som skaper økt fysisk aktivitet er en effektiv investering for å bedre helsen, styrke livskvaliteten og forebygge kronisk sykdom, og bidrar også til økonomisk og bærekraftig utvikling.

Med folkehelsearbeid menes den innsatsen vi legger i å påvirke faktorer som direkte eller indirekte fremmer barn og unge sin helse og trivsel. Spydeberg kommune skal fremme folkehelse innen de oppgaver og de virkemidler kommunen er tillagt. Med det er utviklingen av en god skolebruksplan et viktig folkehelseverktøy som skal sikre et godt skoletilbud til barn og unge, sikre et godt arbeidsmiljø for ansatte og elever og bidra til at skolen blir en positiv og miljøskapende faktor i et trygt og inkluderende lokalmiljø.

1.2.1 Folkehelse i skolen

Skolen er kanskje den viktigste folkehelsearenaen i samfunnet, og den er viktig av flere årsaker. Mest fordi det er her vi møter alle barn og unge, og fordi grunnlaget for å bli gode samfunnsborgere legges nettopp i barne- og ungdomsårene. Derfor et det viktig at kommunen sikrer et skolemiljø og et skoletilbud som bygger opp under god folkehelse.

Opplæringsloven sier at alle elever i grunnskoler og videregående skoler har rett til et godt fysisk og psykososialt miljø som fremmer helse, trivsel og læring (§ 9a-1). Ettersom alle barn og unge tilbringer ca. 30 000 timer i allmenndannende institusjoner, er disse arenaene viktige for å etablere gode aktivitetsvaner og sikre daglig fysisk aktivitet. Barn og unge oppholder seg i stadig lengre tid på skolen, både i undervisningssammenheng og i fritiden. Skolenes utearealer har derfor fått økt betydning, ikke minst for fysisk aktivitet og derigjennom barnas helse og trivsel. Gjennom arbeid i skolen er hensikten å nå sentrale nasjonale målsettinger om å utjevne sosiale ulikheter i kosthold og fysisk aktivitet, samt sikre like muligheter for alle, uavhengig av evner og funksjonsnivå (Fysisk aktivitet og måltider i skolen, 2007).

Skole og utearealer har fått økt betydning for fysisk aktivitet og der igjennom barnas helse og trivsel. Under skisseres mulige tiltak i skolene:

- Opparbeide uteområder til gode aktivitetsarenaer
- Ta i bruk skolevegen som arena for daglig fysisk aktivitet
- Sterkere fokus på utvikling av gode nærmiljøanlegg
- Stedsbasert læring (læring utendørs)
- Mer fysisk aktivitet som integrert del av det daglige opplegget, helst minimum 1 time per dag
- Øke kompetanse for pedagogisk personell på området fysisk aktivitet, kroppsøving, helse og livsstil
- Oppstart av Trivselsleder-ordningen. Trivselsprogrammet har som mål å fremme variert lek/aktivitet, bygge gode vennskapsrelasjoner og redusere konflikter blant elevene.

Veivisere til lokal mobilisering for økt fysisk aktivitet:

- Rapporten *Fysisk aktivitet i skolehverdagen* tar for seg kunnskap som finnes om tiltak som fremmer fysisk aktivitet i skolen.

- *Petter Puls* er Nasjonalforeningen for folkehelsen sitt verktøy for å jobbe helsefremmende i skolen. Petter Puls er lekent og praktisk og lærer barn om sammenhengen mellom kropp, helse og livsstil.
- *Aktivitetsbanken* er en tjeneste fra Utdanningsdirektoratet som inneholder aktiviteter til inspirasjon og hjelp for å skape en mer aktiv skoledag.
- *Den naturlige skolesekken* inviterer til undervisnings og arbeidsmåter som innebærer at elever og lærere oppsøker miljøer utenfor skolen og bruker disse miljøene regelmessig som læringsarena.
- *Læring i friluft og stedsbasert* læring er Friluftsrådenes Landsforbund sin satsing på undervisning og læring ute. I løpet av 2010 vil denne siden få muligheter for nett-baserte undervisningsopplegg med karttjeneste.
- Direktoratet for naturforvaltning har opprettet nettstedet *Friluftsliv i skolen* som et tilbud til ansatte i barnehage og grunnskole som ønsker å bruke nærmiljøet som læringsarena.

Uteområdet:

- Rapporten *Skolens utearealer - om behovet for arealnormer og virkemidler*, presenterer eksisterende kunnskap på feltet og kommer med forslag til krav som kan sikre bedre utearealer rundt fremtidens skoler.
- Tilrettelegging for uteaktiviteter i nærmiljøet - i skole og fritid. Eksempler på løsninger er et idéhefte for inspirasjon og konkret veiledning om utforming av anlegg og erfaringer knyttet til bruken. Heftet har fokus på tilrettelegging for forskjellige former for fysisk aktivitet.
- Nasjonal rådgivningstjeneste for skoleanlegg er primært rettet mot beslutningstakere i kommunen og gir blant annet informasjon og faglige råd om skoleanleggets utforming.

1.2.2 Skolehelsetjenesten

Skolehelsetjenesten er en del av kommunens lovpålagte forebyggende helsetjeneste til barn og unge og er hjemlet i Lov om helsetjenesten i kommunene av 19. november 1982, § 1-3. Tjenestens oppgaver er beskrevet i "Forskrift om kommunens helsefremmende og forebyggende arbeid i helsestasjons- og skolehelsetjenesten av 3. april 2003 der det står følgende merknader om formålet:

> «Helsestasjons- og skolehelsetjenesten skal i et tverrfaglig samarbeid bidra til å skape et godt oppvekstmiljø for barn og ungdom gjennom tiltak for å styrke foreldrenes mestring av foreldrerollen, fremme barns og ungdoms lærings- og utviklingsmiljø og bidra til å legge til rette for godt psykososialt og fysisk arbeidsmiljø i skolen.»

Lov om grunnskolen og den videregående opplæringen (opplæringsloven) fikk 1. april 2003 et nytt kapitel 9a om elevenes fysiske og psykososiale skolemiljø. Elevene fikk med dette en egen bestemmelse om arbeidsmiljø på skolene. Skolehelsetjenestens formål er å fremme psykisk og fysisk helse, gode sosiale og miljømessige forhold og forebygge sykdommer og skader

Skolehelsetjenestens representanter kan når de er kjent og tilgjengelige på skolen, tidlig fange opp bekymring for elevers helseproblemer fra lærere, foreldre og barna, og det er nyttig at helsetilbudet

gis av noen som kjenner forholdene på den enkelte skole. Tjenesten er både lovmessig og administrativt en del av kommunal helsetjeneste, men utfører sitt arbeid på skolene, i tett samarbeid med skolenes ressursteam. Det blir da en viktig forutsetning at tjenesten har tilfredsstillende lokaler der.

2 Skolen som læringsarena

Skolen er ikke lenger en arena hvor alle skal lære det samme, og hvor de som ikke har interesse og anlegg for dette, blir satt utenfor. Den skolen Stortinget har bestemt vi skal ha, skal inkludere alle barn og unge, uansett deres ulike interesser og anlegg. Skolen skal heller ikke bare være en arena for tilegnelse av nye ferdigheter av betydning for framtidig yrkesaktivt liv. Av vel så stor betydning er oppfostringen av de sidene ved menneskelivet som gjør den enkelte til et verdifullt medlem av det fellesskapet vi alle er en del av - både på lokalt, nasjonalt og internasjonalt plan.

Skolen har også en oppdragerfunksjon. Begrepet dannelse kan forstås som summen av det faglige, det sosiale og kulturelle aspektet ved opplæringen. Skolen skal ivareta alle disse aspektene ved opplæringen.

Når samfunnet stiller klare krav om en inkluderende skole, er dette en utfordring for skoleverket, å på den ene siden ivareta den enkelte elevs forutsetninger og behov, samtidig som den enkelte elev inngår som en del av fellesskapet med felles mål, rammer og normer. I en inkluderende skole må elevenes ulikhet og egenart fremmes og verdsettes. Skolen må organiseres og legge til rette for arbeidsmåter på en slik måte at både den enkelte elevs behov og fellesskapet blir ivaretatt. Det er lite som tyder på at samme type læringsarealer kan imøtekomme alle krav til et godt fysisk læringsmiljø. Et mangfold av arealer og læringsarealer vil gi mulighet for ulike organisatoriske rammer.

2.1 EN FRAMTIDSRETTET SKOLE I ET KUNNSKAPSSAMFUNN

Spydebergskolen skal ha framtidsrettete skoler som tar samfunnets rammebetingelser og behov for kunnskap hos enkeltindividet på alvor. I kunnskapssamfunnet skjer produksjon av resultater og verdier nettopp gjennom samhandling og kommunikasjon mellom mennesker som er selvstendige og ansvarlige aktører med:

- Grunnleggende lese-, skrive-, regne-, digital- og muntlig ferdighet
- Evne til å lære
- Evne til problemløsning
- Kreativitet og innovative evner
- Samarbeidsvilje
- Endrings- og utviklingskompetanse
- Erfaring med deltakelse i demokratiske prosesser

Spydebergskolen skal derfor kjennetegnes ved å være en lærende organisasjon preget av samarbeid, delingskultur, utvikling og innovasjon på alle nivå.

En ønsket utvikling er at Spydebergskolen forlater modellen med den ensomme rektor på toppen og den privatpraktiserende læreren med en statisk elevgruppe i et fast klasserom. I stedet skal/bør det etableres mulighet for en trinn-team-organisering av lærere og elever. I praksis betyr det:

1. Etablering av lederteam bestående av rektor og assisterende rektor. Lederteamet skal gjennom tett samarbeid lede personalet, ha ansvar for planlegging, organisering og gjennomføring av læringsvirksomheten, drive pedagogisk utviklingsarbeid og løse administrative oppgaver.

2. Trinn/team-organisering av elever med et team av lærere som i samarbeid planlegger og gjennomfører læringsaktiviteter.

En slik organisering av ledere, lærere og elever kan kvalitetssikre skolens kjernevirksomhet herunder faglige resultater, læringsmiljø og skole-hjem samarbeid gjennom:

- Samarbeid og faglig fellesskap på alle nivå i skolen.
- Samhandling og dialog.
- Ledelse som er tett-på både i elev- og voksenmiljøet – en tilbakemeldingskultur.
- Læringsfellesskap med deling av erfaring, kompetanse og ferdigheter for å skape best mulig resultater.
- Mulighet for et mangfold av pedagogiske modeller.
- Bedre tilpasset opplæring og tilrettelegging for spesialpedagogiske tiltak innenfor fellesskapet.
- Målrettet styring av skolens pedagogiske utviklingsarbeid.
- Helhetlig personalledelse.
- Skolen nyttiggjør seg av den enkeltes kompetanse og kvaliteter.
- Synlighet fordrer at den enkelte må «walk the talk» - altså gjøre det vi sier.
- God økonomistyring.

2.2 SKOLENS ORGANISERING OG ARBEIDSFORMER

Trinn-teamet blir tildelt en gruppe elever som lærerne har ansvaret for, og får samtidig innflytelse over disponering av den ressursmengden som tilføres elevgruppen. Som hovedprinsipp er alle teamlærere kontaktlærere, og i samarbeid med rektor fordeler og grupperer lærerne elevene slik at hver enkelt elev får en av teamets lærere som kontaktlærer. I det daglige læringsarbeidet kan elevene innenfor teamet omgrupperes, samles i større grupper, deles i mindre enheter eller opptre i ulike organiseringsformer etter behov. Teamet blir dermed den viktigste arena for organisering og planlegging av læringsarbeidet.

Teamet bør være plassert i en del av skolebygningen som de selv rår over. Ved at teamene disponerer de fysiske rammene, kan elevene grupperes på ulike måter, tidsrammer kan bestemmes ut fra varierende behov, elevenes og lærernes utstyr og eiendeler plasseres ut fra en felles plan, her kan læringsmiljøet utformes etter ulike behov osv.

I sitt daglige arbeid benytter elever og lærere et stort antall arbeidsmåter og mange ulike modeller for tidsbruk, gruppering, arealbruk og samvær. Ulike typer av arbeidsformer kan være:

- individuell fordyping
- forelesning
- samtalegrupper
- gruppearbeid
- bruk av IKT
- prosjektarbeid
- samling i basis-/kontaktlærergruppe
- arbeid i stasjoner
- kursrekker
- individuell veiledning
- arbeidsplaner
- framføringer
- møter/utviklingssamtaler

Selv om skolen legger til rette for variasjon av organiserte arbeidsformer, er det likevel ingen grunn til å anta at det meste av barn og unges læring foregår i skolen. De uformelle og spontane læringsarenaene overgår nok langt de målrettede og planlagte, særlig i de tilfeller der skolens innhold og metoder blir opplevd som irrelevant av eleven.

Skolens fortrinn som læringsarena ligger blant annet i at skolen tilbyr et fellesskap der læring dyrkes. Fellesskapet omfatter muligheter for kontakt mellom elever på samme og ulike trinn, og mulighet for kontakt mellom barn/unge og voksne. Skolen har også et annet fortrinn som læringsarena, nemlig at skolen inneholder og representerer kompetanse. Kompetansen består blant annet i lærere som har fagkompetanse og didaktisk kompetanse, utstyr og muligheter for informasjonsinnhenting, og kultur for læring.

2.3 LÆRING

Vi lærer, utvikler vår kompetanse og løser problemer gjennom kommunikasjon og samhandling med andre som kan noe mer, eller noe annet enn en selv. Vår motivasjon for læring øker når de grunnleggende behov for tilhørighet, kompetanse og selvstendighet blir dekket. Det betyr at gode relasjoner, tydelige mål og arbeidsinstruksjoner, tilbakemelding og framovermeldinger, involvering og medbestemmelse er avgjørende for den enkeltes faglige og sosiale utvikling og trivsel.

Skolens primæroppgave er å gi elevene de beste betingelser for læring og utvikling. Det finnes omfattende teori og forskningsmateriell som beskriver hvordan læring skjer, og hva som er viktige rammebetingelser for læring. En kort sammenfatning er formulert i punktene nedenfor. Vi lærer best i et læringsmiljø som kjennetegnes av:

- Tilhørighet og gode relasjoner til lærere og andre elever.
- Tydelige målformuleringer og arbeidsinstruksjoner.
- Tilbakemeldinger som forteller om kvaliteten på arbeidet vårt, og råd om hvordan de kan forbedre seg i det daglige læringsarbeidet.
- Involvering og aktiv deltakelse i eget læringsarbeid med blant annet planlegging og vurdering av eget arbeid og egen faglig utvikling.

- Kommunikasjon og samhandling
- Rom for å lære på ulike måter
- Mulighet for å bruke hele kroppen - alle sansene - i læringsprosessen
- Hensyn til at vi har ulike forutsetninger for å lære og å forstå
- Vekt på ivaretakelse av grunnleggende behov for mestring, selvstendighet og tilhørighet

Det er store utfordringer i å skape omgivelser som kan gi rom for alt dette. Ved å bygge gode læringsmiljøer, bygd på positive relasjoner og demokratiske prosesser, vil en ivareta elevenes grunnleggende behov, og øke sannsynligheten for at elevene har tillit til de voksne og ønsker å samarbeide mot felles mål.

2.4 KOMPETANSEOPPDRAGET TIL SKOLENE

Kompetanse er å ta i bruk ferdigheter, kunnskap, holdninger og erfaringer til å ta beslutning og handle ut fra egne og fellesskapets mål. Dette stiller krav til læringsprosessen ved at eleven må utfordres til å opptre selvstendig og at læringsarbeidet må tilrettelegges for relevant bruk av kunnskaper, samt at den enkelte elevs kompetanse synliggjøres og verdsettes.

Læreplanen setter kompetansemål for opplæringen som skal sette eleven i stand til å gjennomføre sine planer og delta i det aktive samfunnslivet. Det er altså ikke tilstrekkelig å inneha kunnskaper og ferdigheter, elevene skal også bruke kunnskapene til å realisere planer, til å handle og produsere. Entreprenørskap, verdiskaping og produksjon er en del av skolens kompetanseoppdrag.

Skolene har dermed et spekter av kompetanseområder som skal utvikles hos elevene.

2.4.1 *Kunnskapskompetanse*

Denne typen kompetanse er det de aller fleste oppfatter som skolens oppgave. Eleven skal lære "noe", og det er det man ofte tenker på som kunnskap. Men kunnskapskompetanse inneholder flere elementer:

- enkeltkunnskaper
- sette enkeltkunnskapene inn i sammenhenger
- kunne forklare, utrede og begrunne.
- kritisk tenking i et verdiperspektiv
- bruke kunnskaper som bakgrunn for egne valg og handlinger

For at eleven skal kunne nå stadig høyere kunnskapsnivå, må skolen ikke bare formidle kunnskap, men også utfordre elevene til å reflektere og ta kunnskapen sin aktivt i bruk.

2.4.2 *Metodekompetanse*

Metodekompetansen kan sees på som elevens evne til å ta hånd om en handlingsrekke som leder fra behov til ferdig produkt. God metodekompetanse innebærer at eleven har grunnleggende ferdigheter, gode arbeidsteknikker og bevisste strategier for arbeid og læring. For utvikling av god metodekompetanse er det viktig at læringsmiljøet gir mulighet for selvstendig arbeid, ulike læringsaktiviteter, og legger til rette for samspill mellom elever og mellom elever og lærere.

2.4.3 Sosial kompetanse

Denne kompetansen er en integrert del av kompetansemålene i det faglige arbeidet, samtidig som den inngår som en del av det overordnede samfunnsmandatet. Sosial kompetanse innebærer både det å kjenne til og å etterfølge normer for atferd, og det å reflektere over og forholde seg til verdigrunnlaget som begrunner normene. Det er viktig at skolene legger til rette for sosiale møtesoner av variert størrelse slik at elevene får mulighet for å tilegne seg ulike sosiale ferdigheter.

2.4.4 Helhetlig kompetanse

Helhetlig kompetanse kan utvikles dersom læringsarbeid og samvær er tilrettelagt for at eleven utvikler kompetanse innenfor alle elementer i kompetansebildet. Utvikling av sosialkompetanse, metodekompetanse og kunnskapskompetanse skjer parallelt dersom målene for elevkompetanse er helhetlig kompetanse – utvikling av hele mennesket. I dette perspektivet blir fleksibilitet, mangfold og variasjon de viktigste stikkord som beskriver de fysiske rammene for læring i skolen.

2.4.5 Kompetansemål

Gjeldende læreplan fokuserer i større grad enn tidligere på kompetansemål som angir hva eleven skal kunne etter endt utdanning på ulike trinn. Kompetansemålene i læreplanene for fag er formulert innenfor hvert hovedområde i faget og er angitt etter 2., 4., 7., og 10.årstrinn i grunnskolen. Dette betyr at elevene på første og annet årstrinn arbeider i forhold til mål etter 2.årstrinn osv.

Kompetansemålene beskriver hva elever skal kunne mestre etter at opplæringen er gjennomført, og ikke hva som skal skje i opplæringen. På denne måten er mål som skal kunne nås, tydeliggjort for elever, lærere og foresatte. Skolene og lærere får større lokal frihet når det gjelder innhold, arbeidsmåter og organisering. Hensikten med dette er å gi større mulighet for tilpasset opplæring. Innenfor rammen av kompetansemålene er det et profesjonelt ansvar å avgjøre hvilket lærestoff som kan være best egnet, hvordan elevene skal arbeide for å nå kompetansemålene og hvordan opplæringen skal organiseres.

Elever skal få vurdering og veiledning i forhold til kompetansemålene. I og med at målene beskriver elevers læringsutbytte, får dette konsekvenser for skolens vurderingsarbeid. De fleste elever skal kunne nå målene, men med ulik grad av måloppnåelse. Utfordringen for skolene blir å identifisere og vurdere hva eleven mestrer, og avgjøre hvordan kompetanse på høyt nivå kan skilles fra kompetanse på lavere nivå, slik at eleven får et tilpasset opplæringstilbud etter evner og forutsetninger.

2.4.6 Tilpasset opplæring

Opplæringsloven og læreplanen gir den enkelte elev rett på en tilpasset opplæring. For å kunne gi best mulig tilpasset eller differensiert opplæring er det viktig å møte eleven der eleven er. Det vil si at den enkelte elevs læringsforutsetninger må møtes med ulike strategier, ulike arbeidsmetoder, og ulike krav til resultat. Tilpasset opplæring handler først og fremst om å møte mangfoldet som hele elevgruppen representerer. - det er en utfordring for skolene å legge til rette for læring på ulike måter, i ulikt tempo, og med ulike rammer.

3 Prinsipper for utforming av skoleanlegg

Det er ingen nasjonal standard for utforming eller størrelse av skoleanlegg, verken for utearealet eller for bygget. Kommunen står fritt til selv å bestemme hvilken utforming skoleanleggene skal ha. Dette kapittelet formulerer noen generelle krav, og funksjonsbeskrivelsene som skal være førende for utforming av nybygg, samt hovedombygging, og så langt det lar seg gjøre innenfor avsatt budsjett ved rehabilitering. Prinsippene i kapittelet er lagt til grunn ved vurdering av kapasitet og egnethet for eksisterende skoleanlegg, og for nødvendige tiltak i ny struktur.

3.1 GENERELLE KRAV

3.1.1 Planløsning

- Det skal søkes å finne løsninger som gir en funksjonell og mest mulig optimal intern kommunikasjon og sammenheng i bygningsmassen, og fornuftig disponering av uteområdet til ulike aktiviteter.
- Anlegg skal ha en høy arealeffektivitet med lite rent trafikkareal, stort bruksareal og en gunstig brutto/netto-faktor, men uten at det går utover det funksjonelle eller legger store begrensinger på mulighetene for å legge til rette for gode dagslysforhold og utsikt.
- Bygg skal utformes slik at en kan bevege seg tørrskodd mellom de ulike funksjonene i anlegget.
- Planløsningen må være slik at det legges til rette for sambruk av funksjoner i anlegget, ulike brukere av anlegget – internt og eksternt. Samtidig må det være mulig å skjerme arealer som ikke skal sambrukes.
- Bygget skal ha en tydelig sonedeling slik at bestemte soner kan låses av, mens andre er tilgjengelige for ulike brukere. Eksempler på soner: Administrasjons- og personalarealer, generelle læringsarealer (elevenes trinnarealer) og spesialiserte læringsarealer (naturfag, bibliotek, kunst- og håndverk o.l.).

3.1.2 Generalitet, elastisitet og fleksibilitet

En skoles **elastisitet** handler om evnen den har til å møte vekslende behov for arealer, f.eks. muligheten for enten å dele opp arealene i bygningen i separate bruksenheter eller å bygge på bygningen for å øke arealet.

En skoles **generalitet** handler om evnen den har til å møte vekslende funksjonelle krav uten å forandre fysiske egenskaper.

En skoles **fleksibilitet** handler om evnen den har til å møte vekslende funksjonelle krav gjennom å forandre egenskaper, dvs. muligheten til å foreta bygningsmessige eller tekniske endringer i bygningen på en enkel måte.

- I anleggets levetid må det påregnes nye undervisnings- og arbeidsformer, noe som stiller store krav til fleksibiliteten i bygget.
- Anlegg må over tid kunne tilpasses nye krav og nye brukere. Om elevtallet i framtiden vil øke, må det være tilrettelagt for en utvidelse av anlegget. Dersom elevtallet skulle gå vesentlig tilbake, må en kunne ta deler av anlegget i bruk til andre formål.

3.1.3 *Krav til tekniske løsninger*

I nybygg, og ved rehabilitering/ombygging som krever hovedombygging, skal utforming og de valgte tekniske løsningene skal tilfredsstille alle relevante krav i TEK10. I tillegg skal følgende spesifikke krav stilles til de tekniske løsningene:

- Systemene for blant annet ventilasjon, låser og alarm skal kunne styres separat for hver sone. Dette for å være tilpasset utleie utenom skoletiden.
- Interne kommunikasjonslinjer må planlegges slik at transport fra varemottak til funksjoner i anlegget blir effektiv.
- Anleggets avfallshåndtering skal tilpasses kildesortering, og dette må kunne nyttes i en pedagogisk sammenheng.
- Det skal tilrettelegges for bruk av digitale hjelpemidler (eksempelvis pc, lesebrett, digitale tavler) i alle rom for opplæring, møter og testing. Den digitale infrastrukturen skal integreres i bygget og kunne tilpasses framtidige behov. I hele bygget skal det være god tilgang til trådløst nett, og enkelte steder også kablet nettverk. Alle læringsareal, møterom og testrom må utformes med tanke på bruk av digitale tavler.

3.2 FØRINGER FOR UTFORMING AV HOVEDFUNKSJONENE I SKOLEANLEGG

Bygningsmassen skal - uavhengig av valg av pedagogisk organisering, læringsformer og skiftende elevtall – skape gode fysiske omgivelser som igjen gir grunnlag for et godt læringsmiljø og attraktive arbeidsplasser for elever og ansatte. I det følgende blir prinsipper for utforming av hovedfunksjonene i et skoleanlegg beskrevet.

Generelt læringsareal

Det generelle læringsarealet omfatter de områdene i skolen hvor elevene har tilhørighet og oppholder seg mesteparten av tiden. I de eksisterende skolene i Spydeberg er klasse- og grupperom den vanligste organiseringen, men for nye og ombygde skoler kan man velge å utforme de generelle arealene på andre måter. For å kunne tilpasse undervisningen til ulike situasjoner og aktiviteter bør det generelle arealet bestå av et sett med rom av ulik størrelse og med ulik grad av skjerming. De generelle læringsarealene må utformes med:

- Plass til formidling.
- Plass til lesing, lesekrok med bøker/oppslagsverk.

- Plass til elevsamarbeid.
- Plass til selvstendig arbeid.
- Plass til utforsking.
- Veggplass til utstilling/opphenging av elevarbeider etc.
- Plass til nærlager.

Et skolebygg skal gi mulighet for å gjennomføre ulike læringsaktiviteter samtidig, og for å tilpasse arealene til nye organisasjons- og læringsformer. Utforming og valgte tekniske løsninger må sikre minimal lydgjennomgang mellom rom.

Desentraliserte elevgarderober og toalett er med å avlaste trafikkarealet i bygget og må plasseres i tilknytning til de generelle læringsarealene for hvert trinn/elevgruppe. Garderobene skal fungere som skille mellom våt/skitten og ren sone, og ha plass for elevene til å henge fra seg yttertøy, skifte til innesko og eventuelt plass til henge fra seg skolesekken sin. Med tanke på at trengsel kan skape stress og uro må garderobene utformes og dimensjoneres slik at dette unngås.

I eller ved garderoben for 1. – 4. trinn skal det være mulig å spyle og tørke tøy. Elever på disse årstrinnene har også behov for oppbevaringsplass for skiftetøy.

Eldre elever skal ha mulighet for å henge fra seg yttertøy og sko i garderoben.

Alle garderober skal ha varme og avtrekk som er dimensjonert for at vått yttertøy kan tørke samtidig som det sikrer et tilfredsstillende inneklima i garderoben.

Elevtoalettene skal desentraliseres i skoleanlegget, hvor av de fleste til elevenes hjemmeområde. Videre skal noen toaletter være tilgjengelig fra uteareralene og i skolens fellesarealer. Det skal som prinsipp kun etableres egne toalettrom. For å bidra til sosial kontroll/ forebygging av mobbing kan det, i tillegg til egne personaltoalett, tilrettelegges for at ansatte og elever kan benytte samme toaletter utenfor personalsonen. Det må påses at toaletter er tilgjengelige i arealer som er naturlig for utlån/utleie utenom skoletiden.

Spesialisert læringsareal

Spesialisert læringsareal betegner arealer som krever ekstra installasjoner, eller som er forbundet med støy, gift eller fare. Spesielt gjelder dette arealer til naturfagene, kunst og håndverk, mat og helse, bibliotek, musikk og kroppsøving. Utformingen av disse arealene må fremme fagenes egenart.

Utforming og plassering av de spesialiserte læringsarealenes må sees i sammenheng med det øvrige arealet. Med en gjennomtenkt modell for overlapp av funksjoner og sambruk av disse arealene ligger det muligheter for å få til et velfungerende, men samtidig arealeffektive bygg.

Det er hensiktsmessig at de spesialutstyrte arealene legges lett tilgjengelig for det alderstrinnet som benytter dem mest. De skal fortrinnsvis tilrettelegges for sambruk, og trafikken til og fra skal organiseres på en slik måte at den ikke virker forstyrrende på arbeidet ellers i anlegget.

For å skape et miljø som bærer preg av mangfold og likeverd bør de spesialiserte læringsarealene ha en transparent utforming.

Administrasjon og personal

Personalarealet skal gi alle ansatte gode muligheter for å utføre sitt arbeid til beste for elevenes læring, felles og egen utvikling og trivsel. For å få til dette er det avgjørende at en har inngående kjennskap til de oppgaver og behov ansatte i skolen har.

Lærernes arbeidsplasser skal tilfredsstille kravene oppstilt i lov og forskrift med hensyn på lys, skjerming for lyd, ventilasjon og areal. Lærernes arbeidsareal skal gi mulighet for individuelt arbeid, formelle og uformelle møter, telefonsamtaler, kopiering etc. Arbeidsrommet skal dekke behovet for individuelt kontorarbeid og for teamarbeid. Økt teamsamarbeid, planlegging av varierte undervisningsformer og forarbeid til tilpasset opplæring krever et tett lærersamarbeid. Behov for faglige drøftinger, god informasjonsflyt og felles planlegging gjør det til en fordel at lærerne på hvert trinn/ elevgruppe disponerer felles arbeids- og møterom. I møterommene kan det gjennomføres elevsamtaler, telefonsamtaler med foresatte, o.l.

For besøkende til skolene skal det være enkelt å orientere seg i byggene. Det er derfor nødvendig at skolens administrasjon er lett tilgjengelig og ligger nær hovedinngangen. Besøkende skal møte en resepsjon/forkontor som er samlokalisert med kontor til rektor, assisterende rektor, SFO-leder, rådgiver og helsesøster. Det skal være møterom tilgjengelig ved disse funksjonene, og ett av dem må ha en skjermet beliggenhet. Rektors kontor skal også ha plass til å avholde mindre møter. Personalrom, personalgarderober med toalett/dusj og kopi/produksjonsrom bør plasseres her.

SFO

Skolefritidsordningen skal ha arealer ute og inne som er egnet til formålet. SFO skal disponere et eget areal som er tilpasset SFO sine behov. Men en størst mulig grad av sambruk mellom skolen og SFO gir en effektiv utnyttelse av arealene. Det må gjøres tilpasninger for å tilfredsstille de særlige behov SFO har, bl.a. skal SFO ha tilgang til kjøkken og egnet spiseareal for en større gruppe. Dette kan gjerne gjøres i sambruk med skolekjøkken og eventuell kantine. Det bør bestrebes at elevene kun har en garderobeplass, dvs. at de har tilgang til garderobeplassen sin både fra skolearealet og SFO. En oversiktlig sone for hente-/bringesituasjon må plasseres på egnet sted. Kontorplass for SFO-leder plasseres sammen med resten av administrasjonen og ledelsen ved skolen.

Fellesareal/ samlingsareal

Hvis det planlegges fellesrom som samlingsrom/kantine må en søke å utnytte dette arealet effektivt gjennom sambruk. For eksempel vil det være hensiktsmessig å se samlingsrom/kantine, inngangsparti, spesialrom til musikk og idrett i sammenheng. Dette gir mulighet for å skape et rom med scene og amfi hvor en kan samle større elevgrupper til felles opplevelser.

Alternative læringsarenaer

I perioder kan den enkelte skole ha behov for alternative læringsarenaer som et supplement til den ordinære undervisningen. I Spydeberg kommune har vi Vollene gård, som i dag er organisert under virksomhet helse, som en arena for dette. Skolene benytter gården i noen grad til dette formålet. Man ser at gården og bruk av den har et vesentlig større potensial for benyttelse i undervisningssammenheng enn det som gjøres i dag. (Også deler av Sanitetshuset benyttes som alternativ læringsarena for elevene i Spydebergskolen.)

Andre arealer

Det skal i skoleanleggene settes av nødvendig areal til skolehelsetjenesten, drift og vedlikehold, renhold og eventuelt areal for eksterne brukere. I det rettledende arealprogrammet er det angitt arealstørrelse for skolehelsetjenesten, renhold, drift/vedlikehold og skolens behov for lagerplass. Utforming, plassering, størrelse og grad av sambruk mellom skolen og eksterne brukere må avgjøres i det enkelte prosjekt.

Utearealet

Uteområdet til en skole er en viktig arena for barns fysiske utfoldelse og læring, og de må av den grunn legges til rette for allsidig lek og trygghet – både fysisk og sosialt. Sammen med byggene skal uteområdene utgjøre et helhetlig læringsmiljø.

Opplæringslovens § 9a (elevens arbeidsmiljølov) konkluderer med at det fysiske miljøet i skolen inkluderer bygningsmessige forhold så vel som størrelsen og utformingen av uteområdet. Loven understreker kommunenes forpliktelse til å legge til rette for at elevene skal ha arenaer i skoleanlegget for allsidig aktivitet som fremmer trygghet, helse, trivsel og læring

Fra barnehagesektoren er det en kjent sammenheng mellom utformingen av utearealet og barnas aktivitetsnivå, helse og positive adferd. Barnehager med et uteareal bestående av en variasjon i natur- og kulturvegetasjon opplever at barna oftere leker fantasileker, at de har et roligere tempo og at barna er sjeldnere i konflikter. Det er grunn til å anta at dette også vil gjelde for barn på alle grunnskolens trinn. Det er derfor viktig å inkludere utearealet i arbeidet med å forbedre et skoleanleggs kvaliteter og egnethet.

Uteområdets tilbud og utrustning er det som bidrar mest til barns inaktivitet i skoletiden. Ser en på den tradisjonelle skolegården er den ofte utformet som en åpen plass og med begrenset mulighet for varierte aktiviteter. I rapporten «Skolens utearealer – Om behovet for arealnormer og virkemidler» (2003) nevner Sosial- og helsedirektoratet følgende punkt over hva et uteareal bør gi

- rom for utøvelse av allsidig fysisk aktivitet
- rom for ulike typer sosial aktivitet
- trygghet og være trivselsskapende
- mulighet for endringer av det fysiske miljøet
- rom for å tilegne seg ny kunnskap og utøve virkelighetsnær læring
- rom for spenning og uforutsigbarhet og skape lokalt identitet

Rapporten kommer også med en oversikt over hensyn en må ta ved plassering av og utforming av skoleanlegget:

- sikre best mulige solforhold
- skjerme mot de mest ubehagelige vindene og nedbør
- unngå forurensede områder og områder med kald luft
- trafikksikre omgivelser i en radius på 200 meter fra skolen

Konkrete eksempler på aktivitet og kvalitet det skal tilrettelegges for er:

- Ballspill: fotball, volleyball, basketball, generell lek med ball osv.
- Frilek: løpe, gjemme seg, klatre, ake, gå på skøyter, drive rollelek, balansere, bygge osv.
- Skjermet areal: Tilrettelagt for rolige aktiviteter.
- Naturtomt: Bevare eller opparbeide naturtomt innslag som for skog, vann etc.

3.3 FORSLAG TIL VEILEDENDE AREALNORM FOR SKOLER

Det er utarbeidet et forslag til rettledende kommunal arealnorm som er tilpasset de aktuelle barneskolestørrelsene i Spydeberg kommune. Arealnormen er basert på nasjonale erfaringer og skolebyggprosjekter over hele Norge.

En kommunal arealnorm vil på forhånd ha definert og kategorisert arealrammene i framtidige skoleutbyggingsprosjekter. På denne måten er viktige premisser for et prosjekt fastlagt på et tidlig planstadium – og videre planprosess kan i større grad fokusere på pedagogiske utviklingsprinsipp – framfor arealdiskusjoner. Dette vil effektivisere plan- og utbyggingsprosessen.

En vedtatt kommunal arealnorm for barneskoler i Spydeberg innebærer ikke at skoler som i dag ikke oppfyller normen skal få innfridd denne. Det er først når det foreligger konkrete politiske vedtak om utbygging at arealnormen skal brukes som planleggingsverktøy.

For å ta høyde for varierende størrelse på de enkelte årstrinnene og avvik mellom prognoser og reell utvikling, bør nye utbyggingsprosjekt dimensjoneres for ca. 10 prosent flere elever enn det elevprognosene tilsier. Innenfor det normerte arealet er det mulig å utforme enten en tradisjonell klasseromskole eller en skole med fleksible og varierte undervisningsarealer. Det er ikke grunnlag for å si at den ene eller andre skoletypen har behov for mer eller mindre areal enn den andre. Dersom skolene ønsker å drive en variert pedagogisk virksomhet, åpner dette for at de fysiske rammene også må kunne tilby variasjon og fleksibilitet i bruken av bygget.

Krav i Kunnskapsløftet om tilpasset, individuell og differensiert undervisning stiller noen funksjonskrav til den fysiske utformingen av skolene. I forslag til arealprogram for barneskoler i Spydeberg kommune er det tatt høyde for disse premissene i arealrammene.

SKOLETYPE:		B200	Pr.elev	B300	Pr.elev	B400	Pr.elev	B500	Pr.elev	B600	Pr.elev
GENERELT LÆRINGSAREAL:											
GENERELLE LÆRINGSAREAL		800	4,00	1200	4,00	1600	4,00	2000	4,00	2400	4,00
ELEVGARDEROBER/TOALETT		160	0,80	240	0,80	320	0,80	400	0,80	480	0,80
SFO-BASE		40	0,20	60	0,20	80	0,20	100	0,20	120	0,20
SUM GENERELT LÆRINGSAREAL:		1000	5,00	1500	5,00	2000	5,00	2500	5,00	3000	5,00
SPESIELT LÆRINGSAREAL:											
SKOLEKJØKEN		70	0,35	80	0,27	100	0,25	100	0,20	100	0,17
MEDIATEK/BIBLIOTEK		70	0,35	75	0,25	100	0,25	125	0,25	150	0,25
NATURFAG		75	0,38	75	0,25	80	0,20	80	0,16	80	0,13
MUSIKK		75	0,38	90	0,30	110	0,28	150	0,30	150	0,25
KUNST OG HÅNDVERK		120	0,60	150	0,50	200	0,50	250	0,50	250	0,42
SUM SPESIELT LÆRINGSAREAL		410	2,05	470	1,57	590	1,48	705	1,41	730	1,22
PERSONAL- OG ADMINISTRASJON											
ADMINISTRASJON (INKL SFO-LEDER)		70	0,35	80	0,27	100	0,25	100	0,20	100	0,17
LÆRERARBEIDSPLASSER M/STØTTEFUNKSJONER		120	0,60	180	0,60	240	0,60	300	0,60	360	0,60
MØTEROM		30	0,15	30	0,10	45	0,11	55	0,11	55	0,09
PERSONALROM		30	0,15	45	0,15	55	0,14	70	0,14	70	0,12
PERSONALGARDEROBER/TOALETT		30	0,15	35	0,12	48	0,12	60	0,12	72	0,12
SUM PERSONAL- OG ADMINISTRASJONSAREAL		280	1,40	370	1,23	488	1,22	585	1,17	657	1,10
ANDRE FUNKSJONER:											
KANTINE		60	0,30	80	0,27	120	0,30	150	0,30	180	0,30
HELSE/PPT/LOGOPED		30	0,15	30	0,10	30	0,08	30	0,06	30	0,05
DRIFT OG LAGER		70	0,35	80	0,27	100	0,25	125	0,25	125	0,21
SUM ANDRE FUNKSJONER		160	0,80	190	0,63	250	0,63	305	0,61	335	0,56
SUM NETTOAREAL ekskl idrettsareal		1850	9,25	2530	8,43	3328	8,32	4095	8,19	4722	7,87
SUM BRUTTOAREAL ekskl idrettsareal (NETTO* B/N faktor)	1,40	2590	12,95	3542	11,81	4659	11,65	5733	11,47	6611	11,02
IDRETTSAREAL (SAL/GARD/BIROM)		350	1,75	350	1,17	350	0,88	700	1,40	700	1,17
SUM NETTOAREAL inkl idrettsareal		2200	11,00	2880	9,60	3678	9,20	4796	9,59	5422	9,04
SUM BRUTTOAREAL (NETTO* B/N faktor) :	1,40	3080	15,40	4032	13,44	5149	12,87	6713	13,43	7591	12,65
I bruttoareal inngår tekniske rom, veggtykkelser, gangareal m.m.											

4 Elevtallsprognoser

Norconsult Bergen har laget prognosene i egenutviklede regnearkmodeller basert på historiske befolkningstall fra Statistisk sentralbyrå (SSB), historiske elevtall fra Grunnskolens Informasjonssystem (GSI) og opplysninger fra Spydeberg kommune om historisk boligbygging og forventet boligbygging i prognoseperioden. Kommunen har også levert foreløpig anslag på elevtall for alle skolene i skoleåret 2013/14.

Utgangspunkt og forutsetninger for prognoseberegningene:

- Utgangspunkt: Befolkning pr. 01.01.2013 (tall fra SSB på grunnkretsnivå)
- Fruktbarhet og dødelighet: som gjennomsnittet for de siste 5 årene
- Flytting: Aldersfordelte flyttemønster inn i, ut av og internt i kommunen som i årene 2008-2012, er lagt til grunn for aldersfordelt flytting i årene framover (korrigert for endret boligbygging)
- Elevtallsprognosene er justert for forventede elevtall i skoleåret 2013/14, registrert på skolene pr. 3. mai 2013.

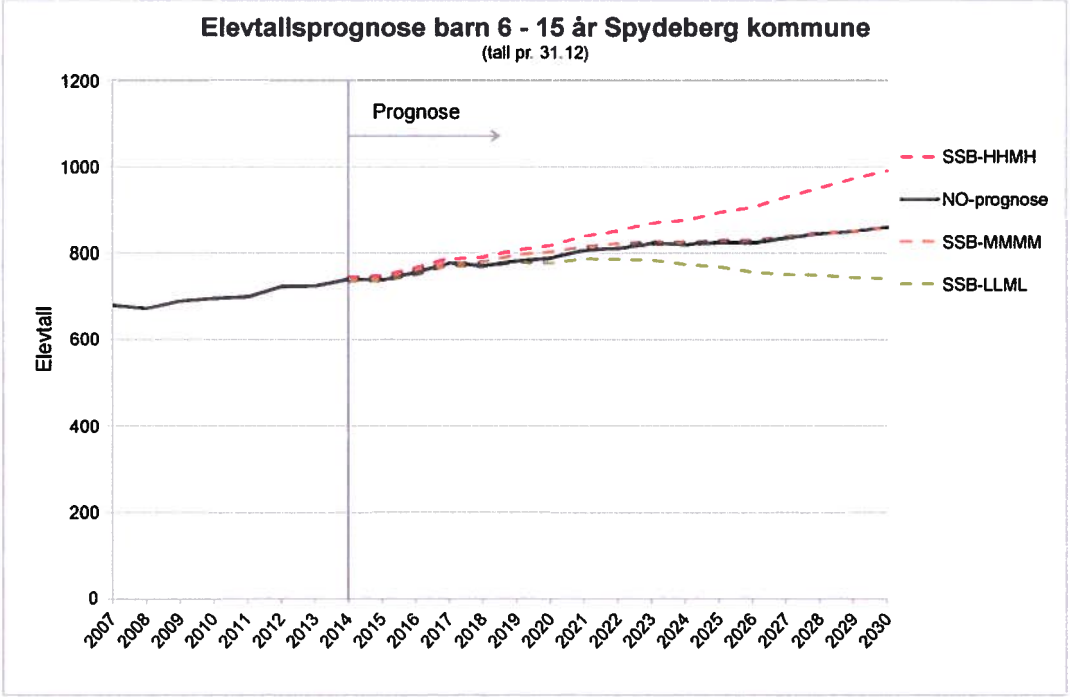

Norconsults elevtallsprognose forventer at det samlete elevtallet i grunnskolen kommer til å vokse med ca. 130 elever fram mot 2030. Prognosens gjennomsnittlige vekst er 7 elever i året, med en variasjon mellom en reduksjon på 12 elever og en vekst på 23 elever. I 2030 forventes elevtallet i Spydeberg kommune å være ca. 840 elever.

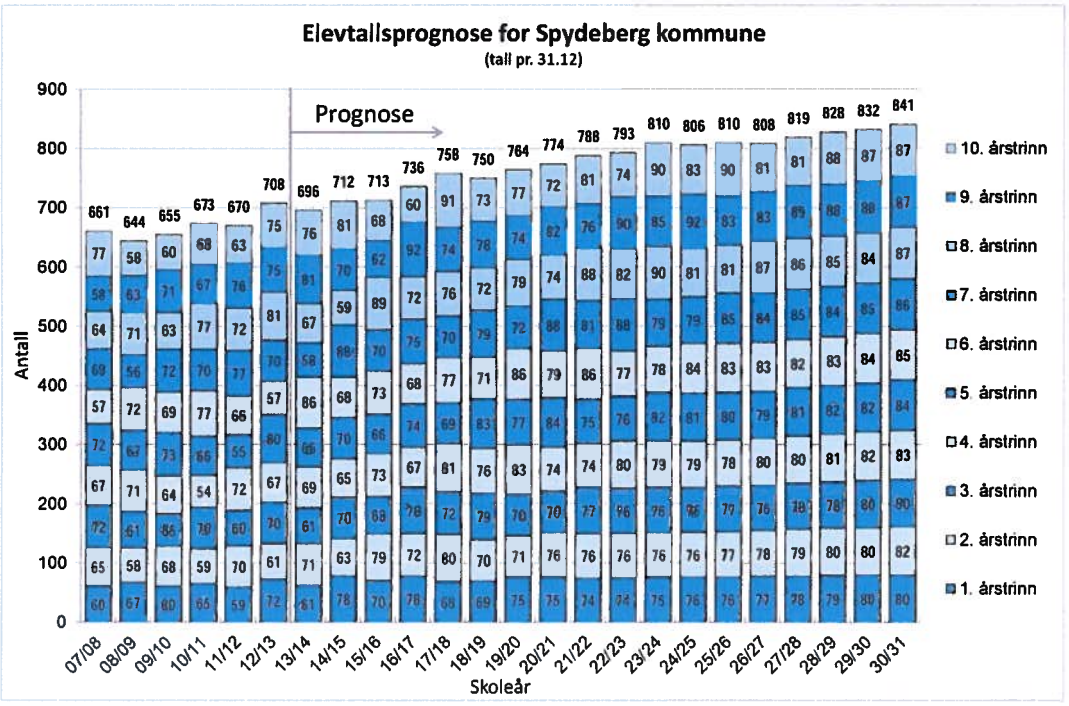

Diagrammet over viser antall elever prognosen forventer det vil være på hvert trinn gjennom prognoseperioden. Den prognostiserte veksten fordeler seg relativt jevnt på alle trinn og ved utgangen av prognosen vil det være mellom 80 og 90 elever pr. trinn.

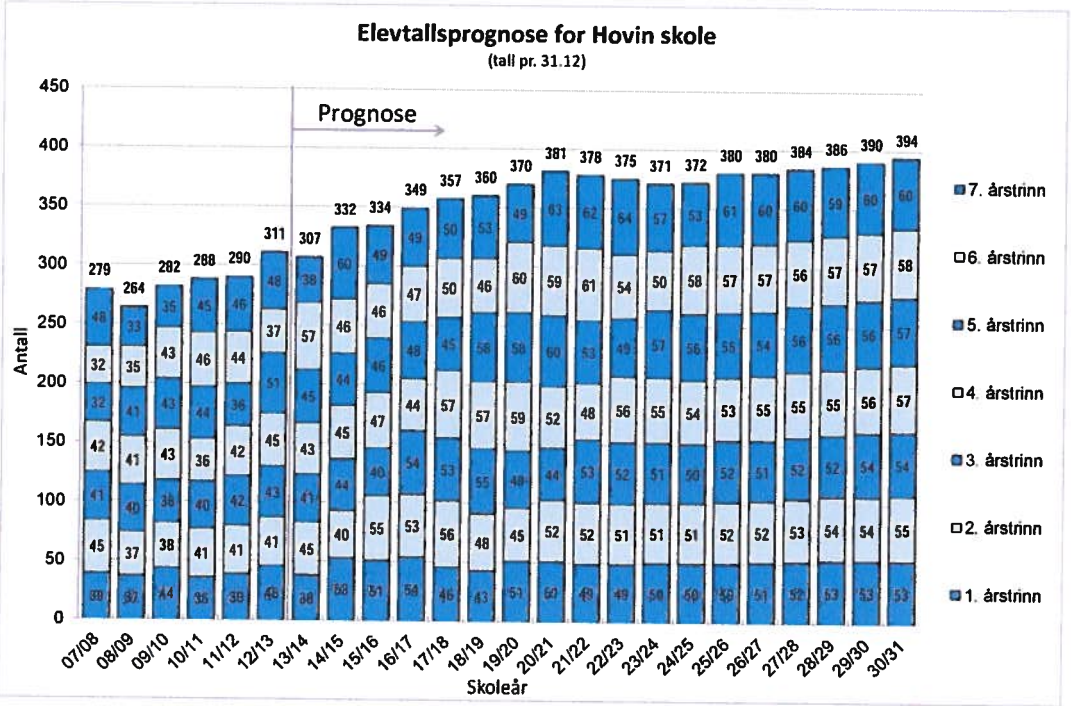

For Hovin skole er det prognostisert et voksende elevtall de neste 8 årene. I den perioden forventes det at elevtallet ved skolen kommer til å vokse med 70 elever. Fra skoleåret 20/21 ut perioden forventes det at elevtallet kommer til å være mellom 370 og 395. Med fem unntak forventes det å være under 60 elever pr. trinn i hele perioden.

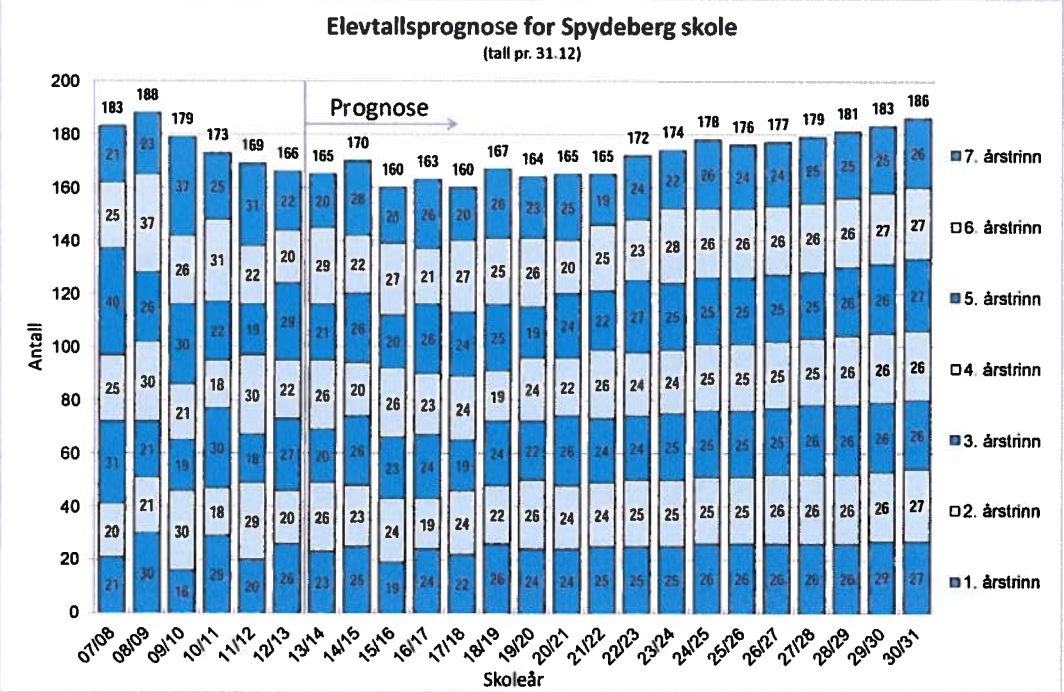

Den synkende trenden i elevtallet som har vært de senere årene ser ut til å flate ut og elevtallet ved skolen forventes å bli mellom 160 og 170 elever de neste ni årene. I siste del av perioden er det prognostisert en elevtallsvekst og elevtallet vil trolig nå oppunder 190 elever ved utgangen av perioden. Antall elever pr. trinn forventes å være under 30 i hele perioden.

1. – 4. trinnskolen

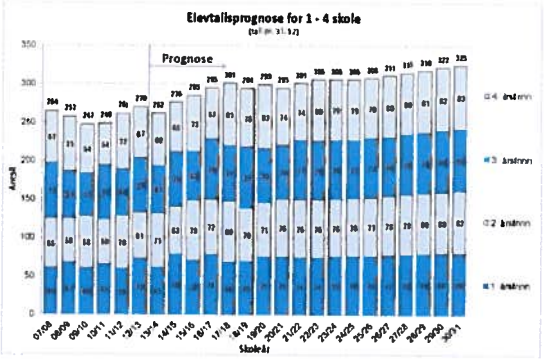

Prognosen viser at det på sikt vil være behov for en 3-parallell skole med til sammen 12 klasser. Av de eksisterende skoleanleggene er Hovin skole den som har minst behov for endring for å passe til formålet. Skolen vil ha for stor kapasitet i forhold til det prognostiserte elevtallet. Ved Spydeberg skole vil behovet for nybygg være større enn i alternativ 0 og investeringskostnaden vil dermed også bli høyere.

5. – 7. trinnskolen

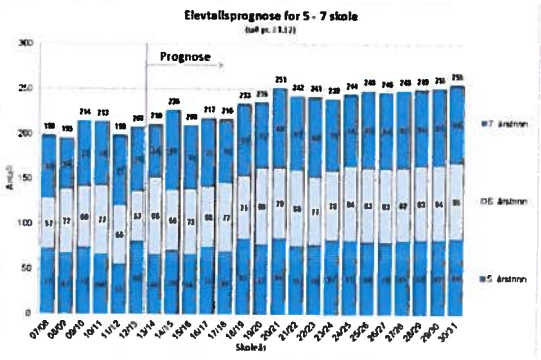

Prognosen viser at også en 5. – 7. skole vil måtte ha tre paralleller, og dermed 9 klasser. Pr. i dag er det ingen av de to eksisterende skolene som er direkte tilpasset en slik skolestørrelse. Hovin skole har for mye areal, og Spydeberg skole vil ha behov for mer areal en tilfellet er i alternativ 0.

5 Viktige moment i vurderingen av framtidig skolebehov

Skolestruktur er et utelukkende lokalpolitisk valg og Spydeberg kommune bestemmer selv hvordan de kommunale grunnskoletjenestene skal organiseres og innrettes. Det betyr at kommunen står fritt til å prioritere skolestørrelser, skoletyper og skolested - utfra rene lokal politiske hensyn og prioriteringer.

Spydeberg kommune er en tjenesteprodusent som skal levere gode tjenester til sine innbyggere. Denne planen vil gi overordnede premisser for hvordan den framtidige organiseringen og driften ved de kommunale grunnskoletjenestene på barnetrinnet skal utvikles i et langsiktig perspektiv.

Elevtallsprognosen viser en økning på ca. 130 elever fram mot 2030, hvor over 100 av dem er barnetrinselever. Av disse igjen er det Hovin skole som forventes å få den største veksten med over 80 elever. Ved Spydeberg skoler er veksten prognostisert til 20 elever.

Hovedutfordringen for kapasitetsutbyggingen i Spydebergskolen kan litt forenklet omtales i disse fire hovedpunktene;

rett bygg / kapasitet – på rett sted – til rett tid – til rett pris

Dette kapittelet omtaler 6 hovedmomenter som bør vurderes i skolestrukturdebatten. Kapittelet er ikke uttømmende på fokusområder, men prøver å sortere i de viktigste hovedmomentene som det offentlige ordskiftet i skolestruktursaker omhandler.

1) **Behovs- og kapasitetsfokus:**
   Hvor mange elevplasser vil det være behov for i Spydebergskolen? Hva har kommunen av skoleplasser i dag? Hvor kommer endringene og hvor kommer de store behovene?

2) **Langsiktig plan- og utviklingsfokus:**
   Hvordan tilpasse og dimensjonere grunnskoletjenestene etter samfunnsutviklingen og de langsiktige utviklingslinjene i Kommuneplanen?

3) **Økonomisk fokus:**
   Hvordan sikre en kostnadseffektiv skole og samtidig bygge nok skoleareal?

4) **Organisatoriske og pedagogiske fokus:**
   Hvordan sikre en skolestruktur som gir bærekraftige, robuste fag- og elevmiljø? Hvor store bør skolene være og hvilke skoletyper skal kommunen satse på i framtiden?

Hvordan sikre en pedagogisk plattform som ivaretar kvalitet i opplæringen og som gir gode arbeidsvilkår for elever og ansatte.

5) **Bygningsmessig fokus:**
Hvordan sikre elevene og ansatte et mest mulig likeverdig fysisk opplæringsmiljø. Hvilke skoleanlegg bør det satses på? Hvilke skoleanlegg kan og bør fases ut på grunnlag av pedagogisk funksjonalitet, bygningsmessig standard, mv?

6) **Folkehelse-, nærmiljø- og lokalsamfunnsfokus:**
Hvordan sikre en skolestruktur som gir tilstrekkelig nærhet og identitet til nye og gamle innbyggere i kommunen? Hvordan sikre god folkehelse gjennom plassering av skoleanlegg og tilrettelegging av trygge gang- og sykkelveier?

5.1 BEHOVS- OG KAPASITETSFOKUSET

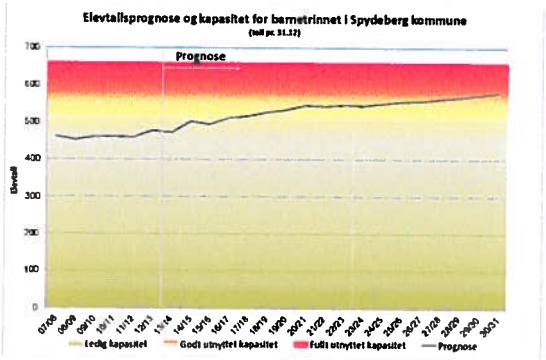

Figuren til venstre viser forholdet mellom vurdert skolekapasitet i eksisterende skoler og forventet elevtallsutvikling for barnetrinnet i Spydeberg kommune. Samlet har kommunen kapasitet til å møte den forventete veksten, men som vist i kapittel 5.2.1 og 5.3.1 vil Hovin skole trolig få kapasitetsproblemer i nær framtid, mens Spydeberg skole vil ha god kapasitet. For å møte dette kan kommunen vurdere tiltak som å utvide kapasiteten ved Hovin og redusere kapasiteten ved Spydeberg, endre opptaksområdene for skolene, eller etablere en skole for 1. – 4. trinn og en skole for 5. – 7. trinn. Senere i planen blir de ulike tiltakene utredet og vurdert.

Kommunens totale skolekapasitet er vurdert å være godt utnyttet i inneværende skoleår (2012/13), men forholdene ved de to skolene er svært ulik. Spydeberg skole har i dag god kapasitet, mens Hovin skole er godt utnyttet og nær kapasitetsgrensen på flere årstrinn.

Utnytte eksisterende skolekapasitet

Vurderinger rundt skolestruktur bør som hovedregel søke løsninger som optimaliserer og utnytter allerede eksisterende og bygde skoleanlegg. Ledig skolekapasitet bør fylles opp slik at hvert anlegg får det elevtallet det er bygd for. Som det går frem av figuren over er det ledig skolekapasitet i barneskolene i Spydeberg.

5.2 LANGSIKTIG PLAN- OG UTVIKLINGSFOKUS

Sikre samsvar med de langsiktige utviklingslinjene i Kommuneplanen

Spydeberg kommune bør vurdere skolestrukturen i et langsiktig utviklingsperspektiv som er tilpasset kommunens areal- og transportpolitikk. Eventuelle endringer i bosettingsmønster vil også være et moment som må tas med i strukturvurderingene. Prognosene i denne planen tar utgangspunkt i befolkningsutviklingen i skoleområdene og fanger opp denne dimensjonen.

Et skoleanlegg skal stå i mange år og en bør regne en tidshorisont på 50 år. Derfor må skolestrukturen tilpasses de langsiktige «linjene» i kommuneplanen. Næringsetablering, boligbygging, infrastruktur, kommunesenter, offentlige tjenester, mv. er viktige forutsetninger ved lokalisering og valg av tomt for skoleutbygging. Disse planprinsippene må særlig vektlegges ved lokalisering og vedtak om nybygg.

Det er et godt planprinsipp at tiltaksprofilen i Skolebruksplanen er avstemt med forventet samfunnsutvikling lokalt. En skole alene kan ikke sikre bærekraftig utvikling av de enkelte lokalsamfunn. Forvitring av arbeidsplasser og fraflytting skjer uavhengig av den kommunale skoledriften. Det er offentlige og private nærings- og samfunnsstrategier som er hovedgrunnlaget for å etablere livskraftige lokalsamfunn. De kommunale tjenestetilbudene bør som hovedregel dimensjoneres etter behovene for tjenester i lokalsamfunnene.

Vei- og infrastrukturutbygging kan åpne for nye vurderinger

Eksisterende skoler har ofte blitt etablert i en tid hvor framkommelighet og mobilitet var utfordrende. Nye veiprosjekter lokalt kan ha gitt bedre framkommelighet, kortere reisetid og tryggere skolevei for elevene. Dette kan også endre på forutsetningene i forhold til avstander mellom skolene og hvordan skolestrukturen kan og bør innrettes.

På samme måte som Skolebruksplanen bør ta innover seg føringer fra andre planer i Spydeberg, må også resten av planverket i kommunen ta hensyn til framtidige vedtatte løsninger i denne planen. Dette kan gjelde for Trafikksikringsplanen og de framtidige behovene for nye gang- og sykkelveier mellom skoler og boområder.

5.3 ØKONOMISK FOKUS

Det er en klar sammenheng mellom skolestørrelse og størrelsen på kostnadene. Store skoler med mange elever i klassene er rimeligere enn små skoler med færre elever, fordi store skoler har flere elever å fordele kostnaden på.

Det økonomiske motivet gjennom effektivisering og bedre utnyttelse av skolebudsjettet, er sammen med ønsket om å etablere større fag- og elevmiljø, ofte de viktigste enkeltårsakene til å foreslå skolestrukturendringer. Grunnskolene må også tilpasses den økonomiske situasjonen for kommunen som helhet. Det er kun strukturelle grep, som sammenslåinger av skoler og løsninger som gir flere elever i klassene, som kan gi en mer effektiv økonomisk drift av skolene.

Delingstallet i opplæringslova er borte og det står kommunen «fritt» til å velge størrelse på klassene og hvordan ressurstildelingen til skolene skal fordeles. Spydeberg kommunes ressursfordeling til skolene er basert på at ressursen legges ut på funksjoner, fordeles på spesialpedagogiske tiltak som følger enkelt elevene og fordeles på de ulike trinn avhengig av størrelsen på og utfordringen i elevgruppen. Den tidligere fordelingen med utgangspunkt i delingstallet i opplæringslova hvor den 29. eleven utløste klassedeling er ikke lenger gjeldene, og ser en på klassetallet vil ofte skoler med klassetall rett over tidligere delingstall ofte gi de minst «lønnsomme» skolene. Dette er ofte skoler med 14-16 elever i klassene eller mindre.

Skolestruktur, skolestørrelse og kostnader

En desentralisert skolestruktur med mange skoler gir økte netto driftsutgifter samlet sett og per elev i forhold til en mer sentralisert skolestruktur med færre skoler. En sammenstilling av KOSTRA - tall for brutto driftskostnader i kommunene viser en tendens til at kompakte og folketette kommuner har et lavere kostnadsnivå per innbygger og samtidig flere elever per skole. Dette bekrefter også at

demografi og geografi påvirker kostnadsnivå og muligheten for å organisere store skoleenheter. Opplæringslovens § 8-2 presiserer at:

> *«I opplæringa skal elevane delast i klassar eller basisgrupper som skal vareta deira behov for sosialt tilhør. For delar av opplæringa kan elevane delast i andre grupper etter behov. Til vanleg skal organiseringa ikkje skje etter fagleg nivå, kjønn eller etnisk tilhør. Klassane, basisgruppene og gruppene må ikkje vere større enn det som er pedagogisk og tryggleiksmessig forsvarleg. Klassen eller basisgruppa skal ha ein eller fleire lærarar (kontaktlærarar) som har særleg ansvar for dei praktiske, administrative og sosialpedagogiske gjeremåla som gjeld klassen eller basisgruppa og dei elevane som er der, mellom anna kontakten med heimen.»*

I departementets merknad til den nye paragrafen heter det at skolene selv, innenfor skoleeiers rammer, vil kunne bestemme hvordan opplæringen skal organiseres, deriblant om det skal være faste elevgrupper, hvilken størrelse de skal ha, hvor ofte de skal endres, og hvordan de skal brukes i de forskjellige opplæringssituasjonene.

De samlede utgiftene til grunnskolen kan betraktes som et resultat av elevsammensetning, valgt skolestruktur, og prioritering av skolesektoren. En analyse av Falch m.fl.(2005) viser sammenhengen mellom skolestørrelse og ressursbruken på skolenivå. Analysen gir et innblikk i "kostnadsfunksjonen" for skolene. Størrelsen på skolene følger av skolestrukturen som er en kommunal beslutning.

Figuren nedenfor gir et bilde av hvordan antall lærertimer per elev avhenger av skolestørrelse. I figuren er skolene gruppert slik at skoler med 10-19 elever er i den første gruppen, deretter skolene med 20-29 elever, osv. Stolpene viser gjennomsnittlig antall lærertimer per elev innen hver gruppe. Figuren viser at realinnsatsen per elev reduseres når skolene blir større, men at reduksjonen avtar med elevtallet. Det meste av stordriftsfordelene synes å være uttømt når elevtallet passerer 300, men ressursbruken avtar også noe for ytterligere økning i skolestørrelsen.

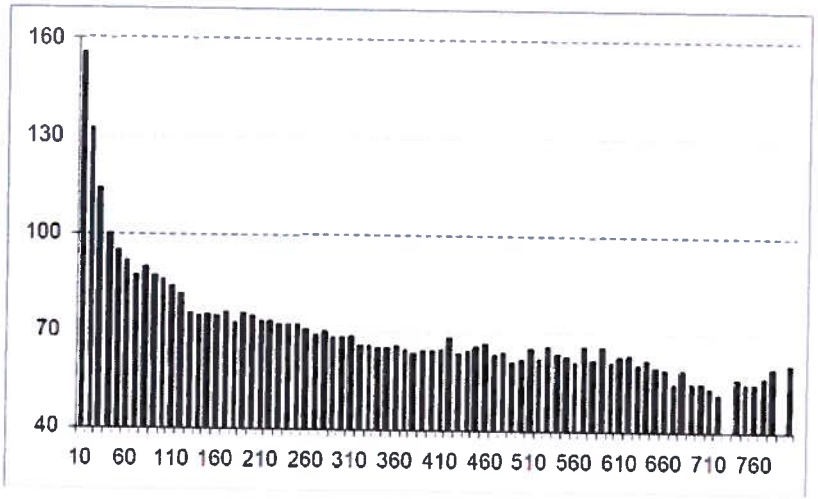

I regresjonsanalysene rapportert i Falch m.fl. (2005), er det tatt hensyn til at skolepolitikken varierer mellom kommunene, blant annet på grunn av ulikt kommunalt inntektsnivå, ved å inkludere et fullt sett med årsspesifikke effekter for hver enkelt kommune. Analysen predikerer at en skole med 10

elever i gjennomsnitt har 186 lærertimer per elev, og at ressursinnsatsen reduseres til 131 ved 20 elever på skolen, 81 ved 100 elever, 73 ved 300 elever og 71 ved 500 elever. Dette indikerer at figuren nedenfor gir et rimelig godt bilde av smådriftsulempene, selv om de ikke er riktig så store som indikert i figuren. Falch m.fl. (2005) antyder at forskjellene skyldes at kommunal skolepolitikk som påvirker alle skolene i en kommune likt inngår i observerte størrelser i figuren, men er "luket bort" i de predikerte størrelsene basert på regresjonsanalysen. Videre konkluderer man i rapporten at: «Det synes å være en tendens til at små skoler er overrepresentert i kommuner som har relativt stor ressursbruk i skolesektoren og at store skoler er overrepresentert i kommune som har relativt liten ressursbruk i skolesektoren, gitt den skolestrukturen som er valgt. Dette skyldes nok at små og spredtbygde kommuner tenderer til å ha større frie inntekter enn store kommuner med mer konsentrert bosetting».

Skolestørrelse er vesentlig blant annet fordi lærertettheten er større på små skoler enn på større skoler. Dette vil si at selv om det er få elever på et klassetrinn er det likevel behov for en lærer på klassetrinnet. Klassedelingsregelen som gjaldt til og med skoleåret 2003/04 medførte at kun de store skolene med flere klasser på hvert trinn kunne ha klasser på en størrelse som var nær maksimum på alle trinn, mens for mindre skoler ville variasjon i elevkullene gi variasjon i klassestørrelse mellom trinnene.

Når elevtallet på en skole har stor betydning på ressursbruken på skolen, er skolestrukturen viktig for kommunens utgifter. Selv om skolestrukturen er en lokal politisk beslutning er den ikke utelukkende bestemt av forhold som kommunene selv kan påvirke. Opplæringsloven omtaler skolestørrelse, og er formulert slik at nye skoler ikke bør ha en størrelse på mer enn 450 elever. Loven setter likevel ikke begrensninger for en skoles størrelse, og det er i dag en rekke skoler i Norge som har flere elever enn 450. I praksis står kommunen fritt ved valg av skolestørrelser, men velger man å etablere store skoler må det være en forutsetning at de utformes slik at det ikke oppstår uheldige virkninger for elevene.

Et hovedproblem ved å analysere skolestrukturspørsmål er å etablere et mål på faktisk skolestruktur. Falch m.fl. tar i sine analyser utgangspunkt i ressursbruk. Hvilken ressursbruk kan forventes i en kommune for den skolestrukturen som er valgt? Forventet ressursbruk avhenger av størrelsen på smådriftsulempene. Når den predikerte ressursbruken løftes til kommunenivå, får man et mål på ressursbruken knyttet til den valgte skolestrukturen: «Beregningen kan illustreres ved å ta utgangspunkt i en kommune med for eksempel 600 elever. Hvis kommunen velger å ha to like store skoler på 300 elever, predikerer modellen en ressursbruk på 73 lærertimer per elev. Hvis derimot kommunen velger å ha seks like store skoler med 100 elever per skole, predikerer modellene en ressursbruk på 81 lærertimer per elev. Ved en skole på 300 elever og tre skoler på 100 elever predikerer modellen 77 lærertimer per elev» (Falch m.fl.2005).

Bosettingsmønster alene forklarer ikke all variasjon i valgt skolestruktur. For eksempel kan kommuner med relativt høye frie inntekter velge en mer spredt skolestruktur enn kommuner med lavere inntektsnivå. Kommuner med høye kommunale inntekter har en mer spredt skolestruktur, gitt bosettingsmønsteret i kommunen. Både økt reiseavstand innen soner i kommunen, økt reiseavstand til nærmeste krets innen sone, og økt gjennomsnittlig reisetid til kommunesenteret bidrar hver for seg til en mer spredt skolestruktur.

Kommuner med spredt bosetting, store landareal og lange avstander har et vanskeligere utgangspunkt for å organisere en mer sentralisert og kostnadseffektiv skolestruktur enn kommuner med mange innbyggere og små avstander. Enkle bedriftsøkonomiske termer tilsier at store enheter er billigere å drifte enn små enheter. Dette understøttes også av Falch m.fl. (2005), som beskrevet i

det foregående. Det er derfor grunn til å mene at man generelt har et potensial for økonomiske stordriftsfordeler ved en sentralisering av skolestrukturen.

Tidsressurser og kostnader med små og store skoler

Strøm m.fl.(2009) analyserer tidsbruk og organisering i skolen ved en kvantitativ beskrivelse av ressurssituasjonen i grunnskolen og hvordan ressurstilgangen i skolene varierer med økonomiske rammebetingelser, skolestørrelse og elevsammensetning. Analysene viser at: «... store skoler har et lavt antall lærertimer per elev, få kontaktlærere per elev og få årsverk til administrativ og pedagogisk ledelse per undervisningsårsverk». Dette gir uttrykk for stordriftsfordeler på skolenivå. På den andre siden er det en viss tendens til at store skoler gjør mer bruk av assistenter, kontorteknisk personale og IKT-personale per undervisningsårsverk enn mindre skoler. Borge m. fl. peker dermed på at: «... én mulig tolking av disse sammenhengene er at store skoler i større grad benytter tilleggsressursene til å dra fordel av arbeidsdeling og spesialisering». Analysene viser videre at en høy andel elever med særskilt språkundervisning og en høy andel elever som mottar spesialundervisning bidrar til et høyt antall lærertimer per elev.

Strøm m.fl. (2009) har gjennomført casestudier ved seks grunnskoler i Norge og konkluderer at: «... et hovedinntrykk er at det er betydelige forskjeller mellom skolene når det gjelder organiseringen og disponeringen av tidsressursene, selv for skoler som ligger i en og samme kommune. Det observeres utstrakt desentralisering av de viktige beslutningene når det gjelder tidsbruk og organisering og at det er relativt stort rom for tolkinger av inngåtte arbeidsavtaler og lederavtaler. Fleksibiliteten kommer også til uttrykk i at det er store variasjoner skolene i mellom når det gjelder bruken av fellestid. Skoler med utfordrende elevsammensetning ønsker å bruke mye av fellestiden til å drøfte håndteringen av utfordrende elevsituasjoner, mens andre skoler bruker mer av denne tiden til planlegging av undervisningen.».

Et annet forhold som påpekes er at det er større utfordringer knyttet til å få til fornuftige gruppesammensetninger og arbeidsformer på de mindre skolene og på ungdomsskolene. Problemene på de små skolene er interessant sett i lys av at små skoler i gjennomsnitt har høy ressursbruk i form av flere lærertimer per elev og at små skoler har lavere assistentbruk per undervisningsårsverk. Det kan dermed se ut til at mindre skoler i liten grad kan utnytte mulighetene for spesialisering og arbeidsdeling som er til stede på de større skolene.

Ut fra dette konkluderer vi at andre faktorer i skolens rammebetingelser og skolens virksomhet har større betydning for kvaliteten i skolen enn størrelsen på skolene. Uavhengig av valgt skolestørrelse er kvalitet og kvalitetsutvikling i skolen avhengig av at man arbeider i forhold til det man fra forskningen vet har betydning for kvaliteten i skolen.

5.4 ORGANISATORISK OG PEDAGOGISK FOKUS

Skolestørrelse

I forbindelse med vurdering av endringer i skolestrukturen vil det ofte være en sentral oppgavene å utrede konsekvenser av skolesammenslåinger og etablering av større skolemiljøer. Når vi skal undersøke sammenhengen mellom kvalitet og skolestørrelse, er det viktig å se på flere kvalitetsdimensjoner:

- Elevprestasjoner
- Elevenes gjennomføringsgrad
- Elevenes sosiale kompetanse (mobbing, trivsel etc)

- Tilpasset opplæring og like muligheter
- Samarbeid med hjemmene og lokalsamfunnet

Forskningsresultatene spriker når det gjelder sammenlikningen av kvalitet på små og store skoler. Det synes også som det praktiseres en temmelig upresis bruk av betegnelse "stor" og "liten", og vi må derfor starte med å tallfeste en forståelse av hva som er en stor og liten skole.

Skolestørrelser og skoletyper

Det eksisterer ikke en absolutt grense for hvor store skolene skal være, men når elevtallet på en skole blir høyere enn 450 (råd fra opplæringslova) bør en ha tenkt igjennom hvor store skoler en vil ha.

Vurderingene bør gjøres opp mot det pedagogisk og organisatorisk tilbud kommunen ønsker tilby i skolen, samtidig som en må vurdere kostnadene ved de ulike alternativene opp mot hverandre. Kunnskapsløftet rår kommunene i størst mulig grad å etablere fulldelte barneskoler (1-7), rene kombinertskoler 1-10 og ungdomsskoler (8-10). Men enkelte kommuner i Norge har valgt å etablere skoler for 1. – 4. trinn, 5. – 7. trinn og 8. – 10. trinn.

Hva kjennetegner en stor og hva kjennetegner en liten skole?

I internasjonal sammenheng er skoler med 300-900 elever skoler av middels størrelse (nedre grense er gjerne avhengig av årstrinn), mens man i Norge kaller dette for store skoler. Det er bare videregående skoler som har mer enn 1000 elever i Norge, men dette er relativt nytt og man kan fremdeles telle på fingrene skoler av denne størrelsen.

Vurderingen av skolestørrelse, og hva som er "stort" og hva som er "lite", varierer sterkt fra land til land og region til region. Statistisk Sentralbyrås (SSB) inndeling av den offisielle statistikken etter skolestørrelse gir en pekepinn om hva som vurderes som stort eller lite i Norge. Oversikten under viser sammensetning av ulike skolestørrelser, landet sett under ett i 2012/13:

Tallene viser altså at det er langt vanligere med skoler under 300 elever i Norge, enn med skoler over 300 elever. I internasjonal forstand regnes imidlertid vanligvis skoler opp til 300 elever på barnetrinnet (og 900 på "high school nivå") som små skoler, mens man må over 1000, og på høyere klassetrinn over 1500, for at skolene skal betraktes som store. Resultatene fra internasjonal forskning må forstås i lys av dette. Den norske forskningen om skolestørrelse har derimot ofte tatt utgangspunkt i svært mye mindre skoler (skoler med under 50 elever og aldersblandede grupper i fådelte skoler) i små bygder.

Skolestørrelse og elevprestasjoner

Forskning viser at det er noe forskningsmessig belegg for å si at det faglige utbyttet øker med skolestørrelse. Det er imidlertid ikke grunnlag for å si at størrelse i seg selv og alene skaper økt faglig utbytte for elevene.

At sammenheng mellom skolestørrelse og kvalitet varierer etter hvilke sider av skolens virksomhet man ser på, bekreftes også av et engelsk forskningssenter som har vurdert all foreliggende forskning om sammenhengen mellom skolestørrelse og kvalitet i "secondary schools" (ungdomstrinn og videregående skoler). Forskerne understreker her at man skal være forsiktig med å trekke bastante konklusjoner ut fra den foreliggende forskningen, men funnene antyder at

stor skolestørrelse er bedre i forhold til å nå noen av skolens mål, mens mindre skoler er bedre med hensyn til å oppnå andre av skolens mål.

Det er relativt få studier som undersøker sammenhengen mellom skolestørrelse og læreres oppfatninger av skolemiljøet, men i studiene som finnes er det en tendens til at lærerne følte noe mindre tilfredshet med læringsmiljøet i de større skolene enn i de mindre skolene.

Sollien (2008) påpeker at selv om forskningen fastslår sammenhenger, er det vanskeligere å finne forskning som kan si noe sikkert om årsaker. Det kan for eksempel være at grunnen til at man gjennomgående finner bedre faglige resultater på større skoler, er at disse skolene i større grad har lærere med mer spesifikk faglig fordypning i ulike fag, men dette kan ikke slås fast ut fra den foreliggende forskningen.

Det finnes ikke forskningsmessig belegg for å si at skolestørrelse har betydning for elevenes motivasjon for læring.

Det finnes ikke forskningsmessig belegg for å si at skolestørrelse har betydning for mulighetene for elevmedvirkning i skolen.

Hva betyr elevenes sosioøkonomiske bakgrunn?

De fleste av de internasjonale studiene som ser på sammenhengen mellom skolestørrelse og elevenes faglige resultater, konkluderer med at de faglige resultatene øker generelt med økende skolestørrelse, men mindre skoler vil være et gode i områder der foreldrene har lav sosioøkonomisk status og for visse elevgrupper ("at-risk students"). Felles for de fleste studiene som er foretatt er at det er vanskelig å fastslå hvorvidt eventuelle sammenhenger mellom skolestørrelse og kvalitet er såkalt kausale eller ikke, dvs. om forholdene man finner skyldes størrelsen på skolen eller om det er andre bakenforliggende forhold som forårsaker sammenhengene man finner (for eksempel at store skoler gir mulighet for en mer faglig spesialisert lærerstab) (Sollien 2008).

Sosialt og faglig miljø for elever og lærere

Det er grunn til å trekke opp et skille mellom sosialt og faglig miljø for både elever og lærere. Det er også vesentlig å understreke at en stor skole ikke automatisk gir et stort fagmiljø. For eksempel vil en 1-10 skole med mindre enn 2 parallelle klasser på hvert trinn ha et relativt lite fagmiljø på ungdomstrinnet sammenlignet med store ungdomsskoler.

Størrelse på sosialt miljø – elever

Både pedagogisk og sosiologisk forskning har vært gjennomført knyttet til sosialisering ved små skoler. De fleste studiene i norsk sammenheng har vært knyttet til grunnskoler.

Den nasjonale debatten om betydningen av skolestørrelse for kvaliteten i skolen blusser opp fra tid til annen, også i forskningsmiljøene. Forskningsdebatten oppstod på ny i 2007 da professor Thomas Nordahl ved Høgskolen i Hedmark offentliggjorde resultatene fra en av sine undersøkelser. Undersøkelsen henter sitt materiale fra en enkelt kommune. Resultatene i undersøkelsen viser at elever i ungdomsskolen som kom fra små bygdebarneskoler i mindre grad enn de andre elevene utviste selvkontroll, trivdes dårligere på ungdomsskolen, hadde et mer negativt syn på skolegang. Undersøkelsen sier ikke noe om effekter av skolestørrelse i seg selv,

den påpeker bare at det er sammenhenger mellom skolestørrelse og elevenes sosiale og faglige utbytte i akkurat dette forskningsmaterialet.

Det finnes generelt lite empirisk forskning i Norge om betydningen av skolestørrelse. Et forskningsmiljø knyttet til Nordlandsforskning har i noen grad forsket på temaet. Denne forskningen har imidlertid ofte sett på og vektlagt andre sammenhenger enn hva Nordahl har gjort i studien over, som sammenhengen mellom skolestørrelse på den ene siden og hensynet til å bevare levende bygder og akademiske arbeidsplasser i mindre sentrumsnære strøk på den andre siden. De har også vurdert små bygdeskoler ut fra muligheten til å følge opp læreplanens mål om å integrere lokalmiljøet på en god måte i opplæringen i skolen (Sollien 2008).

Forskning fra Nordland (Solstad 2006) samt en doktorgradsavhandling fra Høgskolen i Volda (Kvalsund 1995) konkluderer at små skoler er viktige sosiale arenaer i mindre bygdesamfunn fordi det er mange lokale aktiviteter knyttet til skolen. Små skoler i bygdesamfunn har potensialet i seg til å skape læringsaktiviteter som er godt forankret i lokalbefolkningen, lokal natur og lokalt næringsliv, og derigjennom tilpasse opplæringen på en god måte.

Det finnes ikke forskningsmessig belegg av betydning for å si at skolestørrelse har betydning for læringsmiljø og elevenes sosiale kompetanse. Kvalsund dokumenterer i sin doktoravhandling fra 1995 rikdommen i mangfoldet av sosialisering ved små skoler, og pekte på fordeler i sosial læring. Til tross for en generell tilfredshet ved de små skolenes evne til å bidra til elevenes sosialisering er det grunn til å vektlegge den sårbarhet som ligger i et lite miljø. Ensomme barn og voksne finner man både i tettbygde og i spredtbygde strøk, men i tettbygde strøk har man som regel mulighet for å finne en erstatning dersom man skulle komme i en konfliktsituasjon med sitt etablerte miljø.

Tilpasset opplæring og like muligheter

Forskningen gir noe støtte for at mindre skoler kan være bedre for visse elevgrupper. Igjen er det viktig å huske på at "mindre skoler" i internasjonal forskning er atskillig større enn hva man i Norge definerer som mindre skoler. Det er lite eller ingen forskning på tilpasset opplæring og skolestørrelse, med unntak av forskning som ser på muligheten for å bruke lokalsamfunnet som læringsarena (se nedenunder). Denne forskningen er særlig opptatt av den positive rollen de små bygdeskolene (ofte skoler med under 50 elever) kan spille i bygdesamfunn samt muligheten elevene får til sosial læring gjennom bruk av aldersblandede grupper i fådelte skoler.

Samarbeid med hjemmet og lokalsamfunnet

Det finnes ingen forskning eller tilgjengelige nasjonale data som sier noe om sammenhengen mellom skolestørrelse og samarbeid skole-hjem. Det finnes noe forskningsmessig belegg for å si at små bygdeskoler gir noe bedre muligheter for godt samspill mellom skole og lokalsamfunn og for å integrere lokalsamfunnet i skolens læringsaktiviteter. Den norske forskningen på dette området har imidlertid i stor grad omhandlet skoler under 50 elever.

5.5 BYGNINGSMESSIG FOKUS

Fysisk likeverdige læringsmiljø

Et godt læringsmiljø må stå i fokus i tilrettelegging av nye skoleanlegg og framtidig skolestruktur. Det er mange element som er viktige for å skape en god skole, bl.a. at virksomheten skal ha gode og hensiktsmessige lokaler og areal både inne og ute, som er godkjent i henhold til forskrift om miljørettet helsevern i skoler og barnehager.

Skolens uteområde er en viktig del av det fysiske læringsmiljøet. Det er ikke bare størrelsen på tomten som er avgjørende, men også hvordan uteområdet kan legges til rette for det antallet barn/elever anlegget blir planlagt for. Nærliggende areal som kan benyttes i undervisning og pauser må også tas med i vurderingen. Et viktig prinsipp i valg av skolestruktur bør være at elevene som bytter skole skal få et godt fysisk læringsmiljø på den nye skolen. Planlagte bygningsmessige tiltak bør være ferdige før elevene blir flyttet til den nye skolen.

Hvilke skoleanlegg bør det satses på i framtiden?

Et moment som bør vurderes i forbindelse med strukturelle endringer, er den enkeltes skoles bygningsmessige standard og beskaffenhet. En bør vurdere om skoleanlegg med dårlig teknisk og bygningsmessig kvalitet, kombinert med lav pedagogisk funksjonalitet, skal videreføres til pedagogisk virksomhet i framtiden. Denne vurderingen kobles så til økonomiske analyser, og ofte visere det seg mer hensiktsmessig å bygge nytt framfor omfattende rehabiliteringer og ombygginger av gamle skoleanlegg.

Den bygningsmessige kvaliteten og pedagogiske funksjonaliteten på skoleanleggene i Spydeberg er varierende. Noe er nybygg og holder en god bygningsmessig standard, og noe er bygget i en tid med andre krav og til en annen pedagogisk plattform.

5.6 FOLKEHELSE-, NÆRMILJØ- OG LOKALSAMFUNNSFOKUS

Skolene som felles samlingspunkt og identitetsbygger

En skole representerer en viktig institusjon i lokalmiljøet og er et identitetsskapende element i lokalmiljøet Skolen er et samlingspunkt og fysisk base for aktiviteter i nærmiljøet også utenom skoletid. Kveldsaktiviteter, 17. mai feiringer, valglokale, mv gjør at alle innbyggerne i skolekretsen har et nært forhold til «sin» skole. Mange opplever skolen i nærmiljøet som et kvalitativt godt kommunalt tilbud, uavhengig av elevtallsutviklingen.

Skolen er samtidig en arbeidsplass som er med på å gi aktivitet og attraktivitet i de enkelte lokalsamfunn. En skolenedleggelse vil derfor oppleves nesten utelukkende negativt for visse lokalmiljø, selv om elevene overføres til nye og moderne skoler. Mest ved at elevene og mulige lokale arbeidsplasser forsvinner fra lokalsamfunnet og delvis ved at indirekte faktorer som at fritidsaktiviteter i større grad lokaliseres til sentrum og rundt den store skolen og at lokalsamfunnet mister skolen som samlingspunkt. I et folkehelseperspektiv er det også negativt om en flytter fritidsaktiviteter så langt bort at de ikke lenger er i gang/sykkelavstand for brukerne. At en legger ned skoleanlegg som fungerer som nærmiljøanlegg, og at denne funksjonen dermed forsvinner fra lokalsamfunnet, er muligens mer uheldig i et folkehelseperspektiv siden dette ofte er tilbud til barn og unge utenom de organiserte tilbudene.

Virkningene av de negative effektene ved en skolenedlegging er avhengig av de reelle konsekvensene og mulighetene for å sette inn avbøtende tiltak.

Skyss, avstand og reisetid

Elever har etter opplæringsloven rett til skoleskyss når skoleveien blir lang, er særlig farlig eller vanskelig. For elever i 1. klasser er skyssgrensen 2 km, mens den for 2. – 10. klasse er 4 km. I tillegg er det en grense for hvor lang gangavstand eleven kan ha fra hjemmet og til offentlig transportmiddel før eleven har krav på særskilt skyss på denne strekningen. Grensen for elever i 1. klasse er satt til 1 km, mens den for elever i 2. – 10. klasse er 2 km. Den tidligere anbefalte totale

reisetiden mellom hjem og skole for elever i grunnskolen er ikke lengre gjeldene. I merknad til Ot prp nr. 46 1997/1998 til §16-4 står det:

> *«Departementet understrekar at skoleskyssen må organiserast slik at elevane får ei akseptabel reisetid. Særleg er det viktig å organisere skyssen for 6-åringane slik at reisetida blir så kort som mogleg. I vurderinga av akseptabel reisetid må gangtid og tid med transportmiddel sjåast i samanheng. Det kan til dømes ikkje leggjast til grunn at avstanden fram til offentleg kommunikasjon kan vere to kilometer for 1. klasse/førskolen og fire kilometer for dei andre klassestega. Desse skyssgrensene løyser ut skyssretten, og det må leggjast til grunn at skysstilbodet må dekkje størstedelen av totaldistansen. På den andre sida kan elevane vanlegvis ikkje krevje skyss heilt frå heimen. Det må kunne krevjast at eleven går ein rimeleg distanse fram til ein oppsamlingsplass. Kva som er rimeleg distanse, må avgjerast etter ei konkret vurdering, der ein blant anna legg vekt på alderen til eleven og på trafikktryggleik og på kor framkommeleg distansen er. Ettersom det her er tale om konkrete vurderingar, legg departementet ikkje fram noka spesiell lovregulering, men legg til grunn at desse forholda må vere med når ein vurderer om retten til skyss er oppfylt.»*

Det er vanskelig å si hva som er akseptabel reisetid for elevene. Tidligere var maksimal anbefalt reisetid én vei (inkludert gangtid, ventetid, transporttid) for elever lovregulert til 45 min. for elever på småtrinnet, 60 min. for elever på mellomtrinnet og 75 min. for elever på ungdomstrinnet, men denne anbefalingen er ikke lenger styrende for kommunene. Merk at elevenes reisetid også inkluderer gang- og ventetid på transportmiddelet.

Det er relativt kort avstand mellom de to barneskolene i Spydeberg, ca. 4 km. Men det er likevel ikke slik at kommunen kan sende elevene dit kommunen ønsker. Så lenge det er flere skoler i kommunen skal nærhetsprinsippet i opplæringsloven § 8-1 første ledd legges til grunn i forslag om endringer av skolestruktur. Forskrift om opptaksområde må holde seg innenfor en rimelig tolkning av ordlyden i loven.

I et folkehelseperspektiv bør det prioriteres at skoleskyss i størst mulig grad unngås. Den daglige aktiviteten det er å gå til og fra skolen er viktig for elevenes fysiske form. Innføringen av obligatorisk daglig fysisk aktivitet for alle elever i skolen er et signal fra statlig hold om viktigheten av dette. Spydeberg kommune bør så lang som råd er prioritere at færrest mulig elever vil ha behov for skoleskyss, og i de tilfeller hvor det er nødvendig organisere denne slik at både ønsket om fysisk aktivitet og akseptabel reisetid kan innfris.

6 Forutsetninger for økonomiske beregninger

De tall som er benyttet i de økonomiske analysene tar ikke mål av seg til å være eksakte, men skal gi et relativt riktig forholdstall mellom kostnadselementene når alternative tiltak sammenlignes med hverandre. Analysen begrenser seg til å kun medta de dominerende kostnadsbærerne som er lønnskostnader, FDV-kostnader på driftssiden og investeringskostnader. I tillegg er det gjort en vurdering av skysskostnader.

Kommunens kostnader for å drive SFO-tilbudet er ikke tatt inn i beregningene. I volum utgjør disse kostnadene omtrent det samme som skysskostnadene. Det kan påregnes en viss besparelse på SFO-kostnader ved å gå fra mange mindre enheter til færre større, men denne potensielle gevinsten er ikke regnet inn når strukturalternativene sammenlignes.

Ved sammenligninger er det sett på kostnader pr år året etter tiltaket er gjennomført, samt i slutten av perioden. I tillegg er det ført opp investeringer både når dagens struktur videreføres, samt for nye tiltak, og differansen mellom disse.

6.1 LØNNSKOSTNADER

Det er tatt utgangspunkt i Spydeberg kommunes regnskapstall for 2012 hvor den gjennomsnittlige lønnsutgift pr. klasse er 1,2 mill./klasse/år.

Dette beløpet er benyttet ved sammenligning av alternativene. Dersom det vedtas et strukturalternativ hvor det legges opp til større elevgrupper enn det er i dag, må en kunne forvente at kostnaden pr. gruppe reduseres. Vi viser her til diskusjon i kapittelet «Økonomisk fokus». En slik potensiell reduksjon vil øke differansene mellom alternativene, men er altså ikke tatt «til inntekt» for alternativet med én barneskole.

Lønnskostnadene inkluderer kostnader knyttet til funksjonen 10xxxx i regnskapet, dvs. lærerlønn, assistentelønn, lønn kontorpersonale, vikarutgifter, sosiale avgifter osv. Lønnskostnaden er justert tilsvarende refusjon for sykelønn, svangerskap og tillitsvalgte.

Andre kostnader knyttet til skoledriften og kostnader som følger elevene, som for eksempel kontormateriell og fritt skolemateriell, er ikke inkludert.

6.2 KOSTNADER VED REHABILITERING OG NYBYGG (INVESTERINGS- OG KAPITALKOSTNADER)

Investeringskostnad. Grovkalkylen under er bygget på erfaringstall fra dagens kostnader ved bygg og rehabilitering av tilsvarende anlegg. Kvadratmeterprisene som er benyttet i kostnadsoverslagene er også avklart med Spydeberg kommune.

Det er benyttet følgende begreper med respektive kostnader:

- Riving: 1.000 kr/ m^2 inkl. mva.
- Ombygging: 10.000 – 20.000 kr/ m^2 inkl. mva.
- Nybygg: 26.844 kr/ m^2 inkl. mva.

Ombygging av bygg er forbundet med store variasjoner i investeringskostnader. En oppgradering av overflater har en vesentlig lavere kostnad enn hvis arealets funksjon skal endres. Spydeberg kommune har erfaring fra ombygging av ungdomsskolen, der er ombyggingskostnadene oppgitt til ca. kr. 18.000,-/m2 med prisnivå 2010. Et ombyggingsprosjekt er også forbundet med en større risiko enn ett nybyggprosjekt.

I de alternativ hvor eksisterende skoleanlegg evt. kan avhendes/selges eller brukes til andre kommunale formål, er det ikke regnet inn eventuell salgsgevinst i kalkylene.

I tallene over er det ikke regnet med evt. kostnader for opparbeidelse av infrastruktur, tomtekjøpskostnader, eller kostnader til inventar. For å gi en pekepinn på størrelsen på inventarkjøp, kan det nevnes at for helt nye skoler der alt må kjøpes inn, ligger kostnaden gjerne på mellom 7 % og 10 % av prosjektkostnad.

Rente- og kapitalkostnader.

Det er ikke lagt inn betjening av lån (kapitalkostnader) i driftskostnadene.

6.3 SKYSSUTGIFTER

Skyssutgifter i 0-alternativet (dagens skolestruktur) beregnes ved å videreføre skyssutgiftene skolene har i 2012.

Av det samlede årlige driftsbudsjettet for Spydebergskolen utgjør skyss ca. 4,3 %.

På grunn av at skyss utgjør en så vidt liten del av de samlede kostnadene innenfor skolesektoren, har en i analysene ikke gått inn på mer detaljerte beregninger av skysskostnader for hvert alternativ.

6.4 FORVALTNINGS-, DRIFTS- OG VEDLIKEHOLDSKOSTNADER (FDV)

FDV-kostnader genereres av arealmengde og bygningsstandard.

I analysene er det beregnet FDV-kostnader basert på byggenes bruttoareal, og på kostnadstall for et normalt vedlikehold. En FDV-kostnad på kr. 650.- m2 BTA er et nøkkeltall for å kunne opprettholde byggene tilstand. Nøkkeltall er en teoretisk verdi som er fremkommet etter analyse av en rekke bygg. Spydeberg kommune har valgt å ha spare på nødvending vedlikehold i en årrekke, og har nå et større vedlikeholdsetterslep.

Dette kostnadstallet er benyttet i alle alternativ.

Potensialet i innsparing på kostnader til byggdrift (FDV-kostnadene) ligger i avhending/avstenging av bygg. I tilfeller hvor deler av bygg blir avstengt, eller kommunen lar byggene stå ubenyttet, vil FDV-kostnadene kunne reduseres kraftig, men ikke til null. Innsparingspotensialet i slike tilfeller vil derfor være mindre enn ved avhending hvor kommunen kan hente ut hele innsparingspotensialet.

Inntekter ved eventuelle salg av skoleanlegg er ikke lagt inn. Selv om det kan variere hvor store inntekter som kan oppnås ved salg av skoleanlegg, vil kommunen spare på reduserte driftsutgifter.

Fornyelse av skolebygg vil også føre til reduserte energikostnader pr. m2, fordi det i ny teknisk forskrift stilles strengere krav til varmeisolering enn tidligere. Dette reduserer energiforbruket, og dermed kostnadene. Dette er likevel ikke tatt til inntekt for de alternativene som har mest nytt areal.

6.5 KOSTNADER I SPYDEBERGSKOLEN

I tabellen under er det gjort et uttrekk fra skolenes driftsregnskap i 2012.

Ved nyttår 2012 - 2013 hadde Spydeberg kommune undervisning i 24 klasser ved barneskolene Hovin og Spydeberg. Med en samlet lønnskostnad på 28,8 mill. kroner blir det en gjennomsnittlig kostnad pr. klasse på ca. kr. 1,20 mill. kroner, og en gjennomsnittskostnad pr. elev på ca.60.600,- kroner.

KOSTNADSOVERSIKT Spydebergskolene	Lønnskostnad	Elevgrupper/ klasser	Elevtall	Snitt elever / klasser	Lønnskostnad pr. klasse	Lønnskostnad pr. elev	Skyss
Hovin skole	17 366 155	15	312	21	1 157 744	55 661	548 913
Spydeberg skole	11 472 910	9	164	18	1 274 768	69 957	288 531
SUM	28 839 065	24	476	20			837 444
Gjennomsnitt					kr 1,20 mill. pr. klasse	kr 60,6 tusen pr. elev	

Prognosene viser at det i alle aktuelle alternativ er behov for å drifte tre paralleller på 1. til 7. årstrinn. Så lenge en opprettholder to skoler vil en heller ikke hente inn noe på administrasjonskostnadene. Dermed er den potensiell økonomiske innsparingen en kan få på grunn av en strukturendring liten.

7 Hvordan møte framtidig skolebehov

7.1 PREMISSER

Under er de faglige premissene for hva en skal legge til grunn for en god skolestruktur oppsummert. Strukturalternativene skal i utgangspunktet fremme:

- **En skolestruktur som samsvarer med behovene.**
- **En opplæring med høy kvalitet.**
- **Robuste enheter og større fagmiljø.** Alle modellene søker å etablere robuste enheter og fagmiljø, som kan møte endringer i rammer og forutsetninger uten å endre strukturen i opplæringstilbudet
- **Stabilitet og forutsigbarhet**. En mer robust skolestruktur med god fagmiljø som gir forutsigbarhet og gode forhold for tilsatte, elever og lokalsamfunn.
- **Likeverdige, framtidsrettede og gode skoleanlegg.** Nye skoler skal ha, og eldre skoler bør også få, god funksjonalitet med god kobling mellom pedagogikk og utforming/arkitektur. Skoleanlegg bør være generelle, fleksible og elastiske. Alle skoler skal være universelt utformet, og godkjent etter forskrift om miljørettet helsevern.
- **Kapasitet.** Samlet skolekapasitet skal dimensjoneres ut fra forventet elevtallsutvikling i inntaksområdet for skolene.
- **Lokalisering og reisetid.** Elever bør ikke ha mer enn 1 time reisetid fra bosted til skolen. Det bør legges til rette for gode kollektivløsninger i skoleskyssen.
- **Økonomiske rammer.** Ny skolestruktur må organiseres på en slik måte at kostnad pr. elev og gruppe reduseres bl.a. ved bedre utnytting av kapasitet i byggene og lærekrefter.
- **En skolestruktur i samsvar med overordnet samfunnsutvikling.**

Forslagene som presenteres tar ikke hensyn til at det kan komme elever med spesialpedagogiske behov eller elever med fysiske handikap som gjør det nødvendig å ha færre elever i klassen, og dermed gir flere klasser ved skolen.

7.2 ALTERNATIV 0 – DAGENS STRUKTUR

Elevtallsutviklingen som er prognostisert i Spydeberg kommune viser at dagens struktur vil resultere i en godt utnyttet 1-parallell barneskole og en godt utnyttet 2-parallell barneskole. Ved disse skolestørrelsene vil det anslagsvis være behov for hhv. 15 og 30 lærere, noe som gir muligheter for å danne gode fagmiljø ved skolen. Dette er også et personalantall som gjør at belastningen av arbeidet med andre oppgaver og verv, som ikke knytter seg direkte til den enkelte lærers undervisning, kan fordeles på flere. De aktuelle skolestørrelsene gir skoleledelsen robuste enheter med fagmiljø som er store nok til å drive eget utviklingsarbeid.

Å opprettholde eksisterende skoleanlegg vil bety at elevene har én skole å forholde seg til som sin barneskole og at lokale lag og foreninger kan holde fram med sine aktiviteter som tidligere. Dette er viktige moment for skolen som identitetsskaper i lokalmiljøet.

I et folkehelseperspektiv har det å kunne gå eller sykle til skolen egenverdi. Situasjonen i Spydeberg i dag er slik at avstanden mellom de to barneskolene er under 4 km, og flertallet av elevene bor på strekket mellom de to barneskolene. Det betyr at de fleste av elevene på 1. til 7. trinn har under 2 km skolevei, og dermed ikke behov for skoleskyss.

Boligbyggeprogrammet for Spydeberg kommune viser at den langsiktige utviklingen av boliger er planlagt å komme i Hovin skolekrets, men samtidig viser prognosen at elevtallet ved Spydeberg skole trolig vil holde seg stabilt. Dersom det er ønskelig å ha skolen i nærmiljøet til elevene, og dermed også i gangavstand for de fleste elever i kommunen, er det er naturlig å dimensjonere og utvikle begge skolene tilpasset det forventede elevtallet.

Tiltak for å møte framtidens behov

Hovin skole: det vil på sikt være behov for å etablere flere klasserom og grupperom. Det er også behov for et rom til praktiske aktiviteter i naturfag. Behovene ved Hovin skoler er:

- to nye klasserom med tilhørende grupperom og garderober, behov ca. 250 m^2 nettoareal. Kan løses ved ombygging av fløy nord.
- Enklere ombygging for å gi plass til flere grupperom, spesielt i klasseromfløy. Kan delvis gjøres ved ombygging av dagens arealer til lærerarbeidsplasser i fløy nord.
- Inkludere naturfagsfunksjonen i eksisterende kunst og håndverksareal.

Denne løsningen vil ikke gjøre Hovin skole til en skole for framtiden. En vil ikke få gjort noe med dagens uhensiktsmessige utforming og høye bruttoareal. De foreslåtte tiltakene vil gi plass til det forventede elevtallet, men byggets funksjonalitet vil ikke bedres. Illustrasjonene under viser forslag til hvordan tiltakene kan løses i eksisterende bygninger. Plasseringen av årstrinnene er kun et forslag, og skolene må til en hver tid selv disponere arealene slik de opplever er mest hensiktsmessig.

Spydeberg skole: ved Spydeberg skole må en redusere antall klasserom fra 13 til 7. Ut fra konklusjonene i den tekniske gjennomgangen er det naturlig at dette gjøres ved å rive skolens eldste bygg og deler av hovedbygget (dagens administrasjonsarealer). Ved et slikt tiltak må en erstatte rommene til administrasjonen, personalrom, lærerarbeidsplasser, garderober, grupperom og skolehelsetjenesten. Følgende tiltak er da nødvendig:

- Rive det eldste bygget og deler av 1977-bygget (hovedbygget)
- Utvide med klasserom, grupperom og elevgarderober for 3 klasser, 380 m^2 nettoareal.
- Etablere kunst og håndverksareal inkludert naturfag, 150 m^2 nettoareal
- Etablere drift, renhold og lager, kan gjøres i «underhuset» i eksisterende bygg
- Etablere lærerarbeidsplasser og administrasjons- og personalareal i paviljongen.
- Etablere lokaler til skolehelsetjenesten i dagens trimrom.
- Etablere rom for musikk i deler av den gamle gymsalen.

Det samlede behovet for nybygg i dette alternativet vil anslagsvis være 530 m^2 nettoareal, tilsvarende 745 m^2 bruttoareal. De foreslåtte tiltakene vil gi plass til det forventede elevtallet, og

funksjonaliteten til de arealene som erstattes av gamlebygget vil bli gode. For personalet vil det bli bedre enn i dag, men ikke fullt ut tilfredsstillende. Dette gjelder spesielt for administrasjonen som går fra en sentral plassering hvor en er tilgjengelig i bygget, til en plassering fysisk utenfor hovedbygget. Det er heller ikke optimalt å plassere lærerarbeidsplassene langt borte fra undervisningsarealene.

Illustrasjonene under viser et forslag på hvordan tiltakene i eksisterende bygninger kan løses. Det er ikke skissert opp hvor evt. nybygg bør plasseres eller om paviljongen bør flyttes. Plasseringen av årstrinnene er et forslag, og skolene må til en hver tid selv disponere arealene slik de opplever er mest hensiktsmessig.

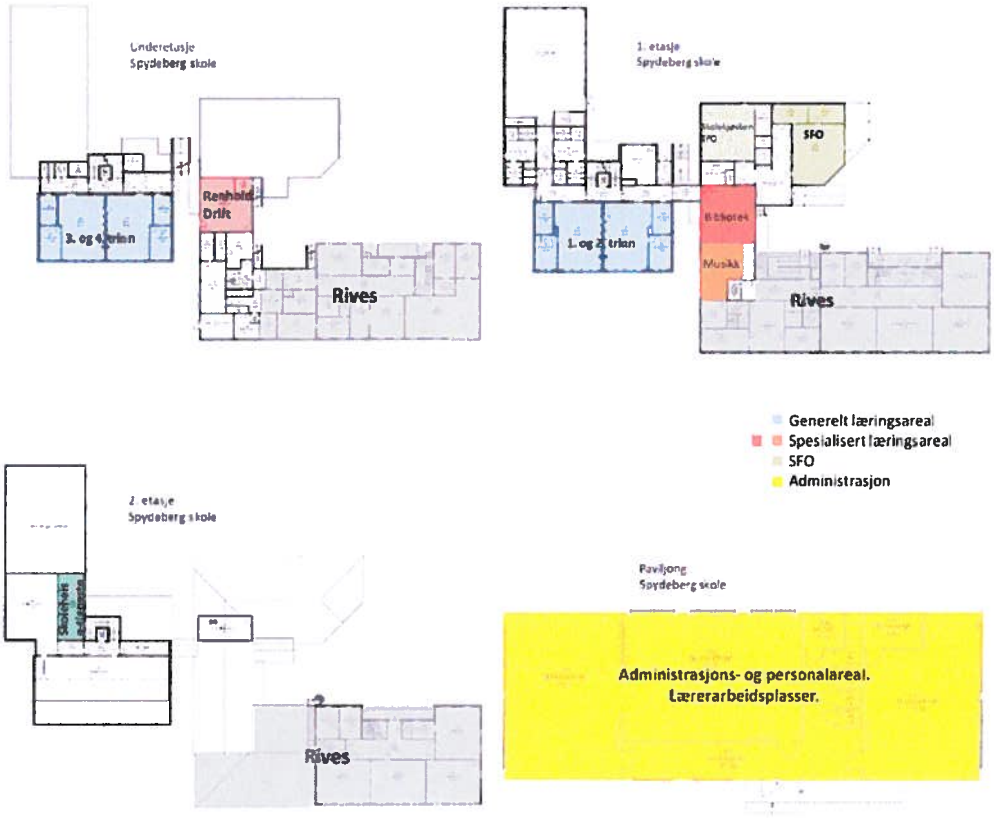

Investeringskostnader:

Alternativ 0	Type tiltak			Anslått investeringskostnad (NOK)			
	Riving (m2 BTA)	Ombygging (m2 BTA)	Nybygg (m2 BTA)	Riving	Ombygging (NOK)	Nybygg (NOK)	Investerings-kostnad
Hovin skole				-	2 500 000	-	2,5 mill
Spydeberg skole	1 460	365	745	1 460 000	3 650 000	20,0 mill	25,1 mill
Sum alternativ 0	1 460	365	745	1 460 000	6 150 000	20,0 mill	27,6 mill

Summene anslått til ombygging på Hovin er et grovt anslag på en enklere tilpassing av arealene. Det er ikke tatt med kostnader knyttet til eventuell flytting av paviljongen ved Spydeberg skole.

Dersom en ikke går inn for å rive gamlebygget vil det være nødvendig å gjøre tiltak for å bedre brannsikkerheten. Dette har en grovt anslått kostnad på kr. 700.000,-.

Lønnskostnader: alternativ 0 gir ingen reduksjon i antall elevgrupper, og dermed heller ingen forventet reduksjon i lønnskostnadene.

FDV-kostnader: de forestående tiltakene i alternativ 0 reduserer arealet med ca. 700 m^2, noe som gir en forventet reduksjon i FDV-kostnad på ca.kr. 455.000,- pr. år, så fremt en i dag bruker 650 kr. pr. kvm i forvaltning, drift og vedlikehold.

Skyss-kostnader: i alternativ 0 kan en forvente at skysskostnadene forblir uendret.

Sannsynligheten for at kommunen må foreta årlige justeringer av skolegrensene gjennom vedtak av ny forskrift er stor. For elever og foreldre vil en slik situasjon oppleves som uforutsigbar og det gir kommunen økt administrativt arbeid.

Relativ lav investeringskostnad.	Gir ikke bedre arealer og funksjoner ved Hovin skole, dvs for 2/3 av kommunenes barneskoleelever.
Gir bedre undervisningsarealer og funksjoner på Spydeberg skole, dvs. for ca. 1/3 av kommunenes barneskoleelever	Gir uhensiktsmessige personalareal ved Spydeberg skole.
Samlet bruttoareal, og dermed også FDV-kostnadene, blir redusert.	Gir stor forskjell i areal- og funksjonskvalitet mellom de to barneskolene.
	Årlig justering av skolekretsgrensene gjennom vedtak av ny forskrift.
	Kommunen står fortsatt framfor større investeringer i skoleanlegg de kommende årene.

Dersom en vil gjøre Hovin skole mer funksjonell for å møte dagens forventninger og krav til et skolebygg bør hele hovedbygget bygges om, og en utvidelse av arealet vil være nødvendig. Et grovt kostnadsanslag på renovering/ombygging av hovedbygget på ca. 2300 m^2 er 25 – 50 mill. kr. I tillegg vil det være behov for anslagsvis 1000 m^2 nytt areal med en kostnad på ca. 27 mill. kr. Om en gjør dette blir kostnaden i alternativ 0 anslagsvis mellom 80 og 85 mill. kr. Det er viktig å være klar over at ved ombygging av en eldre skole må det gjøres mange kompromiss som resulterer i et anlegg som på langt nær tilfredsstiller de ønsker og krav en har til funksjonaliteten i en ny skole.

7.3 ALTERNATIV 1 – SKOLE FOR 1. – 4. TRINN OG SKOLE FOR 5. – 7. TRINN

Elevtallsutviklingen som er prognostisert i Spydeberg kommune viser at det samlet vil være behov for tre paralleller på grunnskolens barnetrinn. Dermed vil en skole for 1. – 4. trinn måtte dimensjoneres for 336 elever og 25 pedagoger, og en 5. – 7. skole dimensjoneres for 252 elever og 23 pedagoger. Ved skoler av disse størrelsene er det mulig å danne gode fagmiljø og dele på belastningen av arbeidet med andre oppgaver og verv som ikke knytter seg direkte til den enkelte lærers undervisning. De aktuelle skolestørrelsene gir også skoleledelsen robuste enheter som er store nok til å drive eget utviklingsarbeid.

Å etablere en skolestruktur med egne skoler for 1. – 4. trinn og 5. – 7. trinn vil bety at elevene får ett ekstra skolebytte i løpet av skoletiden. Forskning har dokumentert en negativ effekt av skolebytte knyttet til lesing og matematikk (Mehana 1997, Hattie 2009, Galton og Willcocks (1983)) gjennomførte en longitudinell studie knyttet til skolebytte for elever og konkluderte at hvert skolebytte hadde negativ effekt for elevprestasjonene. De fant at det ofte var tilpasningsvansker som omfattet vennskapsmønstre og i særdeleshet vennskap som støtter læring. Jones (1989) bekreftet denne tendensen og konkluderte at det var alle typer skolebytte som ga en negativ effekt og utelukket samtidig at effekten kunne knyttes til antall bytter, sosioøkonomisk status eller etnisitet. Hattie (2009) konkluderer derfor at selve nøkkelen til suksess til tross for skolebytte ligger i at eleven knytter vennskap i løpet av den første måneden på den nye skolen. Det er derfor vesentlig at skolene aktivt søker å hjelpe elevene til opprettelse av nye vennskap og forsikrer seg om at klasser ønsker nykommere velkommen for å redusere ulempene ved skolebytte.

Siden nøkkelen til suksess ved skolebytte ligger i at eleven knytter vennskap i løpet av den første måneden på den nye skolen, vil de negative konsekvensene ved skolebytte som gjelder en større elevgruppe i liten grad være gjeldende fordi elevene da tar med seg vennskap fra den forrige skolen inn i den nye. Selv om en ved en strukturendring i Spydeberg nær kan se bort fra de negative konsekvensene er det likevel grunn til å ta faktoren skolebytte på alvor når en vurderer å etablere 1. – 4. skoler og 5. – 7. skoler.

Selv om en endrer på de årstrinn som får sin undervisning ved skolen, kan lokale lag og foreninger holde fram med sine aktiviteter som tidligere. På den måten kan skolen fortsatt være en identitetsskaper i lokalmiljøet.

I et folkehelseperspektiv har det å kunne gå eller sykle til skolen egenverdi. En struktur hvor alle elevene på 1. – 4. trinn er samlet på en skole og elevene på 5. – 7. årstrinn på en annen skole, vil gi et økt skyssbehov, og da særlig for elever på 1. årstrinn hvor skyssgrensen er 2 km. Det må også forventes at en del elever på de andre årstrinnene som i dag ikke har behov for skoleskyss vil få det ved denne strukturen. Dette gjelder da i hovedsak elever som ikke bor på strekket mellom de to skolene. I arbeidet med denne planen er det ikke gjort detaljerte beregninger av hvor mange elever dette gjelder, eller nøyaktige kostnader knyttet til økt skoleskyss. I kalkylene er det gjort en skjønnsmessig vurdering av det økte skyssbehovet.

Boligbyggeprogrammet for Spydeberg kommune viser at den langsiktige utviklingen av boliger er planlagt å komme i Hovin skolekrets, men samtidig viser prognosen at elevtallet ved Spydeberg skole trolig vil holde seg stabilt. Dersom det er ønskelig å ha skolen i elevenes nærmiljø, og dermed også i gangavstand for de fleste elever i kommunen, er det som nevnt over ikke naturlig å velge denne strukturen.

Tiltak for å møte framtidens behov

1. – 4. trinnskolen

På sikt må en skole for 1. – 4. årstrinn ha plass til 12 klasser. Av de eksisterende skoleanleggene er det Hovin skole, med sine 14 klasserom, som har plass til 12 grupper. Siden det eldste bygget ved Spydeberg skole ikke er anbefalt videreført vil det der være behov for å bygge 5 nye klasserom med tilhørende garderober og grupperom. Dette gjør Hovin til det naturlige valget som en 1. – 4. skole. Følgende tiltak anbefales gjennomført ved Hovin skole i dette alternativet:

- Enklere ombygging for å gi plass til flere grupperom, spesielt i klasseromfløy.
- Inkludere naturfagsfunksjonen i eksisterende kunst og håndverksareal.
- Stenge av arealer som ikke er i bruk. Hovedsakelig i fløy nord.

Illustrasjonene under viser hvordan tiltakene i eksisterende bygninger er tenkt løst. Det er ikke skissert opp hvor evt. nybygg bør plasseres eller om paviljongen bør flyttes. Plasseringen av årstrinnene er et forslag, og skolene må til en hver tid selv disponere arealene slik de opplever mest hensiktsmessig.

5. – 7. trinnskolen

På sikt må en skole for 5. – 7. årstrinn dimensjoneres for 9 klasser. Spesialrommene i en barneskole benyttes meste av elevene på mellomtrinnet, derfor må andre rom og arealer i hovedsak dimensjoneres som for en tre parallell barneskole. Det forutsettes at det eldste bygget og deler av hovedbygget rives. Følgende tiltak anbefales gjennomført ved Spydeberg skole for å møte det prognostiserte elevtallet i dette alternativet:

- Rive det eldste bygget og deler av 1977-bygget.
- Bygge klasserom, grupperom og elevgarderober for 5 klasser, 640 m^2 nettoareal.
- Etablere kunst og håndverksareal inkludert naturfag, 150 m^2 nettoareal.
- Etablere drift, renhold og lager, kan etableres i «underhuset» i eksisterende bygg.
- Etablere rom for musikk i dagens SFO-areal.
- Etablere lærerarbeidsplasser og administrasjons- og personalareal i paviljongen.
- Etablere lokaler til skolehelsetjenesten i dagens trimrom.

Det samlete behovet for nybygg i dette alternativet vil anslagsvis være 790 m^2 nettoareal, tilsvarende 1106 m^2 bruttoareal. Illustrasjonene under viser hvordan tiltakene i eksisterende bygninger er tenkt løst. Det er ikke skissert opp hvor evt. nybygg bør plasseres eller om paviljongen bør flyttes. Plasseringen av årstrinnene er et forslag, og skolene må til en hver tid selv disponere arealene slik de opplever er mest hensiktsmessig.

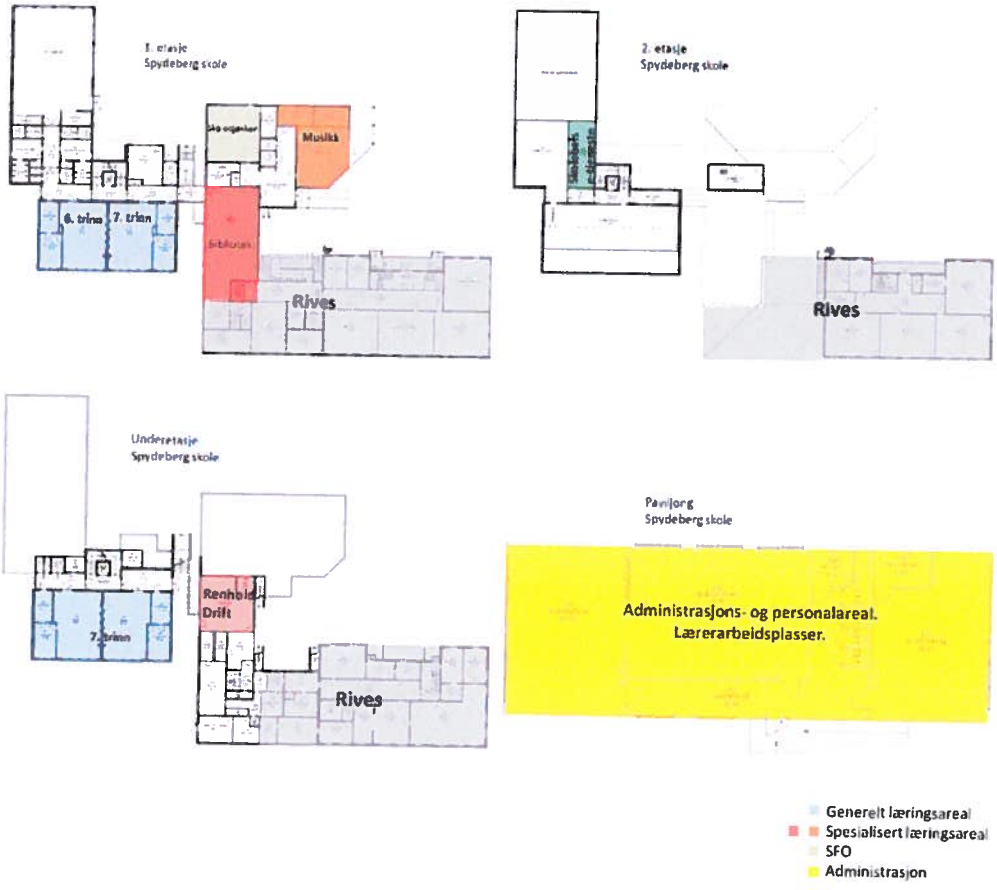

Investeringskostnad:

	Type tiltak			Anslått investeringskostnad (NOK)			
Hovin 1 - 4 Spydeberg 5 - 7	Riving (m2 BTA)	Ombygging (m2 BTA)	Nybygg (m2 BTA)	Riving	Ombygging (NOK)	Nybygg (NOK)	Investerings-kostnad
Hovin 1 - 4				-	-	-	-
Spydeberg S - 7	1 460	365	1 106	1 460 000	3 650 000	29,7 mill	34,8 mill
Sum alternativ 3	1 460	365	1 106	1,5 mill	3,7 mill	29,7 mill	34,8 mill

Det er ikke tatt med kostnader knyttet til eventuell flytting av paviljongen ved Spydeberg skole.

Lønnskostnader: Alternativ 1 gir ingen reduksjon i antall elevgrupper. I den grad lønnskostnadene reduseres er det knyttet til innsparing av rektorstilling, driftspersonell, spesialpedagogisk personale, SFO-stillinger og kontorpersonell. Samtidig er det en mulighet for at en større skole må øke administrasjonsressursen i forhold dagens skolestørrelser.

FDV-kostnader: De forestående tiltakene i alternativ 1 reduserer arealet med ca. 350 m^2, noe som gir en forventet reduksjon i FDV-kostnad på ca.kr. 227.500,- pr. år., så fremt en i dag bruker 650 kr. pr. kvm til forvaltning, drift og vedlikehold. I dette er det ikke tatt med at en kan stenge av deler av Hovin og på den måten redusere FDV-kostnadene ytterligere.

Skyss-kostnader: Skysskostnadene i alternativ 1 forventes å ikke øke. Dette fordi de fleste elevene bor langs aksen mellom dagens to skoler og avstanden mellom skolene er relativt kort.

Gir bedre undervisningsarealer og funksjoner på Spydeberg skole, dvs. for ca. 3/7 av kommunenes barneskoleelever

Samlet bruttoareal, og dermed også FDV-kostnadene, blir redusert.

Gir ikke bedre arealer og funksjoner ved Hovin skole, dvs for 4/7 av kommunenes barneskoleelever.

Gir uhensiktsmessige personalareal ved Spydeberg skole.

Gir stor forskjell i areal- og funksjonskvalitet mellom de to barneskolene.

Kommunen står fortsatt framfor større investeringsbehov i løpet av de kommende 10 - 15 år.

Elevene må foreta et ekstra skolebytte i løpet av grunnskoletiden.

Bryter med læreplanens hovedprinsipp om rene barneskoler.

Dersom en vil gjøre Hovin skole mer funksjonell for å møte dagens forventninger og krav til et skolebygg bør hele hovedbygget bygges om, og en utvidelse av arealet vil være nødvendig. Et grovt kostnadsanslag på renovering/ombygging av hovedbygget på ca. 2300 m^2 er 25 – 50 mill. kr. I tillegg vil det være behov for anslagsvis 1000 m^2 nytt areal med en kostnad på ca. 27 mill. kr. Om en gjør dette blir kostnaden i alternativ 0 anslagsvis mellom 87 og 180 mill. kr. Det er viktig å være klar over at ved ombygging av en eldre skole må det gjøres mange kompromiss som resulterer i et anlegg som på langt nær tilfredsstiller de ønsker og krav en har til funksjonaliteten i en ny skole.

7.3.1 Skole for 1. – 4. trinn på Hovin og skole for 5. – 7. trinn ved ungdomsskolen

Dagens ungdomsskole har en skoletomt på ca. 29,5 mål hvor eksisterende skolebygg dekker om lag 3 mål. Ved å samlokalisere mellomtrinnet og ungdomsskolen er det potensielt mulig at mellomtrinnet kan benytte ledig kapasitet i ungdomsskolens spesialrom. Tabellen under viser behovet en tre-parallell ungdomsskole har for spesialrom pr. uke ved henholdsvis 60-minuttstimer og 45-minuttstimer. Til grunn for beregningen er timefordelingen slik den er presentert for det enkelte fag i «Tabell 1a Ordinær fag- og timefordeling for elever på 8. trinn 2012/2013» i rundskriv Udir-1-2012.

60-minutts timer		Kroppsøving Kapasitet 30 elever		Naturfag Kapasitet 30 elever		Musikk Kapasitet 30 elever		Kunst og håndverk Kapasitet 30 elever		Skolekjøkken Kapasitet 30 elever		Tilvalgsfag Kapasitet 30 elever	
Skolestørrelse	Elevtall	Uketimer	Behov	Uketimer	Behov	Uketimer	Behov	Uketimer	Behov	Uketimer	Behov	Uketimer	Behov
3 parallell	270	17,6	18 timer	19,5	20 timer	6,6	7 timer	11,6	12 timer	6,6	7 timer	13,5	14 timer

45-minutts timer		Kroppsøving Kapasitet 30 elever		Naturfag Kapasitet 30 elever		Musikk Kapasitet 30 elever		Kunst og håndverk Kapasitet 30 elever		Skolekjøkken Kapasitet 30 elever		Tilvalgsfag Kapasitet 30 elever	
Skolestørrelse	Elevtall	Uketimer	Behov	Uketimer	Behov	Uketimer	Behov	Uketimer	Behov	Uketimer	Behov	Uketimer	Behov
3 parallell	270	23,5	24 timer	26,0	26 timer	8,8	9 timer	15,4	16 timer	8,8	9 timer	18,0	18 timer

I oversikten er det lagt til grunn at den enkelte funksjon har kapasitet til 30 elever. Det betyr at dersom skolekjøkkenet har en kapasitet på 16 elever vil behovet ved 45-minuttstimer være 18 uketimer. I tillegg til at hvert fag benytter spesialrommene, vil også tilvalgsfaget som ble innført i 2012 benytte spesialrommene. Oversikten viser at dersom ungdomsskolen i dag har 30 undervisningstimer i uken vil det være få eller ingen ledige timer igjen til mellomtrinnet. Dette kan til en viss grad, men sannsynligvis ikke fullt ut, løses ved å utvide skoledagen og dette er noe som må avklares før en går videre med et slikt alternativ.

Investeringskostnad:

Tar en utgangspunkt i at det kun er behov for generelle læringsarealer og arealer til personalet og administrasjonen vil det være behov for ca. 1500 m^2 nettoareal, tilsvarende 2100 m^2 bruttoareal. Dette har anslagsvis en kostnad på 56,7 mill. kr. Dersom det viser seg at det ikke er kapasitet i ungdomsskolens spesialrom og det må etableres egne rom for mellomtrinnet øker arealbehovet til ca. 3100 m^2 bruttoareal med en kostnad på ca. 83,7 mill. kr. I dette er det ikke lagt inn arealer til kroppsøving eller utomhusarbeider. Siste forslag vil gi en arealreduksjon på ca. 750 m^2, tilsvarende en FDV-reduksjon på kr. 487.500,-.

Det er i kostnadstallene ikke inkludert kostnader knyttet til utbedring og opprusting av 1. – 4. skolen.

7.4 ALTERNATIV 2 – EN SAMLET SKOLE FOR BARNETRINNET

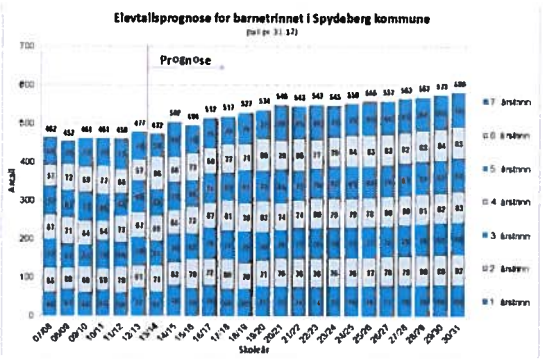

Å etablere en felles skole for hele barnetrinnet i kommunen krever en skole dimensjonert for 600 elever, tilsvarende en tre-parallell barneskole.

En slik skole vil iht. veiledende arealprogram ha et brutto arealbehov på 6611 m^2.

Investeringskostnad:

	Type tiltak			Anslått investeringskostnad (NOK)			
En barneskole	**Riving (m2 BTA)**	**Ombygging (m2 BTA)**	**Nybygg (m2 BTA)**	**Riving**	**Ombygging (NOK)**	**Nybygg (NOK)**	**Investerings-kostnad**
Ny skole			6 611	-	-	177,5 mill	177,5 mill
Sum alternativ 5	-	-	6 611	-	-	177,5 mill	177,5 mill

I kostnadsanslaget er det ikke tatt med kostnader som knytter seg til tomtekjøp og infrastruktur. Dette fordi slike kostnader er avhengig av tomtens beskaffenhet, og ikke kan fastsettes før en har oversikt over grunnforhold, reguleringssituasjonen etc. Heller ikke kostnader knyttet til inventar er medregnet her.

Lønnskostnader: alternativ 2 gir ingen reduksjon i antall elevgrupper, og dermed heller ingen forventet reduksjon i lønnskostnadene. Når en reduserer antall administrasjoner fra to til en kan en ikke forvente en halvering av administrasjonskostnadene. Utgiftene til administrasjon er liten sammenlignet med kostnadene knyttet til antall elevgrupper. I denne utgreiingen er det ikke gått i detalj på de spesifikke administrasjonskostnadene ved hver av de to skolene, og derfor er dette innsparingspotensialet ikke tatt med i kostnadsanslaget.

FDV-kostnader: de foreståtte tiltakene i alternativ 2 reduserer arealet med ca. 2050 m^2, noe som gir en forventet reduksjon i årlig FDV-kostnad på ca.kr. 1.325.000,- pr. år, så frem en i dag bruker 650 kr. pr. kvm i forvaltning, drift og vedlikehold.

Skyss-kostnader: dersom en lokaliserer skolen sentralt i Spydeberg sentrum vil en ved alternativ 2 kunne forvente at skysskostnadene reduseres. Dette fordi flesteparten av elevene vil bo innenfor 4 km. fra skolen. Årlig skyssutgift i 2012 var ca. kr. 840.000,-.

Reduserer samlet skoleareal, og dermed også FDV-kostnadene.	Høyere investeringskostnad enn i de andre alternativene.
Gir en lik kvalitet til alle barneskoleelevene i kommunen.	Man må se bort fra allerede medgåtte kostnader til investeringer i skolene (sunk cost), men aralene benyttes av annen kommunal virksomhet eller andre brukere som lokale lag og foreninger.
Mulighet for å lokalisere skolen slik at flest mulig elever bor innenfor skyssgrensene.	
Gir større faglig fellesskap for skolenes ansatte.	
Forutsigbart investeringsbehov i skolesektoeren de kommenede 20 - 40 årene.	

7.4.1 Utvidelse av Hovin skole til barneskole for hele kommunen

Hovin skole har i dag et netto læringsareal på 1460 m^2 og netto personalareal på 434 m^2. En skole for 600 elever har behov for ca. 3730 m^2 netto læringsareal og ca. 730 m^2 netto personalareal. Det betyr at det iht. til vedlagt arealnorm er behov for ca. 2570 m^2 nytt nettoareal, tilsvarende ca. 3600 m^2 brutto areal. Dette har en anslått kostnad på 97,2 mil. kr. I dette er det ikke lagt inn kostnader knyttet til oppgradering av eksisterende arealer ved skolen. Et grovt kostnadsanslag på renovering/ombygging av hovedbygget på ca. 2300 m^2 er 25 – 50 mill. kr. Samlet gir dette grovt anslått mellom 122 mill. kr. og 150 mill. kr. Forslaget vil gi et en arealreduksjon på ca. 250 m^2, og en årlig reduksjon i FDV-kostnaden på ca. 162.000,-.

Som tidligere nevnt vil en utvidelse og ombygging av et gammelt skolebygg ikke gi den samme funksjonaliteten som et nytt anlegg vil ha. En utvidelse av eksisterende skole vil også resultere i et anlegg med større bruttoareal enn det et nytt skoleanlegg vil ha.

8 Byggeteknisk vurdering av vedlikeholdsbehov for barneskolene i Spydeberg kommune

Norconsult har fått i oppdrag å bistå med rådgiving i forbindelse med kartlegging av vedlikeholdsbehov for barneskolene i Spydeberg kommune. Vedlikeholdsplan er en del av Skolebruksplan for barnetrinnet.

Planene er utarbeidet med god bistand fra driftsansvarlige på begge skolene.

Metodikk for analysene.

Vi bruker begrepene fra NS3454 og ser på drifts- og vedlikeholdskostnader. Administrasjons- og utviklingskostnader holdes utenfor vurderingene. (Vedlegg 6)

Norconsult har gjennomført flere befaringer på skolene våren 2013. Observasjonene er dokumentert etter metodikk i NS3424. Resultatene er dokumentert i Vedlegg 1 bilder og Vedlegg 2 tilstandsanalyse. Vedlegg 3 er forslag til vedlikeholdstiltak og grovt estimert kostnadsoverslag for å ta igjen vedlikeholdsetterslepet.

Skolene har ikke fått tilført nødvendige midler til normalt vedlikehold, som for eksempel maling av vinduer, dette har gitt et vedlikeholdsetterslep.

Vi har også vurdert mottatt drifts- og vedlikeholdskostnader fra årene 2011 og 2012. Disse viser at det er ca. 30 % høyere vedlikeholdskostnader pr. m2 på Spydeberg skole enn på Hovin skole. Ser man på kostnader pr. elev blir avviket større.

Viser til vedlegg 4 for sammenstilling av tallene.

Strategisk valg for byggeier.

Kommunen vil som en profesjonell eier må ta ett av to valg.

1. Begge skolene skal beholdes. Det bør da utarbeides en Masterplan/arealplan som beskriver nødvendig tiltak på skolene med en investeringsplan for både sanering av gamle bygg og nybygg.

2. Det skal bygges en ny felles skole midt i bygda innen en 5 til 10 års periode. Som en konsekvens vil de eksisterende skolene da kun få tilført et absolutt minimum av vedlikeholdsmidler. Evt. nye tiltak på skolene vil kun være pålegg fra offentlige myndigheter.

Eksisterende dokumentasjon.

Det foreligger gode oppdaterte tegninger for begge skolene og flere vedlikeholdsavtaler.

Norconsult gjennomførte en grundig brannrapport på begge skolene i 2006/2007. Disse rapportene er dessverre ikke fullt opp. Av denne grunn valgte Norconsult i samråd med teknisk avdeling å ta en ny vurdering av 1923 bygget på Spydeberg skole. Brann Notat er vedlagt som vedlegg 5.

Generelt.

Begge skolene bærer preg av manglende vedlikehold over flere år. Byggenes tilstand og aldrer tilsier at vedlikeholdskostnadene vil måtte ***øke*** de neste årene, oppgitte FDV-kostnader er lavere enn anbefalt.

Forslag til overordnet tiltak.

Spydeberg skole:

Det største avviket er på 1923-bygget på Spydeberg skole. Her er vår vurdering at bygget enten skal bygges om slik at rømningsveier er i hht gjeldende krav eller at skolen skal fullsprinkles slik at lovens krav ivaretas. Kostnaden ved sprinkling vurderes som lavere enn en ombygging.

Kostnadene til sprinkler, hvis vanntrykk og vannmengde er tilfredsstillende, er ca. kr. 550,- x 1250 m2 BTA = kr. 687.500,- inkl. MVA. Dette kravet må gjennomføres uansett hvilke strategi som velges for skolens videre fremtid.

Brannalarmanlegg og Ventilasjonsanlegg er underlagt god internkontroll, men det er manglende ventilasjon i deler av byggene og flere av anleggene er eldre enn anbefalt teknisk levetid.

Skal skolen beholdes mer enn 5 til 10 år er vår anbefaling at 1923-bygget rives i sin helhet, dette bygget vil kreve store investeringer både på kort sikt og lang sikt. Strakstiltak er at vinduer i sydfasaden må byttes i løpet av 2013/2014. Krav til universell utforming er ikke ivaretatt i flere av byggene.

1977/1987-byggene vurderes også som også rivnings-/ombyggingsklare. Byggene mangler ventilasjon, har setningsskader og taket må byttes.

Elektroanleggene er ikke tilfredsstillende på deler av Spydebergskolen, dette er dokumentert av YIT i 2011, vi har ikke fått eller funnet dokumentasjon på at avvik er rettet.

Hovin skole:

Nordfløya fra 1956 har fortsatt noen kvaliteter slik at bygget kan beholdes 5 til 10 år. Bygget bør rives på sikt for å gi plass til bygging av nytt areal som dekker skolens fremtidige behov

Krav til universell utforming er ikke ivaretatt i flere av byggene, og vil kreve større investeringer.

Detaljerte tiltak finnes i Vedlegg 1, 2 og 3, men skolene mangler en Masterplan/utviklingsplan/arealplan hvis de skal beholdes.

Vedlegg 1A	Bilder Spydeberg skole
Vedlegg 1B	Bilder Hovin skole
Vedlegg 2A	Tilstandsanalyse Spydeberg skole
Vedlegg 2B	Tilstandsanalyse Hovin skole
Vedlegg 3A	Tiltak og vedlikeholdskost Spydeberg skole
Vedlegg 3B	Tiltak og vedlikeholdskost Hovin skole
Vedlegg 4	Vedlikeholdsregnskap
Vedlegg 5	Brann-notat Spydeberg skole
Vedlegg 6	Kontoplan NS2454:2000

Vedlegg

Vedlegg 0 Eksisterende skoleanlegg - skolebeskrivelse, arealanalyse og kapasitetsvurdering

Det foreligger ikke egne statlige arealkrav for skoleanlegg, slik som det f.eks. gjør for barnehagebygg. Vurdering av hvor mange elever og hvor mange ansatte den enkelte skole har plass til, har i stor grad vært basert på lokalt skjønn hvor en i hovedsak tok utgangspunkt i det gamle klassedelingstallet. I dette kapitlet er elevkapasiteten i grunnskolene vurdert etter fastsatte metoder, slik at begge skolene blir vurdert etter de samme kriteriene. Dette for å sikre en mest mulig likebehandling og lik areal- og kapasitetsvurdering.

Metoder for kapasitets- og arealvurdering av grunnskolene

Vurderingen av elevkapasitet for skolene gir et anslag på hvor mange elever skolen kan ha plass til, og potensialet for økt kapasitet ved ombygging/utbygging. Beregningen legger til grunn at skolene fortsetter å benytte arealene som i dag (for Hovin slik de vil benyttes etter ombygging). Norconsult benytter en kombinasjon av fem metoder for å beregne elevkapasiteten ved grunnskolene:

1. Kapasitet ut fra netto generelt læringsareal gjøres ved å registrere og summere læringsarealet (som elevene benytter) dvs. klasserom, grupperom, formidlingsrom, allrom, garderober, mv. Dette arealet blir dividert med 5 m^2 pr. elev – tilsvarende arealet i veiledende arealnorm for Spydebergskolen. En svakhet ved denne metoden, er at den ikke tar hensyn til skoleanleggets og rommenes bygningsmessige struktur. Skoler med mye gang- og trafikkareal og innvendige løsninger som er lite formålstjenlige for skolevirksomheten kommer ofte ut med lav kapasitet.

2. Kapasitet ut fra antall klasserom gjøres ved å telle klasserom, og multiplisere med antall elever i hvert klasserom. Elever på barnesteget er i hovedsak organisert i klasser og tilpasset de rammefaktorene som bygget gir. Det er i hovedsak lagt til grunn 28 elever som normalkapasitet i et klasserom på 60 m^2, eller ca. 2,14 m^2 pr. elev i rommet. Klasserom som har en liten formålstjenlig utforming (f.eks. søyler, vinkler, fastmontert inventar, mv) blir gitt et fratrekk i vurderingen av elevkapasitet for rommet. I kapasitetsvurderingen legger en derfor til grunn 2,14 - 2,3 m^2 pr. elev i klasserommet. Metoden integrerer ikke kapasiteten i spesialisert læringsareal, grupperom eller garderober - og disse blir vurdert særskilt jf. pkt. 3 under. Antall og størrelsen på klasserommene er med å bestemme kapasiteten på gruppestørrelsene og antall grupper ved skolen.

3. Kapasitet i spesialisert læringsareal beregnes ved å sammenligne skolens areal til spesialiserte funksjoner med arealet for skoler i veiledende arealnorm. En svakhet ved denne metoden er at den ikke tar hensyn til om skolen mangler enkelte spesialiserte funksjoner,

fordelingen av areal mellom de ulike funksjonene eller antall elevgrupper ved skolen. Derfor må dette vurderes enkeltvis.

4. Gymsal / idrettsareal med garderober blir vurdert som egen kategori, slik at skoler med store idrettsflater ikke får en kunstig høy kapasitetsvurdering jf. pkt. 3. og 4. I vurderingen ser en på om idrettsarealet er tilfredsstillende og om det er nok enheter (saler) til å gjennomføre undervisning i kroppsøving for alle skolens elevgrupper.

5. Kapasitet ut fra skolens bruttoareal tar utgangspunkt i skolens samlet bygningsareal – utregnet fra ytterveggene - og bregner elevkapasiteten ved å dividere bruttoarealet pr. elev med sammenlignbart arealtall pr. elev fra veiledende arealnorm. Metoden inkluderer idrettsareal, lager/tekniske rom, tilfluktsrom og annet ikke nyttbart areal. Bruttoarealkapasiteten sier noe om arealeffektiviteten til skoleanlegget. En svakhet ved metoden er at den ikke tar hensyn til at nye skoler har store areal til tekniske installasjoner, og at eldre skolebygg kan inkludere store ikke-nyttbare areal som tilfluktsrom osv.

Den samlede vurdering av kapasiteten angir hvor mange elever skolen har plass til ved 100 % utnytting. Det er viktig å peke på at en slik kapasitetsutnytting er rent teoretisk og aldri vil samsvare med faktisk elevtallsfordeling. Variasjon i elevtallet på de ulike trinnene, hensyn til pedagogisk forsvarlig gruppestørrelse og kapasiteten til byggets tekniske anlegg medvirker til dette. Et skoleanlegg kan følgelig ha et elevtall som overskrider vurdert elevkapasitet, men må da benytte for eksempel spesialrom, auditorium, mv. til generelle læringsareal.

Hovin skole

Nøkkeltall for skoleåret 2012/13 (kilde GSI 2012-13):

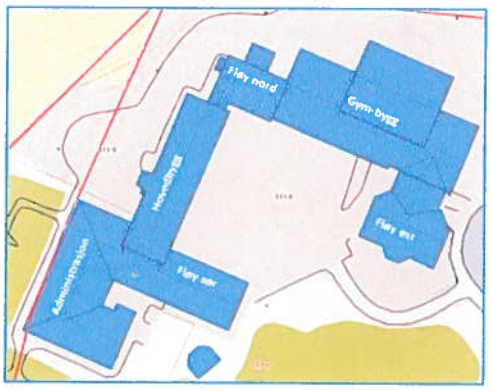

- Skoletype: Barneskole 1. – 7. årstrinn
- Elevtall (jan. -13): 312 elever
- Antall barn i SFO: 100 barn
- Personale:
  pedagoger: 24,91 årsverk inkl. adm.
  andre ansatte: 6,69 årsverk (assistenter, kontorpersonalet, bibliotek)
- Brutto bygningsareal: ca. 4800 m²
- Tomteareal: ca. 24 mål

Hovin skole blir inneværende år ombygd og beskrivelsen viser hvordan arealene vil bli brukt etter at ombyggingen er ferdig.

Bygning	Innhold
Hovedbygg	**Underetasje:** Bibliotek, tekstil- og tegneforming, grupperom, toaletter, renhold og drift. **Første etasje:** Fire klasserom. **Andre etasje:** Fire klasserom
Fløy sør	**Første etasje:** To klasserom, to grupperom, stellerom, garderober og toalett.
Fløy nord	**Underetasje:** Toaletter, tilfluktsrom/lager og drift. **Første etasje:** Tidligere personalrom, kontor, garderobe og lagerrom. **Andre etasje:** Syv små rom
Fløy øst	**Første etasje:** To klasserom, to grupperom, garderober, to nærlager.
Gym-bygg	**Underetasje:** gymgarderober, sløyd- og keramikkforming, lagerrom og areal disponert av skyteklubb. **Første etasje:** Gymsal, skolekjøkken, musikk, tre grupperom, skolehelsetjenesten, toaletter, SFO-garderobe og to klasserom.
Administrasjon	**Første etasje:** Tre store lærerarbeidsrom, syv mindre lærerarbeidsrom/grupperom, fire mindre lagerrom, to garderober, toalett, printer/kopi-rom, personalrom, møterom, arkiv, to kontor, forkontor og resepsjon.
Paviljong	

Generelt læringsareal: hovedbygget til Hovin skole er en tradisjonell klasseromskole, men det er ingen grupperom tilgjengelig nær dem. Ved disse klasserommene benyttes også korridorene som garderober for elevene. Toalettene er sentralisert til underetasjen i bygget. Denne utformingen samsvarer dårlig med slik skolebygg i dag planlegges. Utformingen av de generelle læringsareal i fløy øst og fløy sør er noe mer i tråd med nyere skoleuforming, ved at garderober og toalett er desentralisert til læringsarealene og at det er tilgang til grupperom. Men utformingen er ikke så fleksibel at en kan si den er i tråd med beskrivelsen i kapittelet «Føringer for utforming av hovedfunksjonene i skoleanlegg». Hovedbyggets utforming gjør det egnet til tradisjonell klasseromsundervisning. Det hadde vært ønskelig med tilgang til grupperom i og gjerne desentraliserte toalett for elevene. Fløy øst og fløy vest er bedre stilt med tilgang til grupperom, garderober og desentraliserte innganger.

Spesialisert læringsareal er rom som er innredet med spesialutstyr eller spesialtilpasset undervisning i fag som naturfag, mat og helse, kroppsøving osv. Hovin skole har i dag areal til følgende spesialrom:

Skolekjøkken: Et stort skolekjøkken innredet med familiegrupper og spiseplass for elevene. Enkelte overflater på kjøkkenet begynner å bli slitt, men kjøkkenets utforming er egnet til opplæring i faget mat og helse. SFO benytter også dette rommet til sine måltider, men her er ikke plass til alle SFO-barna kan samles til felles måltid.

Skolebibliotek: Skolebiblioteket har plass til boksamling, kontorplass for bibliotekar, et par PC-arbeidsplasser og et stort arbeidsbord/møtebord. Bibliotekets plassering i underetasjen av hovedbygget gjør at det oppleves som utilgjengelig fra de generelle læringsarealene hvor elevene oppholder seg mesteparten av tiden. Det vil være et løft for biblioteksfunksjonen om en kunne flytte det til et rom med bedre dagslysforhold.

Musikk/drama: Musikkavdelingen holder til i et stort rom. I tilknytning til musikkrommet er gymsalen og dette gir en god mulighet for å benytte denne ved behov. Samlet er musikkarealet egnet for undervisningen i faget, selv om utformingen ikke er i tråd med beskrivelsene av nye skolebygg.

Kunst og håndverk: Skolens kunst og håndverksareal er fordelt i to bygg. Sløydsalen er innredet med høvelbenker, plass til materialer og arbeidsbord for arbeid med andre materialer. Ved sløydsalen er det og et eget rom for arbeid med keramikk og et rom for keramikkovn. Det er tilkomst til sløyd- og keramikkavdelingen via egen inngang. Tekstil- og tegneformingsrommet er innredet med arbeidsbord og skap til oppbevaring av materiell. Å kunne samle hele avdelingen, samt å få inn dagslys, ville vært en forbedring.

Kroppsøving: Dagens gymsal med tilhørende garderober tilfredsstiller skolens behov for kroppsøvingsareal.

SFO-areal: SFO har i dag ikke eget areal, men benytter skolekjøkken og undervisningsarealene til småtrinnet. For personalet i SFO er det kontor til leder og en liten garderobe.

Personalareal: Når den nye administrasjons og personalsonen er ferdig vil forholdene bli gode. Da vil det være tilstrekkelig med kontorarbeidsplasser for ledelsen og lærerne, god tilgang til møterom, to personalgarderober og et stort personalrom.

Uteområdet: Skolens uteområde består av en stor gressplen egnet for ulike frileker, ballspill osv. I den ene enden av plenen er det lekeapparater, mens det er en ballbinge i andre enden av plenen. I tillegg er det en asfaltert skoleplass. Hovin skoles uteområde er godt tilrettelagt for at elevene skal være aktive i friminuttene og SFO-tiden.

Skolens uteområde for elevaktivitet er ca. 24 mål.

Kapasitet Hovin skole

Kapasitet ut fra netto generelt læringsareal. Hovin skole har et samlet netto generelt læringsareal på 1041 m^2. Dette gir en elevkapasitet på 208 elever, eller 29 – 30 elever pr. trinn.

Kapasitet ut fra antall klasserom. Skolens 14 klasserom varierer i størrelse fra 48 m^2 til 83 m^2, noe som betyr en variasjon i kapasiteten fra ca. 22 til 37 elever i rommene. Ingen av skolens

klasserom har en utforming som tilsier at kapasiteten bør reduseres, og ut fra tilgjengelig areal i klasserommene har skolen en kapasitet på 370 elever.

Kapasitet i spesialisert læringsareal. Netto spesialisert læringsareal summerer seg til 419 m^2 og er fordelt på skolekjøkken, kunst og håndverk, musikk og bibliotek. Det samlede arealet tilsvarer det en skole for ca. 200 elever har, mens størrelsen på det enkelte rom best kan sammenlignes med en skole for 300 - 350 elever.

Idrettsareal. Skolens idrettsareal på ca. 360 m^2 netto areal samsvarer godt med behovet barneskoler for inntil 400 elever har.

Kapasitet ut fra skolens bruttoareal. Skolens bruttoareal inkludert idrett på ca. 4800 m^2, er sammenlignbart med en skole for ca. 375 elever. I dette arealet inngår ca. 380 m^2 netto disponibelt areal i kjelleren. Dette arealet er slik det framstår i dag ikke egnet til undervisning.

Samlet vurderes Hovin skole å ha en maksimal kapasitet på 350 elever, fordelt på 14 grupper.

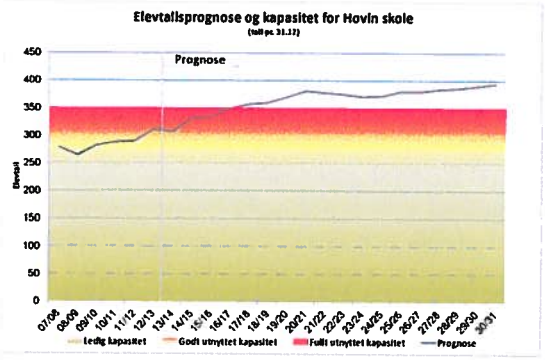

I dag har Hovin skole et elevtall hvor de er nær kapasitetsgrensen. Prognosen viser at det alt om to år vil være ett trinn med 60 elever. Det gjør trolig at skolen må disponere klasserommene ut fra størrelse på gruppene og ikke ut fra pedagogiske hensyn om hvilke trinn som bør ha nærhet til hverandre eller enkelte grupper/elevers behov. Denne utfordringen vil fortsette i årene etter dette når flere av årstrinnene vil få elevtall mellom 50 og 60 elever. Skolen vil derfor kunne oppleve kapasitetsproblemer på grunn av dårlig samsvar mellom romstørrelser og gruppestørrelser. I denne vurderingen er det ikke tatt hensyn til at det kan komme elever med behov for særlig tilrettelegging hva angår gruppestørrelser, arealkrevende utstyr eller med behov for syns-/hørselstilrettelegging.

Høringsutkast

Tegninger Hovin skole

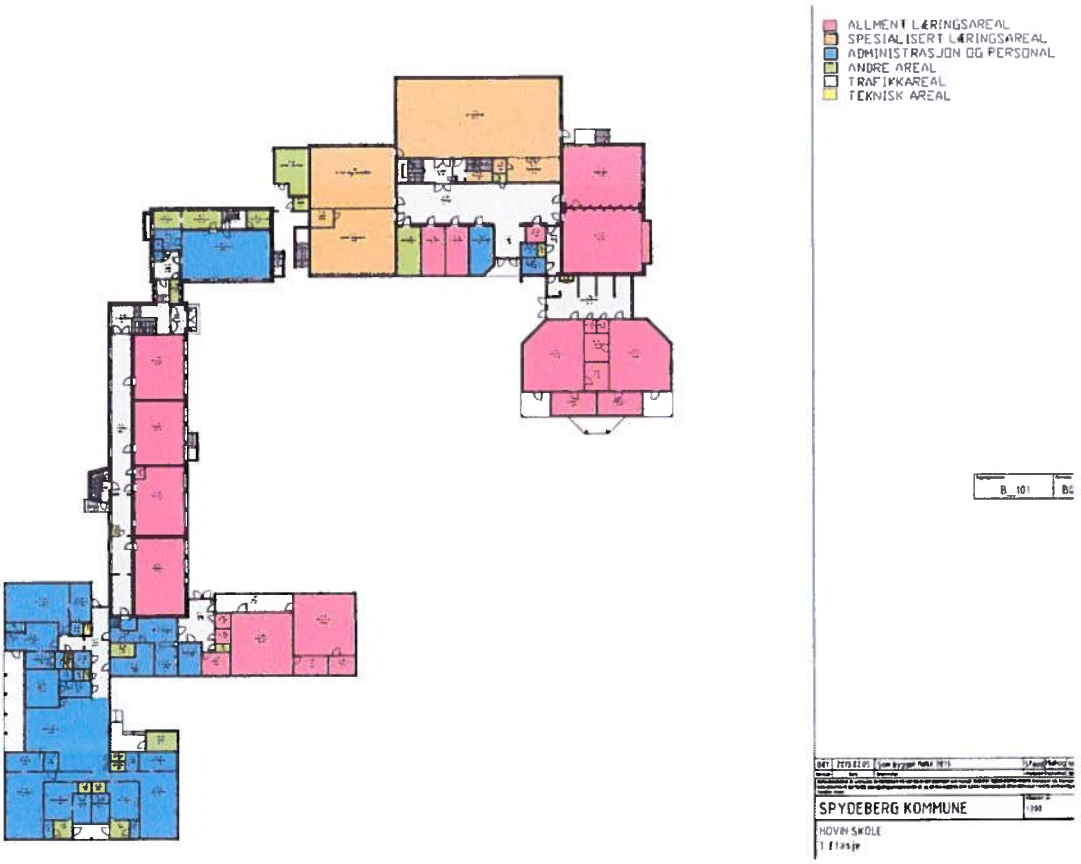

Høringsutkast

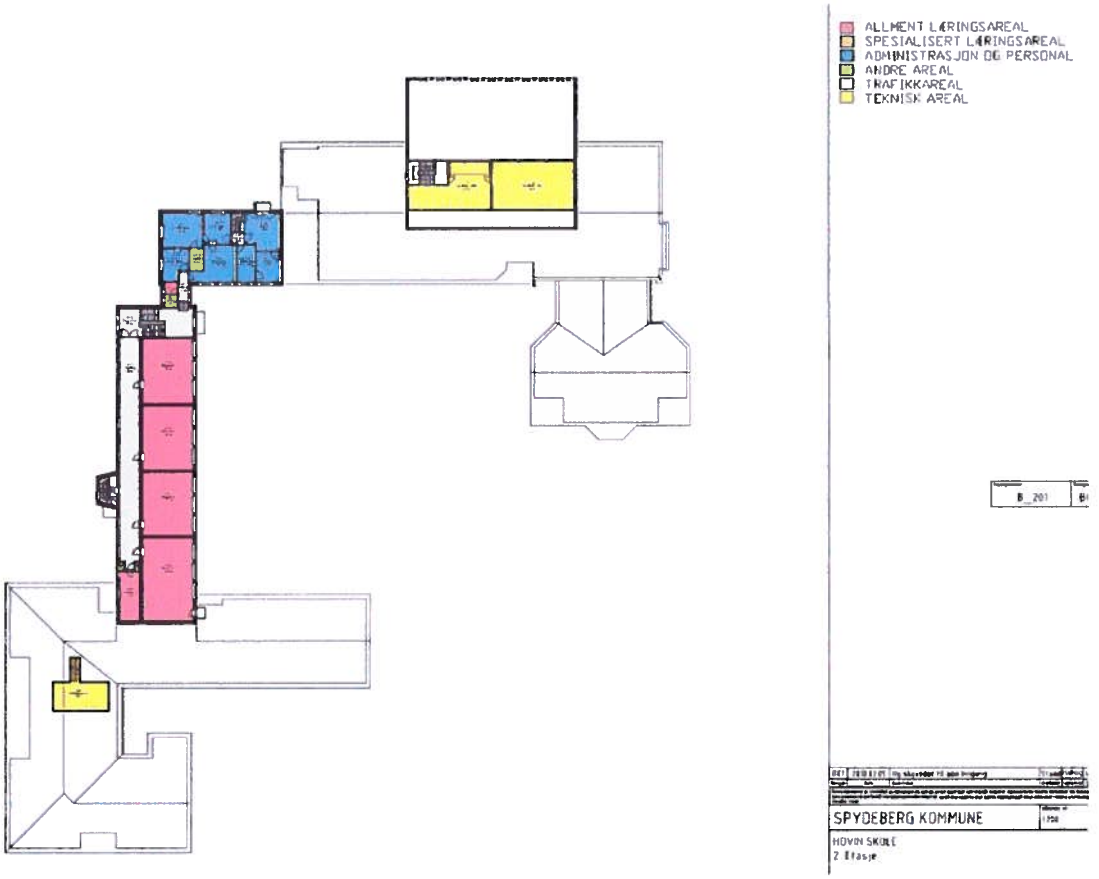

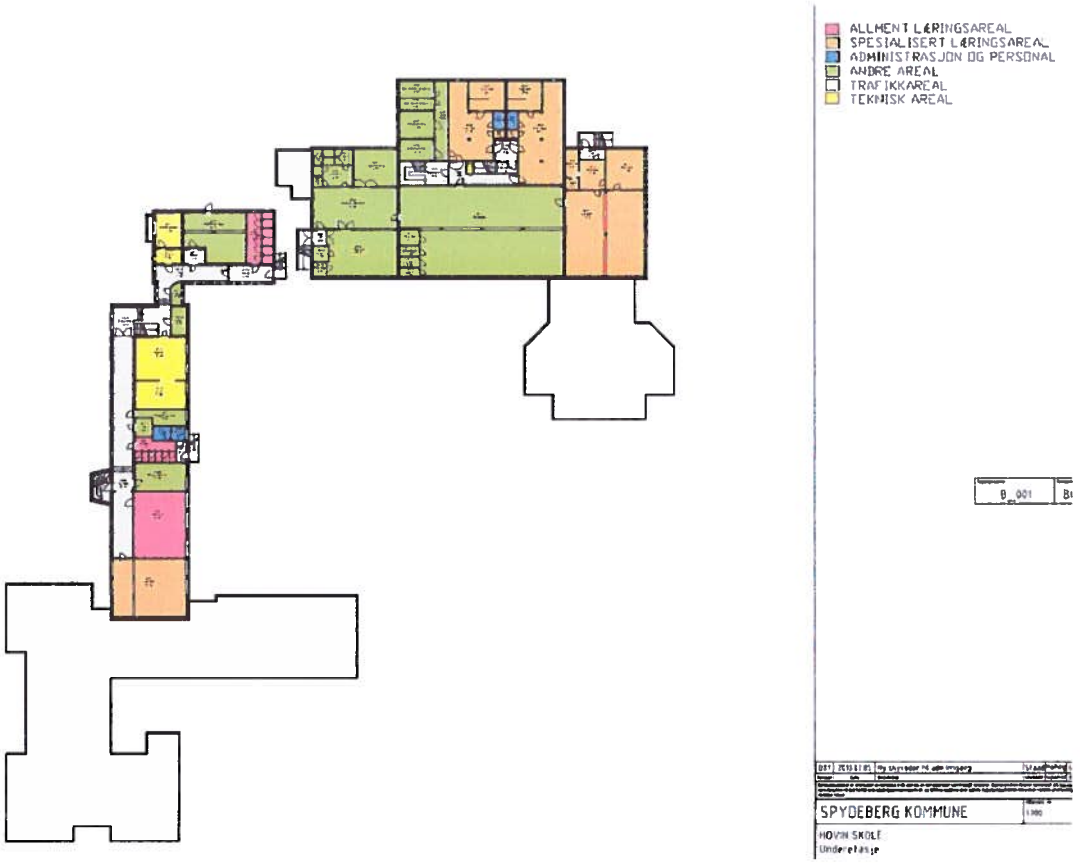
ALLMENT LÆRINGSAREAL
SPESIALISERT LÆRINGSAREAL
ADMINISTRASJON OG PERSONAL
ANDRE AREAL
TRAFIKKAREAL
TEKNISK AREAL
SPYDEBERG KOMMUNE
HOVIN SKOLE

Spydeberg skole

Nøkkeltall for skoleåret 2012/13 (kilde GSI 2012-13):

- Skoletype: Barneskole 1. – 7. årstrinn
- Elevtall (jan. -13): 164 elever
- Antall barn i SFO: 62 barn
- Personale:
  pedagoger: 13,90 årsverk inkl. adm.
  andre ansatte: 3,53 årsverk (assistenter, kontorpersonalet, bibliotek)
- Brutto bygningsareal: ca. 3850 m²
- Tomteareal: ca. 50 mål

Bygning	Innhold
Paviljong	**Første etasje:** Tre klasserom.
Gamlebygget	**Underetasje:** Kunst og håndverksareal, renhold, lager. **Første etasje:** To lærerarbeidsrom, personalgarderobe, skolehelsetjenesten, to klasserom hvor ett benyttes som data-/kopirom. **Andre etasje:** Fire klasserom, tre grupperom, en garderobe **Loftsetasje:** Råloft.
Hovedbygget	**Underetasje:** Lager, WC, vaktmester/drift, «Underhuset». **Første etasje:** Administrasjon, personalrom, møterom, bibliotek, SFO, WC. **Andre etasje:**
Nybygget	**Underetasje:** WC, to klasserom, to garderober, to grupperom. **Første etasje:** To klasserom, to garderober, to grupperom, møterom. **Andre etasje:** Lager
Gymbygget	**Første etasje:** Gymgarderober, WC, gymsal, stollager, apparatrom. **Andre etasje:** Trimrom/disponibelt rom.

Generelt læringsareal: Hovedstrukturen i Spydeberg skole er utformet som en tradisjonell klasseromskole. Fra alle klasserommene, med unntak av de i gamlebyggets første etasje, er det tilgang til grupperom og elevgarderober. Det er desentraliserte toalett i nybygget, i hovedbygget og i paviljongen, men det er sentraltoalett i underetasjen i gamlebygget. En slik utforming av de generelle arealene gir tilfredsstillende muligheter for å kunne variere metodene som benyttes i undervisningen, variere gruppestørrelsene og er nær det som skisseres i kapittelet «Føringer for utforming av hovedfunksjonene i skoleanlegg», men utformingen er ikke så fleksibel at en kan si den er helt i tråd med beskrivelsen. I all hovedsak er arealene funksjonelle for skoledrift.

Spesialisert læringsareal er rom som er innredet med spesialutstyr eller spesialtilpasset undervisning i fag som naturfag, mat og helse, kroppsøving osv. Spydeberg skole har i dag areal til følgende spesialrom:

Skolekjøkken: Et stort skolekjøkken innredet med familiegrupper og spiseplass for elevene. Kjøkkenets innredning er velholdt og utformingen er egnet til opplæring i faget mat og helse. SFO benytter også dette rommet til sine måltider.

Skolebibliotek: Skolebiblioteket er etablert i en tidligere gymsal og har plass til boksamling, kontorplass for bibliotekar, elevarbeidsplasser, lesekrok og lager for musikkinstrumenter. Bibliotekets er plassert sentralt i bygget med god tilgang fra de generelle læringsarealene. Rommets takhøyde og store vindusflater gir godt dagslys og rommet er godt egnet som bibliotek.

Musikk/drama: Spydeberg skole har ikke eget areal for musikkundervisning.

Kunst og håndverk: Skolens kunst og håndverksareal er samlet i underetasjen av gamlebygget og har godt med dagslys inn. Avdelingen består av en sløydsal innredet med høvelbenker, ett materiallager, tekstilrom med arbeidsbord og keramikkrom med ovn. Samlet er det tilstrekkelig med areal for kunst og håndverk, men rommene er små og spesielt tekstilrommet kunne hatt større plass. Generelt er det behov for en «ansiktsløfting» av rommene.

Kroppsøving: Skolen har en ny gymsal med tilhørende garderober som fullt ut tilfredsstiller det behovet skolen har for kroppsøvingsareal.

SFO-areal: SFO har et eget areal bestående av oppholdsrom, ett grupperom, ett kontor og ett lager. I tillegg benytter SFO skolekjøkkenet til matlaging og spising. Forholdene for SFO er gode.

Personalareal: Administrasjonen har kontor til rektor og forkontor. Til personalet er det et pauserom, to møterom og personalgarderobe. Kontorarbeidsplassene er fordelt på to rom som er innredet med funksjonelle arbeidsplasser og rommene oppleves som egnet til arbeidsrom. På et av rommene er det også plass til et møtebord. Samlet er forholdene for personalet tilfredsstillende, men en bedre garderobeløsning hadde vært å foretrekke.

Uteområdet: Skolens uteområde består av en gressplen egnet for ulike frileker, ballspill osv. Ett gruset område tilrettelagt med lekeapparater og et amfi hvor elever kan samles. I tillegg er det en asfaltert skoleplass. Spydeberg skoles uteområde er tilrettelagt for at elevene skal kunne være aktive i friminuttene og SFO-tiden. Skoletomten har et areal på ca. 50 mål,

Kapasitet Spydeberg skole

Kapasitet ut fra netto generelt læringsareal. Spydeberg skole har et samlet netto generelt læringsareal på 1120 m^2. Dette gir en elevkapasitet på 224 elever, eller 32 elever pr. trinn.

Kapasitet ut fra antall klasserom. Skolens 13 klasserom varierer i størrelse fra 51 m^2 til 72 m^2, noe som betyr en variasjon i kapasiteten mellom ca. 23 til 32 elever i rommene. Ingen av anleggets klasserom har en utforming som tilsier at kapasiteten bør reduseres. Men liten tilgang til grupperom i paviljongen og i andre etasje av del eldste bygget gjør det nødvendig å bruke et av

klasserommene som grupperom. Dermed blir kapasiteten ut fra tilgjengelig areal i de 12 gjenværende klasserommene ca. 235 elever.

Kapasitet i spesialisert læringsareal. Netto spesialisert læringsareal summerer seg til 359 m^2 og er fordelt på skolekjøkken, kunst og håndverk og bibliotek. Det samlede arealet tilsvarer en skole for ca. 180 elever. Men fordelingen av arealet viser sprik i kapasiteten ved at kunst og håndverk og biblioteket kan sammenlignes med en skole for over 350 elever, mens skolekjøkkenet med en skole til ca. 175 elever. At skolen mangler musikk og naturfagsareal er å se på som en mangel og ikke som en begrensning av kapasiteten.

Idrettsareal. Skolens idrettsareal på ca. 260 m^2 netto areal er noe mindre enn veiledende arealprogram tilrår for nye skoler. Men slik idrettsarealet framstår er det godt egnet for Spydeberg skole.

Kapasitet ut fra skolens bruttoareal. Hovedbyggets bruttoareal inkludert idrett på ca. 3600 m^2, er sammenlignbart med en skole for ca. 250 elever.

Kapasitet i frittstående bygg. I det frittstående bygget er det tre klasserom med en samlet kapasitet på ca. 75 elever.

Hovedbygget og det frittstående bygget ved Spydeberg skole vurderes å ha en maksimal kapasitet på 310 elever, fordelt på 12 grupper.

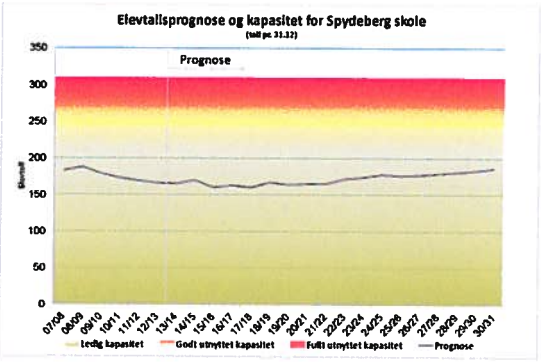

Prognosen viser at Spydeberg skole vil ha god kapasitet i hele perioden, og at arealet må reduseres for å få en bedre arealeffektivitet.

Tegninger Spydeberg skole

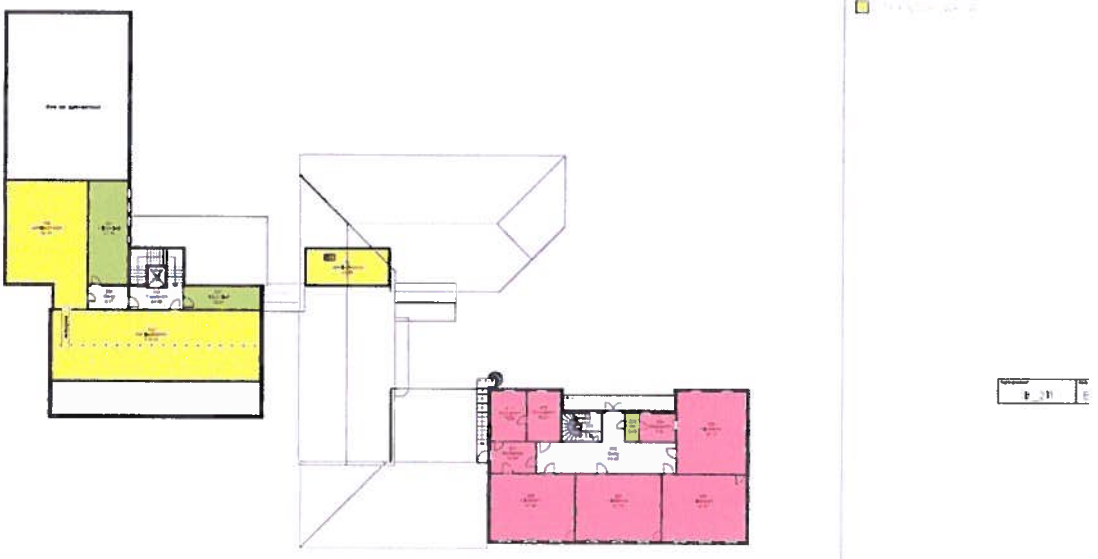

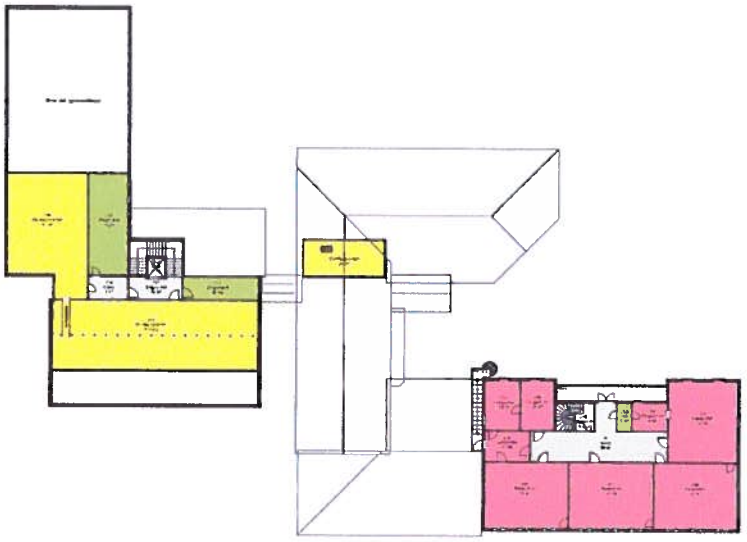

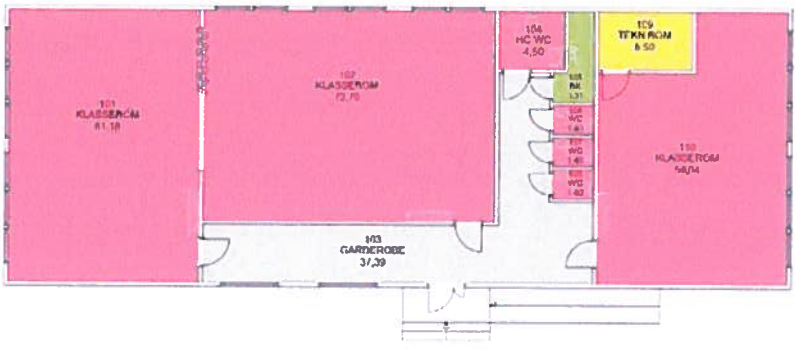
104
WC WC
4,50
109
TEKN ROM
8,50
101
KLASSEROM
61,10
102
KLASSEROM
72,70
150
KLASSEROM
58,04
103
GARDEROBE
37,39

Vedlegg 0A Lovverk, forskrifter og retningslinjer

Grunnskolen er regulert gjennom lovverk med tilhørende forskrifter, fortolkninger av lovverk, rundskriv og veiledere fra departement og direktorat.

De viktigste **lovene og forskriftene** er:

- Opplæringslova av 17. juli 1998

  - Forskrift til Opplæringslova, av 01.08.2006

- Plan- og bygningsloven av 1. juni 2010

  - Teknisk forskrift 2010 (TEK 10)

- Diskriminerings- og tilgjengelighetsloven av 20. juni 2008 (Lov om forbud mot diskriminering på grunn av nedsatt funksjonsevne).
- Arbeidsmiljøloven av 4. februar 1977
- Lov om folkehelsearbeid

  - Forskrift om miljørettet helsevern i skoler og barnehager av 9. mars 2012.

Læreplan

- Kunnskapsløftet vedtatt juni 2004, trådte i kraft 2006

I tillegg er planverk og vedtak på fylkes- og kommunenivå med på å gi rammer for virksomheten.

Nedenfor er enkelte sentrale momenter i regelverket beskrevet nærmere.

Opplæringsloven

Lov om grunnskolen og den videregående opplæringa (opplæringslova), beskriver formål og forskrifter som gjelder for opplæring i grunnskole og videregående skole.

Nærskoleprinsippet

. Opplæringslovens § 8-1 Skolen, 1. ledd sier:

> *«Grunnskoleelevane har rett til å gå på den skolen som ligg nærast eller ved den skolen i nærmiljøet som dei soknar til. Kommunen kan gi forskrifter om kva for skole dei ulike områda i kommunen soknar til. Kravet i § 38 første leddet bokstav c i forvaltningslova om kunngjering i Norsk Lovtidend gjeld ikkje».*

Når kommunen fordeler elever mellom tilgjengelige skoler skal det tas hensyn til geografiske forhold, men også andre relevante forhold, som om søsken er plasserte på samme skole, skolens kapasitet og om skoleveien er farlig. Opplæringsloven inneholder ikke regler om hvor mange skoler det skal være i kommunen, eller om hvor skolene skal plasseres. Kommunen står derfor fritt til å opprette og legge ned skoler, og til å bestemme hvor skolene skal plasseres.

Kommunen har anledning til å ta hensyn til kapasiteten på skolene når de fordeler elever mellom tilgjengelige skoler, men med noen begrensninger: Ettersom forarbeidene åpner for at kapasitet kan være et hensyn det legges vekt på i praktiseringen av nærskoleprinsippet, vil en forskrift om kretsgrenser som legger vekt på kapasitet etter en nærmere vurdering kunne være lovlig. Det er imidlertid en svært begrenset adgang til å legge vekt på kapasitet, både ved avgjørelsen av enkeltsaker og ved fastsettelse av forskrift om skolekretsgrenser. Etter Utdanningsdirektoratets vurdering blir det først aktuelt å legge vekt på kapasitet når det kan dokumenteres at en skole er full. Kommunen må i en evt. lovlighetskontroll av forskriften eller behandlingen av en klagesak kunne dokumentere for Fylkesmannen at skolen er full.

Formålstjenlige grunnskolebygg

Barn i skolepliktig alder har, ifølge opplæringsloven, rett til et godt fysisk og psykososialt miljø som fremmer helse, trivsel og læring. Dette er regulert i opplæringslovens § 9a-2 «Det fysiske miljøet»:

> *«Skolane skal planleggjast, byggjast, tilretteleggjast og drivast slik at det blir teke omsyn til tryggleiken, helsa, trivselen og læringa til elevane.»*

Opplæringsloven sier i § 9-5, «Skoleanlegga»:

> *«Kommunen skal sørgje for tenlege grunnskolar.»*

Vi forstår denne formuleringen slik at skolene skal være tjenlige i relasjon til formålene for skolen. Læring og trivsel er sentrale målsettinger og oppvekststruktur og utforming av skoler og barnehager bør derfor bygge opp under disse.

I § 9-5 heter det også:

> *«Til vanleg bør det ikkje skipast grunnskolar med meir enn 450 elevar.»*

Bestemmelsen åpner for at det kan etableres større skoler. Det forutsettes da at dette gjøres på en slik måte at lovens overordnede bestemmelser og intensjoner oppfylles. På landsbasis er det i dag ca. 240 skoler som har 450 elever eller mer.

Skoleskyss

Opplæringslova § 7-1 gir elever følgende rettigheter til skyss:

> *«Elevar i 2.-10. årstrinn som bur meir enn fire kilometer frå skolen har rett til gratis skyss. For elevar i 1. årstrinn er skyssgrensa to kilometer. Elevar som har særleg farleg eller vanskeleg skoleveg har rett til gratis skyss utan omsyn til veglengda».*

Reiseveien måles fra dør til dør og langs korteste farbare gang- og sykkelsti eller vei. Kommunen vurderer om skoleveien er særlig farlig eller vanskelig og dermed gir elevene rett til skoleskyss.

Tidligere var det også anbefalt hvor lang reisetid elever på ulike årstrinn maksimalt kunne ha til skolen. I dag er dette endret til at elever skal ha en akseptabel reisetid mellom hjem og skole.

Reisetid regnes normalt i forhold til skolens ordinære start- og sluttider.

Plan og bygningsloven

Plan og bygningsloven med tilhørende byggeforskrift inneholder omfattende krav til det fysiske miljøet. Ny plan og bygningslov med forskrifter trådte i kraft 1. juli 2010. Lovverket kommer spesielt til anvendelse i sammenheng med planlegging og oppføring av nye skoler og barnehager, samt rehabilitering av eksisterende bygg. Loven gir sterke føringer for blant annet energibruk og for universell utforming.

Diskriminerings- og tilgjengelighetsloven

Universell utforming er en strategi for planlegging og utforming av produkter og omgivelser for å oppnå et inkluderende samfunn med full likestilling og deltakelse for alle. Prinsippet om universell utforming er lovfestet i Diskriminerings- og tilgjengelighetsloven, som trådte i kraft 1.januar 2009. Ifølge loven skal offentlig virksomhet og privat virksomhet som er rettet mot allmennheten arbeide aktivt og målrettet for å fremme universell utforming innenfor virksomheten.

Ved nybygg og rehabilitering av skoler er man forpliktet til å legge til rette for en universell utforming. Det innebærer blant annet at skolen, både innomhus og utomhus, skal være utformet for å imøtekomme krav og behov hos ulike brukergrupper for at ingen skal få en følelse av å være tilsidesatt eller stigmatisert. Dette skal blant annet vise seg ved tydelig merking av høydeforskjeller, trapper og avsatser, tilstrekkelig tilgang på heis mellom etasjer etc. For eksisterende bebyggelse foreslås en bestemmelse om at enkelte bygningstyper skal oppgraderes til å være universelt utformet. Grunnet store kostnader, foreslås en skrittvis og prioritert tilnærming

Det er også utarbeidet en egen håndbok, eller norsk standard, som spesifiserer krav til produkter, bygninger og omgivelser (www.universell-utforming.miljo.no). Standarden angir hva som skal ligge til grunn for å oppfylle kravene til universell utforming, og kan være et nyttig hjelpemiddel i prosjekteringen av skolebygg. I lov om offentlige anskaffelser krever en at universell utforming skal være et vurderingskriterium. Hensikten med dette er at anskaffelsen skal bidra til et mer inkluderende samfunn. Offentlige anskaffelser skal derfor ta hensyn til hvordan prosjektet ivaretar tilgjengelighet for flest mulig brukergrupper.

Lov om folkehelsearbeid

Forskrift om miljørettet helsevern i skoler og barnehager er hjemlet i denne loven.

Forskriften trådte i kraft 01.01.1996 og blir ofte kalt for barnas arbeidsmiljølov. Forskriften inneholder krav til det fysiske og sosiale miljøet, og stiller krav til bl.a. ansvarsforhold, internkontroll, plikt til opplysning og informasjon, tilsyn, sanksjoner og klage. Formålet med forskriften er å bidra til at miljøet i barnehager og skoler fremmer helse, trivsel og gode sosiale og miljømessige forhold samt forebygger sykdom og skade. Forskriften forutsetter at det enkelte skoleanlegg skal godkjennes. Dette gjelder også nye skoler.

Det må være et mål at kommunens skoleanlegg skal være godkjent etter Forskrift om miljørettet helsevern i skoler og barnehager m.v.

Statlig læreplan - Kunnskapsløftet

Kunnskapsløftet er reformen i grunnopplæringen som trådte i kraft i 2006.

Reformen førte til en rekke endringer i skolens innhold, struktur og organisering. Et overordnet mål for reformen er at alle elever i norsk skole skal utvikle grunnleggende ferdigheter og kompetanse, slik at de kan delta aktivt i kunnskapssamfunnet. Prinsipper for opplæring tydeliggjøres i læringsplakaten. Her fremkommer det blant annet at skolen skal gi alle elever like muligheter til å utvikle sine evner og talent, individuelt og i samarbeid med andre, og at skolen skal fremme tilpasset opplæring og varierte arbeidsmåter. Dette betinger at skolebyggene tilrettelegges og bygges på en slik måte at det muliggjør varierte læringsformer etter intensjonene i kunnskapsløftet

VEDLEGG 1, FOTO BYGG

B01 Bakvegg Rom B020 Keramikkovn.

B02 1973 bygget, kjellervindu mot øst.

B03 1956 bygget, vindu mot skoleplass.

B04 1956 bygget, vindu.

B05 1973 bygget, vindu.

B06 1973 bygget, rist mot rom B203 vent.

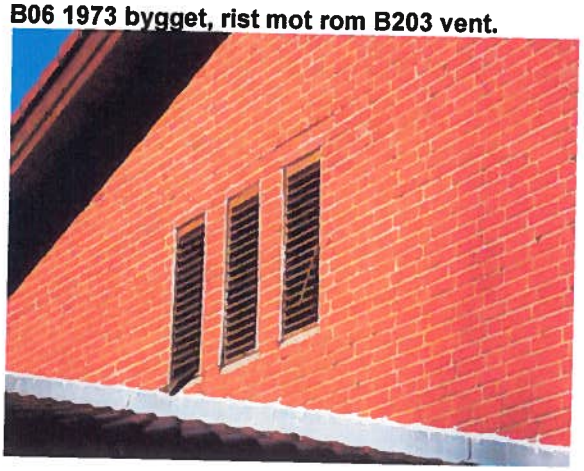

B07 1973 bygget, slitt dør i kjeller.

B08 1973 bygget, skadet armering i teglfasade.

B09 1973 bygget, slitt dør i garderobe.

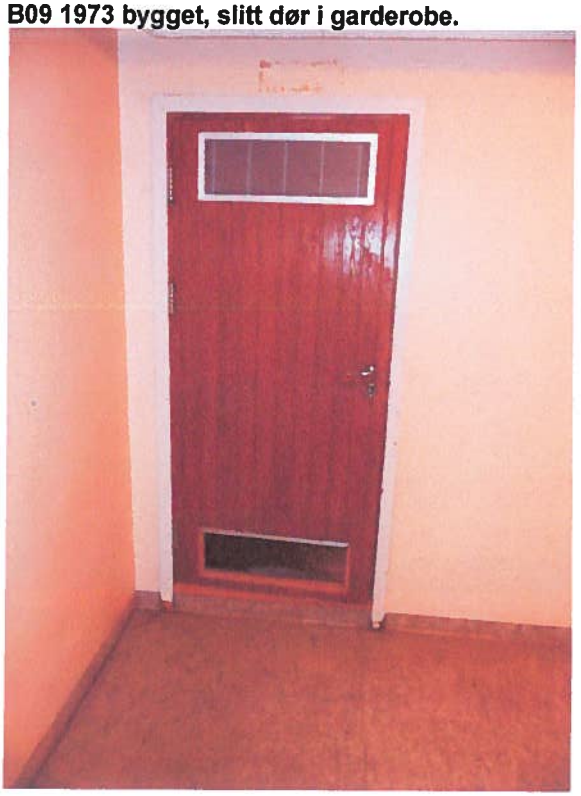

B10 1973 bygget, slitt dør i garderobe.

B11 1973 bygget, slitt dør.

B12 1973 bygget, slitt dør.

B13 1973 bygget, sprekk i getong-vegg.

B14 1973 bygget, sprekk i fundament/såle.

B15 1973 bygget, sprekk i betong-vegg.

B16 Rom A213 WC, sprekk i vegg.

B17 Rom B201 trapperom, sprekk i vegg.

B18 Fasade-detalj

B19 Fasade-detalj

B20 Solavskjerming i rom B107 Musikkrom

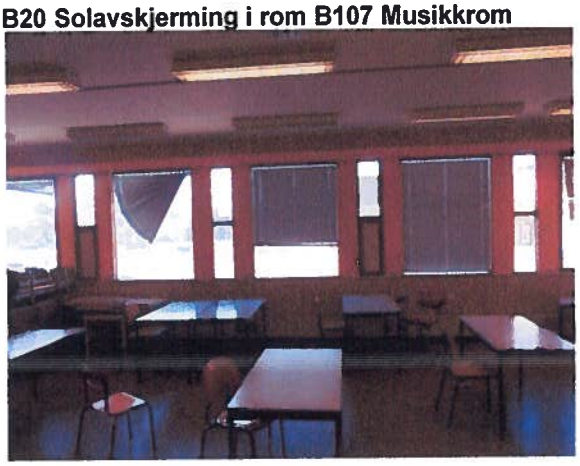

B21 Lærerdusj

B22 Rom B030 Garderobe piker

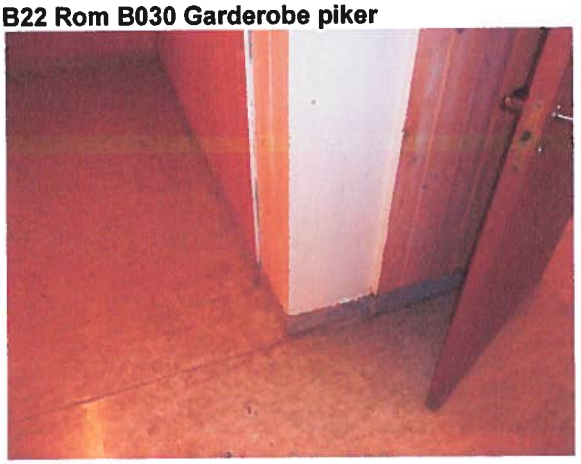

B23 Rom B024 Garderobe gutter

B24 Rom B024 Garderobe gutter

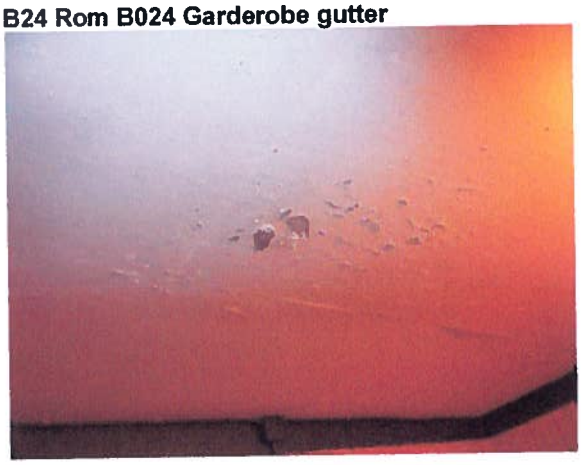

B25 1973 bygget, vannbord.

B26 1973 bygget, takrenne.

B27 1992 bygget, takrenne.

B28 1956 bygget, sjakt til traforom

B29 Skolekjøkken.

B30 Skolekjøkken.

B31 Rom B110 Trapperom, løst gelender.

B32 1973 bygget, avløpsrør.

B33 1973 bygget, skade etter kloakk.

B34 Vannskade rom B020 Keramikkovn.

B35 Servant sløydsal.

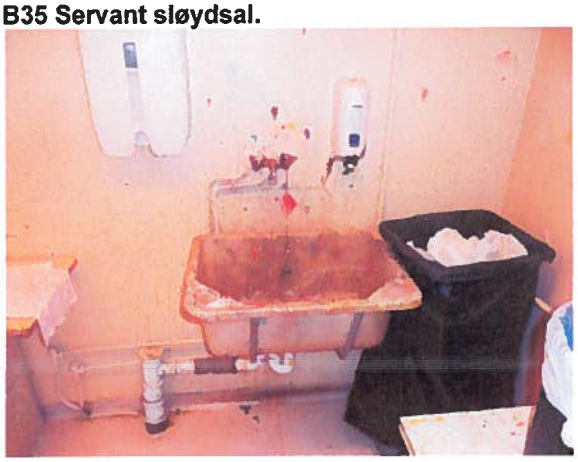

B36 Servant klasserom.

B37 Ventilasjonsrom over gymsal.

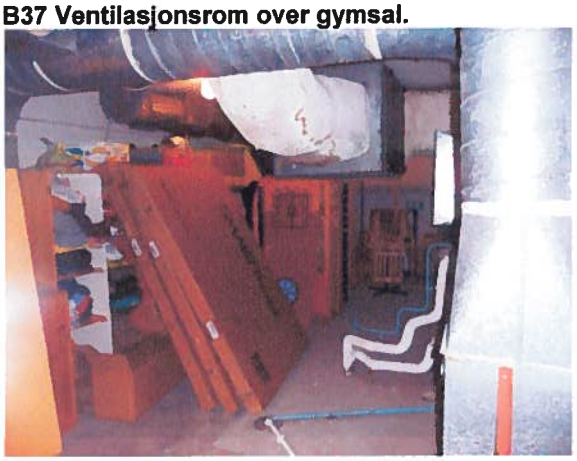

B38 Ventilasjonsrom.

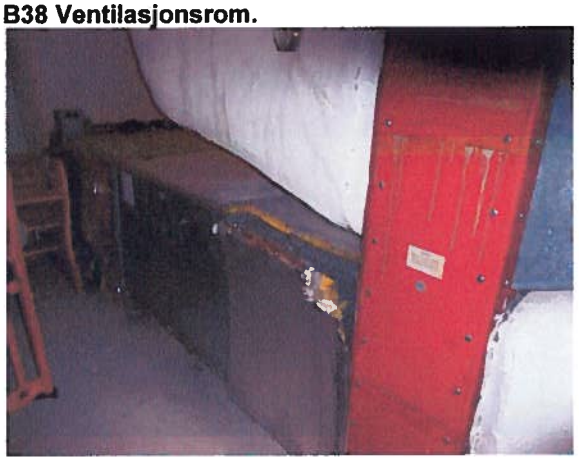

B39 Hovedfordeling.

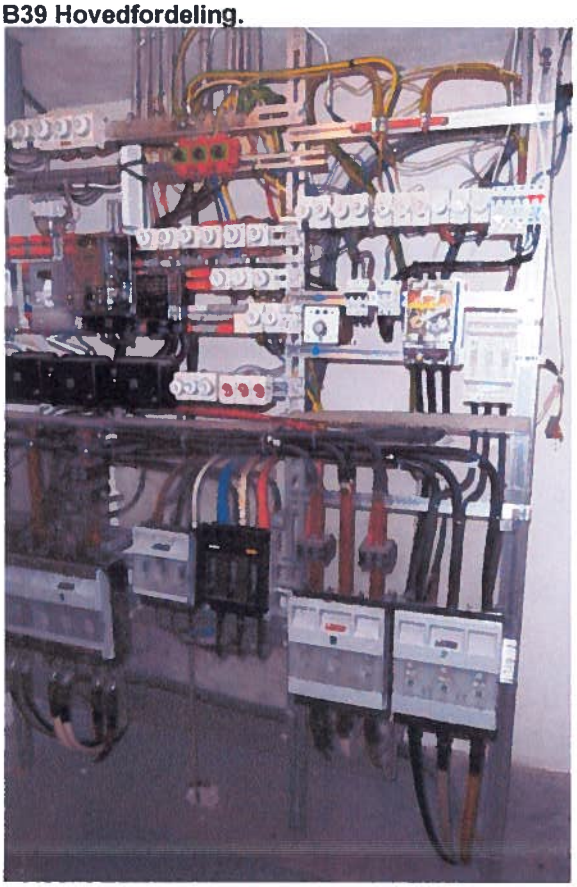

B40 Elskap.

B41 Belysning.

B42 Belysning.